NIȚU IULIAN

ISTORIE

MANUAL PENTRU CLASA A VII-A

2026

Școala Cool

Nițu Iulian

ISTORIE: MANUAL PENTRU CLASA A VII-A

Ediția a II-a
(revizuită și adăugită)

2026

Acest manual este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului Educației Naționale nr. 3393/28.02.2017.

Un proiect Școala Cool
Toate drepturile asupra lucrării aparțin Școala Cool.
Este interzisă reproducerea integrală sau parțială a lucrării, sub orice formă, fără acordul autorului.

Pentru comenzi:
Tel.: 0765/343.785
e-mail: office@scoalacool.ro
Site: http://scoalacool.ro/

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu
Muzica: Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost’ pământ!

CUPRINS

Test evaluare inițială 6
Capitolul I: Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea
1. Marile alianțe politico-militare în lume 10
Studii de caz:
a. Imperiile coloniale 12
b. Modele extraeuropene - S.U.A. 14
c. Modele extraeuropene - China 16
d. Modele extraeuropene - Japonia 18
2. Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă (1914-1918) 20
Studii de caz:
a. Revoluția Industrială și războiul 24
b. Viața în tranșee și *„frontul de acasă”* 26
c. România și Primul Război Mondial 28
3. Tratatele de pace și noua hartă a Europei 30
Test evaluare 32
Capitolul II: Perioada interbelică - O lume în schimbare
1. Viața cotidiană: Lumea urbană și rurală 36
Studii de caz:
a. Femeia în viața publică 38
b. Cinematograful - Artă și industrie 40
c. Crize economice 42
Test evaluare 44
2. Cetățean și stat în democrație și totalitarism 46
Studii de caz:
a. Un model democratic - S.U.A. 49
b. Comunismul 51
c. Fascismul și nazismul 53
Test evaluare 55

CUPRINS

Capitolul III: Lumea în război
1. Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare 59
2. Al Doilea Război Mondial: Alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945) 62
3. Conferința de pace și organizarea lumii postbelice 66
Studii de caz:
a. România și Al Doilea Război Mondial 68
b. Noile mijloace de distrugere în masă 70
c. Viața pe front și *frontul de acasă* 72
d. Holocaustul 74
Test evaluare 76
Capitolul IV: Lumea postbelică
1. Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice 80
2. Viața cotidiană: De la dramele războiului la prosperitate 82
Studii de caz:
a. Disparitia imperiilor coloniale 84
b. *„Declarația Universală a Drepturilor Omului”* 86
c. Protestul tinerei generații 88
Test evaluare 90
3. Democrație vs. comunism: Modele de organizare a statelor 92
Studiu de caz:
China postbelică 94
4. Războiul Rece (1947-1991) 96
Studii de caz:
a. Statul evreu și conflictele arabo-israeliene 99
b. Cursa spațială 101
Test evaluare 103
5. Uniunea Europeană: Principii de organizare și funcționare 105
Test evaluare 108
6. Lumea contemporană: Globalizarea 110
Studii de caz:
a. Noile forme de divertisment 112
b. Terorismul 114
c. Migrații în lumea contemporană 116
Test evaluare 118
Test evaluare finală 120
Dicționar 122
Bibliografie 124

Test
Evaluare inițială

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (44 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textul de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

„Inspirați de gânditorii clasici, umaniștii au crezut că oamenii trebuie educați într-o paletă largă de discipline - nu doar religie, ci și retorică, istorie, filosofie și poezie. Au considerat că aceasta va duce la o îmbunătățire a moralității publice și private și va încuraja comportametul virtuos. (...) Cel mai influent umanist a fost Desiderius Erasmus (1466-1536) din Rotterdam. Reușita lui cea mai mare a fost traducerea în greacă a Noului Testament, publicată în 1516."

(Jacob J. Field, *Istoria Europei în pilule*)

a. Menționați, pe baza textului, sursa de inspirație a umaniștilor. 6 puncte

b. Enumerați, pe baza textului, disciplinele studiate în perioada Umanismului. 6 puncte

c. Numiți, pe baza textului, un umanist important din perioada secolelor XV-XVI. 6 puncte

d. Precizați, pe baza textului, principala operă realizată de umanistul Desiderius Erasmus. 6 puncte

I.2. Stabiliţi corespondenţa între cele două coloane cu ajutorul săgeților: **20 puncte**

1. Martin Luther	a. Mona Lisa	5 puncte
2. Leonardo Da Vinci	b. Circumnavigație	5 puncte
3. Fernando Magellan	c. Ordinul iezuiților	5 puncte
4. Ignațiu de Loyola	d. *„Cele 95 de teze"*	5 puncte

Partea a II-a (46 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații! **16 puncte**

a. Regele englez Carol I a fost condamnat la moarte și executat în anul 1649 ..... 4 puncte
b. Între anii 1607 și 1773 englezii au înființat în America de Nord 18 colonii ..... 4 puncte
c. Martin Luther a afișat pe ușa catedralei din Wittenberg Cele 105 teze ..... 4 puncte
d. Sultanul Mahomed al II-lea a cucerit în anul 1453 orașul Constantinopol ..... 4 puncte

II. 2. Prezentați, la alegere, în minim 10 rânduri, un eveniment sau un personaj istoric din perioada Renașterii care v-a impresionat în mod deosebit. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziţiei (introducere-cuprins-încheiere), utilizarea limbajului istoric şi prezentarea cronologică/logică a evenimentului/personajului istoric ales.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Capitolul I: LUMEA LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA

Competențe generale:

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor şi reprezentărilor despre timp şi spaţiu.
2. Utilizarea critică şi reflexivă a limbajului de specialitate şi a surselor istorice.
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienţei istorice şi a diversităţii socio-culturale.
4. Folosirea autonomă şi responsabilă a instrumentelor necesare învăţării permanente.

Competențe specifice:

1.1. Utilizarea coordonatelor de timp şi spaţiu în prezentarea faptelor şi proceselor istorice.
1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală şi spaţială.
2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate şi schimbare în procesele istorice.
2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice.
3.1. Determinarea relaţiilor dintre personalităţile şi grupurile umane în desfăşurarea faptelor istorice.
3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate şi schimbare în evoluţia sistemului de valori.
4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia.
4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina şi perseverenţa.
4.3. Folosirea perspectivelor multiple şi a capacităţilor de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente şi dovezi pertinente.

Capitolul I: LUMEA LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA

1. Marile alianțe politico-militare în lume.
Studii de caz:
a. Imperiile coloniale;
b. Modele extraeuropene - S.U.A.;
c. Modele extraeuropene - China;
d. Modele extraeuropene - Japonia;
2. Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă (1914-1918).
Studii de caz:
a. Revoluția Industrială și războiul;
b. Viața în tranșee și *„frontul de acasă”*;
c. România și Primul Război Mondial.
3. Tratatele de pace și noua hartă a Europei.
Test evaluare.

Marile alianţe politico-militare în lume

1. Definiții

Realpolitik (din limba germană: *real* = *„practic”* și *politik* = *„politică”*) = politică realistă.
Weltpolitik (din limba germană: *welt* = *„lume”* și *politik* = *„politică”*) = politică germană imperială, obiectivul fiind transformarea statului într-o mare putere mondială.

2. Europa alianțelor politico-militare

1872-1907 - politica imperialistă și rivalitatea dintre marile puteri europene: Regatul Unit, Franța, Germania, Imperiul Austro-Ungar și Imperiul Rus ⇒ două blocuri politico-militare antagonice:
I. Tripla Alianţă (Puterile Centrale) - Germania, Imperiul Austro-Ungar, Italia și România (1882):
a. 6 iunie 1873 - cancelarul Otto von Bismarck (1862-1890), artizanul ***Realpolitik***, a creat o alianță politică defensivă între Germania, Imperiul Austro-Ungar și Imperiul Rus, pentru a izola diplomatic Franța ⇒ Alianța celor trei împărați;
b. 7 octombrie 1879 - semnarea Tratatului de la Viena, între Germania și Imperiul Austro-Ungar ⇒ Dubla Alianță;
c. 20 mai 1882 - aderarea Italiei: contracararea influenței Franţei în nordul Africii ⇒ Tripla Alianță;
d. 1883 - România a aderat la Tripla Alianţă (tratatul a avut un caracter secret);
e. 1890 - Imperiul Rus s-a retras din alianță, ca urmare a intereselor conflictuale cu Imperiul Austro-Ungar în Peninsula Balcanică (*„butoiul cu pulbere al Europei”*) și răcirea relațiilor cu Germania.
II. Tripla Înţelegere (Antanta) - Regatul Unit, Franţa şi Imperiul Rus (1907):
a. 1888-1918 - Germania împăratului Wilhelm al II-lea a dorit să devină putere globală (***Weltpolitik***);
b. 1893 - semnarea acordului franco-rus: asigurarea de ajutor în caz de atac din partea Triplei Alianțe;
c. 1904 - Regatul Unit și Franța s-au înţeles asupra coloniilor extraeuropene ⇒ Antanta Cordială;
d. 1907 - semnarea acordului ruso-britanic: delimitarea teritoriilor din Asia ⇒ Tripla Înțelegere.

3. Crizele din La Belle Epoque

1884-1914 - Germania şi Italia au intrat în competiţia pentru teritorii coloniale cu Regatul Unit și Franța ⇒ conflicte între puterile coloniale europene pentru controlul Africii și Asiei.
1894-1913 - tensiunile dintre Marile Puteri ale Europei s-au concretizat în crize politice şi militare:
a. Primul război italo-etiopian (15 decembrie 1894-23 octombrie 1896): încercare nereușită a Italiei (ajutată de germani și austro-ungari) de a transforma Etiopia (sprijinită de ruși) în colonie;
b. Criza Tangerului - prima criză marocană (martie 1905-mai 1906): declanșată de rivalitatea colonială dintre Franța și Germania;
c. Criza bosniacă (6 octombrie 1908-aprilie 1909): Imperiul Austro-Ungar a anexat Bosnia şi Herţegovina ⇒ deteriorarea permanentă a relațiilor ruso-austriece;
d. Criza Agadir - a doua criză marocană (aprilie-noiembrie 1911): Franța a transformat Marocul în protectorat, iar Germania, pentru a nu se implica, a primit teritorii compensatorii în Congo francez;
e. Războiul italo-turc (29 septembrie 1911-18 octombrie 1912): Italia s-a luptat cu Imperiul Otoman, a cucerit Libia și a ocupat Insulele Dodecanez;
f. Primul Război Balcanic (8 octombrie 1912-18 mai 1913): statele din Liga Balcanică (Serbia, Muntenegru, Grecia și Bulgaria) s-au luptat cu Imperiul Otoman și au cucerit Macedonia și Tracia;
g. Al Doilea Război Balcanic (16 iunie-18 iulie 1913): Bulgaria a atacat Imperiul Otoman, Grecia, Serbia și Muntenegru ⇒ 10 august 1913 - semnarea Tratatului de pace de la București: înfrângerea Bulgariei (cu ajutorul României) și anexarea sudului Dobrogei (Cadrilaterul) de către români.

Fișă de lucru: ***Marile alianţe politico-militare în lume***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Dacă România va fi atacată fără ca din partea ei să fi existat vreo provocare, Imperiul Austro-Ungar va trebui să-i acorde în timp util ajutor și asistență împotriva agresorului. Dacă Imperiul Austro-Ungar ar fi atacat în aceleași împrejurări în vreuna dintre zonele statelor sale limitrofe, va fi de îndată casus foederis pentru România."*

(Tratatul de alianță dintre România și Imperiul Austro-Ungar)

B. *„Guvernul român a prevenit la timp guvernul bulgar că dacă aliații balcanici s-ar afla în stare de război, România n-ar fi putut păstra rezerva ce și-a impus până acum în interesul păcii, și s-ar putea vedea silită să intre în acțiune. (...) În fața acestei situații, guvernul român a dat ordin armatei de a intra în Bulgaria."*

(Declarația de război adresată Bulgariei de către România)

1. Sursele A și B reprezintă documente oficiale sau neoficiale?

2. Explicați, pe baza sursei A, semnificația sintagmei *casus foederis*.

3. Identificați, pe baza sursei B, războiul la care a participat România în anul 1913.

Studiu de caz: Imperiile coloniale

1. Definiții

Dominion = teritoriu care recunoaște suveranitatea Regatului Unit și se bucură de o largă autonomie.
Șipai = soldați indieni înrolați în armata britanică și instruiți conform standardelor europene.

1. Europa, stăpâna lumii

1815-1914 - națiunile Europei, convinse de superioritatea civilizației lor (*„povara omului alb”*, de a lua lumea în grija sa), au ajuns să domine întreaga lume politic, economic, financiar și cultural.
State precum Regatul Unit, Franța, Germania, Italia și Belgia și-au creat întinse imperii coloniale în Asia, Africa, America de Nord, America de Sud și Oceania.
Expansiunea colonială a fost determinată de următorii factori:
a. Afirmarea naționalismelor, nevoia statelor de materii prime și piețe de desfacere pentru economia europeană ⇒ coloniile au adoptat modul de viață european, limbile și religiile metropolelor;
b. Creșterea curiozității față de zonele neexplorate ale planetei: Africa, zona arctică și Antarctica;
c. Intensificarea activității misionare protestante și catolice.

2. Imperiile coloniale europene

I. Imperiul colonial britanic (34.000.000 km^2 și 400.000.000 locuitori): cel mai mare imperiu colonial, prezent în Europa (Helgoland; Gibraltar; Malta; Insulele Ionice; Cipru), Asia (Imperiul Indian; Sri Lanka; Myanmar; Malaysia; Singapore; Hong Kong; Brunei), Africa (Egipt; Sudan; Somalia; Africa de Vest Britanică; Africa de Est Britanică; Botswana; Zimbabwe; Zambia; Malawi; Lesotho; Eswatini; Africa de Sud; Mauritius; Insulele Seychelles), America de Nord (**dominionul** Canadei; Jamaica; Insulele Bermude; Insulele Antigua; Barbados; Honduras), America de Sud (Guyana) și Oceania (dominionul Australiei; dominionul Noii Zeelande; Teritoriile Britanice din Pacificul de Vest), bogat în resurse naturale. Dominația britanică a fost deseori combătută de populațiile cucerite, care au cerut drepturi și autonomie lărgită:
a. Războaiele Opiului (China: 1839-1842; 1856-1860): cauzate de decizia Chinei de a interzice vânzarea opiului (drog halucinogen) pe plan intern ⇒ victoria britanicilor și sfârșitul izolării Chinei;
b. Răscoala **șipailor** (India: 10 mai 1857-1 noiembrie 1858): cauzată de creșterea obligațiilor în bani și muncă ale băștinașilor ⇒ 1858 - înfrângerea răscoalei și începutul modernizării Indiei;
c. Războaiele Anglo-Bure (Africa de Sud: 1880-1881; 1899-1902): cauzate de încercările britanicilor de a stăpâni teritoriile burilor (descendenți ai coloniștilor olandezi), Republica Transvaal și Statul Liber Orange, bogate în aur și diamante ⇒ 1910 - colonia Africa de Sud a devenit dominion.
II. Imperiul colonial francez (10.000.000 km^2 și 60.000.000 locuitori): a fost format din teritorii din Asia (Vietnam; Laos; Cambodgia), Africa (Africa de Nord Franceză; Africa de Vest Franceză; Africa Ecuatorială Franceză; Africa de Est Franceză), America de Sud (Guadelupa; Martinica; Guiana Franceză) și Oceania (Noua Caledonie; Polinezia Franceză), bogat în resurse naturale.
III. Imperiul colonial german (3.500.000 km^2 și 80.000.000 locuitori): a fost centrat pe teritorii din Africa (Togo; Camerun; Africa de Est Germană; Africa de Sud-Vest Germană) și Oceania (Noua Guinee Germană; Samoa Germană), cu scopul de a crește prestigiul național.
IV. Imperiul colonial italian (2.600.000 km^2 și 45.000.000 locuitori): redus, cu teritorii în Europa (Insulele Dodecanez) și Africa (Libia; Eritrea; Somalia), sărac în resurse naturale.
V. Imperiul colonial belgian (2.400.000 km^2 și 20.000.000 locuitori): 1885-1908 - regele belgian Leopold al II-lea (1865-1909) a anexat Congo, a exploatat resursele naturale și a maltratat băștinașii ⇒ cca. 10 milioane victime, torturate, mutilate și/sau ucise de către forțele coloniale belgiene.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Imperiile coloniale***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„În timp ce europenii s-au grăbit să își revendice continentul african, africanii subjugați s-au răzvrătit împotriva opresorilor. Cu toate acestea, din cauza lipsei de coeziune a africanilor și datorită tehnologiei militare superioare a europenilor, aceștia din urmă au zdrobit cele mai multe dintre mișcările de opoziție.
(...) În Africa de Sud-Vest Germană (Namibia centrală de astăzi), populația Herero, care a fost deposedată de pământ și de animale, a organizat o revoltă între 1904 și 1907. Rebelii au fost împușcați de armata germană sau trimiși în lagăre de muncă forțată, având ca rezultat moartea a peste 75% din populația Herero (de la 80.000 de locuitori înainte de 1904, la 15.000 în anul 1911).”

(Emma Marriott, *Istoria lumii în pilule*)

1. Enumerați, pe baza textului, motivele eșecului revoltelor africanilor.

2. Numiți, pe baza textului, statul african modern care a făcut parte din imperiul colonial german.

3. Descrieți, pe baza textului, revolta populației Herero.

Studiu de caz: Modele extraeuropene - S.U.A.

1. Expansiunea spre Vest

18 aprilie 1775-3 septembrie 1783 - desfășurarea Revoluției Americane ⇒ unirea celor 13 colonii și crearea S.U.A.
18 iunie 1812-18 februarie 1815 - războiul din 1812: S.U.A. a declarat război Regatului Unit, opunându-se blocadei navale impuse Franței napoleoniene, și a încercat să cucerească Canada.
2 decembrie 1832 - aplicarea Doctrinei Monroe (după numele președintelui James Monroe): puterile europene nu au mai avut dreptul de a coloniza sau de a se amesteca în afacerile Americilor.
1803-1898 - S.U.A. s-au extins către *Wild West* (din limba engleză: *„Vestul Sălbatic”*), spre coasta Oceanului Pacific: 1803 - Louisiana (achiziționată de la Franța); 1819 - Florida (achiziționată de la Spania); 1820 - statele Missouri și Maine au fost adăugate Uniunii; 29 decembrie 1845 - statul Texas a fost adăugat Uniunii; 25 aprilie 1846-2 februarie 1848 - desfășurarea războiului mexicano-american ⇒ au fost adăugate statele California și New Mexico; 1846 - Tratatul (Compromisul) Oregonului: S.U.A. și Marea Britanie și-au împărțit zona de nord-vest a Pacificului; 1867 - Alaska (achiziționată de la Imperiul Rus); 21 aprilie-10 decembrie 1898 - desfășurarea războiului hispano-american ⇒ S.U.A. au ocupat Cuba și au anexat Puerto Rico, Filipine, Guam, Insulele Caroline și Hawaii.

2. Război civil și reconstrucție

Secolul al XIX-lea - în S.U.A. s-au intensificat tensiunile dintre statele industrializate din nord, care, în cea mai mare parte, au abolit (eliminat) sclavia, și statele agricole din sud, proprietare de sclavi.
1820 - adoptarea Compromisului Missouri: facțiunile abolиționiste și pro-sclavie din Congresul S.U.A. au căzut de acord asupra reglementării sclaviei în teritoriile din vest.
1860 - Abraham Lincoln (1860-1865), candidatul Partidului Republican, abolиționist, a fost ales președintele S.U.A. ⇒ declarația de secesiune (despărțire) din partea a șapte state din sud (Texas, Alabama, Florida, Georgia, Louisiana, Missisippi și Carolina de Sud), care s-au temut că noul președinte va încerca să desființeze sclavia.
Februarie 1861 - statele secesioniste au format S.C.A. (Statele Confederate ale Americii) sau Confederația, cu capitala la Richmond (Virginia), președinte fiind ales Jefferson Davis (1861-1865).
12 aprilie 1861 - declanșarea Războiului Civil American: Confederația a atacat Uniunea la Fort Sumter (Carolina de Sud) ⇒ Arkansas, Carolina de Nord, Tennessee și Virginia s-au alăturat S.C.A.
1861-1862 - forțele confederate, conduse de generalii Thomas Jonathan *„Stonewall”* Jackson și Robert Edward Lee, au reușit să le înfrângă pe cele unionale în bătăliile de la Bull Run (21 iulie 1861), respectiv Fredericksburg (11-15 decembrie 1862).
1 ianuarie 1863 - Lincoln a emis *Proclamația de Emancipare*, prin care a promis libertate sclavilor din toate state confederate care nu s-au alăturat Uniunii până la sfârșitului anului 1862 ⇒ integrarea bărbaților de culoare în armata Uniunii.
1863 - generalul unionist Ulysses S. Grant, după bătălia de la Vicksburg (29 martie-4 iulie), a preluat controlul asupra fluviului Mississippi, iar generalul George Meade a repurtat o victorie decisivă la Gettysburg (1-3 iulie), fiind oprită înaintarea confederaților spre nord.
15 noiembrie-21 decembrie 1864 - Campania Savannah: forțele generalului unionist William Tecumseh Sherman au distrus statul confederat Georgia (tactica *„pământului pârjolit”*).
9 aprilie 1865 - generalul Grant a primit capitularea comandantului Lee la Appomattox (Virginia) ⇒ sfârșitul Războiului Civil American (620.000 de morți), dispariția S.C.A. și eliminarea sclaviei.
1866-1877 - perioada reconstrucției fostelor state confederate și reintegrarea acestora în Uniune.
1877-1914 - S.U.A. au cunoscut o ascensiune economică rapidă (1869: finalizarea primei căi ferate transcontinentale), ca urmare a industrializării și urbanizării, ajungând astfel prima putere a lumii.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Modele extraeuropene - S.U.A.***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Încă din toamna anului 1862, Abraham Lincoln, preşedintele S.U.A. (1861-1865) a fost convins că a fost din ce în ce mai necesară eliberarea sclavilor negri. De aceea, la 22 septembrie 1862 a lansat o proclamaţie preliminară, anunțând că va desfiinţa sclavajul în toate statele sau teritoriile, care la data de 1 ianuarie 1863 vor continua să lupte împotriva autorității federale. Deşi acest document nu a constituit o garanție a eliberării tuturor sclavilor, ci numai a celor din teritoriile aflate în stare de rebeliune, nu s-a putut totuşi tăgădui marea sa importanță. Practic, actul lui Lincoln a eliberat majoritatea sclavilor. El a dat războiului civil un conținut nou, ceea ce s-a întrevăzut în desfășurarea operațiunilor militare. Anul 1863 a devenit anul cotiturii decisive în mersul războiului în favoarea Nordului.”*

(Doru Dumitrescu, Mihai Manea, Mirela Popescu, *Culegere de surse istorice*)

B. *„Le urăm bun-venit germanului sau irlandezului care devin americani. Noi nu avem ce să facem cu germanul sau cu irlandezul care rămân aceeaşi. Noi nu vrem decât americani. (...) Un scandinav, un german sau un irlandez care au devenit cu adevărat americani au drepturi egale cu orice cetățean născut aici.”*

(Theodore Roosevelt, *Viață intensă*)

1. Menționați, pe baza sursei A, în ce state sau teritorii urma a fi desființată instituția sclaviei.

2. Prezentați, pe baza sursei B, condiția necesară pentru obținerea drepturilor și cetățeniei americane.

3. Numiți, pe baza sursei A, anul decisiv pentru o victorie a Uniunii în Războiul Civil American.

Studiu de caz: Modele extraeuropene - China

1. China imperială

220-1644 - în perioada dinastiilor care au urmat Han, China a cunoscut numeroase episoade de unitate politică și dezbinare, ocazional, fiind dominată de popoarele stepei mongole:
I. Cele Șase Dinastii (220-589): 220-280 - apariția a trei state concurente (Wei, Han și Wu), care s-au luptat pentru putere în China. 265-589 - conflicte între dinastia Jin din estul Chinei (266-420), cele 16 regate barbare din zona nordică (304-439) și dinastiile din nordul și sudul statului (420-589).
II. Dinastia Sui (589-618): a reunificat China, a reformat administrația, a adoptat o monedă unică, a îmbunătățit apărarea, a extins Marele Zid și a sprijinit răspândirea budismului.
III. Dinastia Tang (618-907): epoca de aur a civilizației chineze, cu evoluții semnificative în artă, literatură (poezie) și tehnologie. Lideri reprezentativi: Taizong (626-649) și împărăteasa Wu Zetian (690-705).
IV. Cele Cinci Dinastii și 10 Regate (907-960): perioadă de anarhie și fragmentare politică.
V. Dinastiile Song, Liao, Xia de Vest și Jin (960-1234): 960-1279 - dinastia Song a creat o flotă militară permanentă, a descoperit praful de pușcă și a emis primele bancnote. Dinastiile nordice Liao (916-1125), Xia de Vest (1032-1227) și Jin (1115-1234) s-au luptat cu Song pentru controlul Chinei. Lideri reprezentativi: Taizu (960-976) și Taizong (976-997).
VI. Dinastia Yuan (1271-1368): hanul mongol Kubilai (1260-1294), nepotul lui Ginghis Han (1206-1227), a cucerit teritoriul stăpânit de dinastia Song ⇒ unificarea Chinei.
VII. Dinastia Ming (1368-1644): a pus bazele unui stat prosper, bazat pe agricultură, urbanizare (1406-1420: construcția Orașului Interzis din Beijing) și comerț (hârtie, mătase, bumbac și porțelan). 1405-1433 - amiralul Zheng He a organizat expediții de explorare a Oceanului Indian. 1442-1644 - a fost reparat și extins Marele Zid Chinezesc. 1430 - impunerea unei politici prin care China s-a izolat de restul lumii. Lideri reprezentativi: Hongwu (1368-1398) și Yongle (1402-1424).

2. De la imperiu la republică

1644-1911 - dinastia Qing (Manchu), fondată de populații de nomazi (jurcheni), a stăpânit China.
Secolul al XVIII-lea - împărații Kangxi (1661-1722) și Qianlong (1735-1796) au inaugurat *Pax Sinica* (din limba latină: *„Pacea chineză”*): anexarea teritoriilor Xinjiang, Tibet, Mongolia și Taiwan; dezvoltarea agriculturii și a comerțului; încurajarea artelor și a educației.
Secolul al XIX-lea - decăderea puterii chineze a fost cauzată de răspândirea corupției imperiale, numeroase revolte țărănești, războaie civile și intervenția puterilor europene:
a. Primul Război al Opiului (18 martie 1839-29 august 1842): autoritățile chineze au interzis comerțul cu opiu, profitabil pentru britanici ⇒ Tratatul de pace de la Nanjing: China a ieșit din izolare, a cedat Regatului Unit Hong Kong și a deschis 5 porturi comerțului cu Europa;
b. Rebeliunea Taiping (1850-1864): răscoală împotriva dinastiei Qing (30 milioane morți);
c. Al Doilea Război al Opiului (8 octombrie 1856-24 octombrie 1860): Regatul Unit și Franța au atacat China (devastarea Beijingului) ⇒ Tratatul de pace de la Tianjin: China a legalizat comerțul cu opiu și a deschis alte 10 porturi comerțului cu Occidentul;
d. Primul război sino-japonez (1 august 1894-17 aprilie 1895): Japonia a atacat China și a anexat Coreea și Taiwan;
e. Revolta boxerilor (18 octombrie 1899-7 septembrie 1901): chinezii s-au răsculat împotriva creșterii influenței străine ⇒ China a cedat Imperiului Rus Manciuria, iar Regatului Unit Tibetul.
10 octombrie 1911-12 februarie 1912 - defăsurarea Revoluției Chineze: naționaliștii l-au înlăturat pe împăratul Xuantong (1908-1912; 1934-1945), au proclamat Republica și l-au ales președinte pe Sun Iat-sen (1912-1925), liderul Guomindang (din limba chineză: *„Partidul Național”*).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Modele extraeuropene - China***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„China este atât de vastă, populația sa este atât de mare și resursele atât de bogate încât milenii întregi chinezii nu au avut nevoie să privească dincolo de frontierele îndepărtate ale propriului ținut, pe care l-au numit Regatul de Mijloc. Dincolo au existat doar barbarii ignoranți, în timp ce China a înflorit economic, artistic și tehnologic. Până la începuturile Revoluției științifice din Occident, în secolul al XVI-lea, China a fost cu mult înaintea Europei în privința științei și a tehnologiei și ei îi datorăm patru invenții esențiale: busola, praful de pușcă, hârtia și tiparul."

(Ian Crofton, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști: Istorie*)

1. Numiți, pe baza textului, secolul până în care China și-a menținut supremația științifică și tehnologică.

2. Explicați de ce *„chinezii nu au avut nevoie să privească dincolo de frontierele îndepărtate"*.

3. Menționați, pe baza textului, trei invenții chinezești.

Studiu de caz: Modele extraeuropene - Japonia

1. Împărat vs. shogun

Cca. 300 î.Hr. - Perioada Yayoi: imigranți din Coreea au adus agricultura, abilitățile de prelucrare a metalelor, alfabetul, credințele budiste și confucianiste (acestea au coexistat alături de religia niponă Shinto), populațiilor autohtone din Japonia (reprezentanți ai culturii Jomon).
Cca. 300 d.Hr. - conform legendei, clanul Yamato, din partea central-sudică a Insulei Honshu, a înfrânt celelalte clanuri, a unificat insulele nipone și a pus bazele instituției imperiale.
645-654 - domnia împăratului reformator Kotoku: adoptarea Codului Taiho (din limba japoneză: *„Marea Lege”*); organizarea statului în provincii, controlate de guvernatori imperiali; impunerea de taxe proprietarilor funciari; instituirea serviciului militar obligatoriu; mutarea capitalei la Nara. 781-806 - domnia împăratului Kanmu: 784 - capitala a fost mutată la Kyoto.
806-1185 - Perioada Heian: nobilii clanului Fujiwara, în calitate de regenți, au controlat tronul.
Secolul a XII-lea - puterea clanului Fujiwara a fost contestată de mai multe familii aristocratice ⇒ scufundarea Japoniei în război civil și apariția societății feudale descentralizate: *daimyo* (din limba japoneză: *„baron local”*), samurai (luptători de elită supuși *daimyo*), negustori, meșteșugari și țărani.
1185 - Minamoto Yoritomo (1185-1199) a pus capăt războiului civil și a preluat puterea, guvernând în calitate de shogun (dictator militar), în vreme ce împăratul și-a pierdut puterea politică.
1274 și 1281 - invaziile mongolilor au fost oprite de *kamikaze* (din limba japoneză: *„vântul divin”*).
Secolele XV-XVI - slăbirea shogunatului ⇒ anarhie militară și războaie civile.
1603 - debutul Perioadei Edo - Japonia fost reunită sub conducerea unui nou shogun, Ieyasu Tokugawa (1603-1616), capitala a fost mutată la Edo (Tokyo), iar curtea imperială a rămas la Kyoto.
1635-1866 - shogunatul Tokugawa a impus o politică izolaționistă, care a limitat comerțul exterior și a interzis locuitorilor să plece din Japonia și străinilor să intre în țară.

2. Restaurația Meiji

8 iulie 1853 - patru nave americane, sub comanda comodorului Matthew Calbraith Perry, au acostat în Golful Tokyo ⇒ 1854 - S.U.A. au forțat shogunatul să deschidă pentru comerț două porturi nipone (Shimoda și Hakodate).
1854-1866 - slăbirea shogunatului și refacerea puterii imperiale.
1866 - izbucnirea revoltei *daimyo* ⇒ demisia ultimului shogun, Tokugawa Yoshinobu (1866-1867).
1867-1912 - în perioada domniei împăratului Mutsuhito (1867-1912) a fost inițiat un amplu program de reforme pentru modernizarea și industrializarea Japoniei, pentru a putea rezista dominației occidentale, sloganul epocii Meiji (din limba japoneză: *„guvern luminat”*) fiind *„țară bogată și brațe puternice”*: abolirea shogunatului (1868); mutarea reședinței imperiale la Tokyo (1869); eliminarea *daimyo* și a castei samurailor (1871-1877); s-a căutat consiliere străină pentru aspecte legate de agricultură, finanțe, inginerie și tehnologie militară; dezvoltarea industrială finanțată de guvern a fost implementată prin construcția de fabrici, docuri și căi ferate (1872: inaugurarea primei linii de cale ferată între Tokyo și Yokohama); adoptarea unei constituții în stil occidental, bazată pe principiul separației puterilor în stat (1889); crearea unui sistem național de învățământ, care a oferit Japoniei o rată de alfabetizare de aproape 100% până în anul 1900.
1 august 1894-17 aprilie 1895 - desfășurarea primului război sino-japonez: Japonia s-a luptat cu armata Chinei pentru controlul asupra Coreei ⇒ chinezii au cedat japonezilor Coreea și Taiwanul. 8 februarie 1904-5 septembrie 1905 - desfășurarea războiului ruso-japonez: Japonia s-a luptat cu Imperiul Rus pentru controlul asupra provinciei chineze Manciuria ⇒ prima înfrângere modernă a unei puteri europene de către una asiatică.
22 august 1910 - Japonia a anexat teritoriul Coreei.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Modele extraeuropene - Japonia***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„....Imperiul este supus în prezent unei reforme totale. Numai noi (împăratul) avem puterea de a decide în mod suprem și exclusiv în probleme civile și militare. Vrem să oferim, în interior, pace clanurilor și poporului, făcând să strălucească, în exterior, gloria națiunii deasupra mărilor.
Existența relațiilor cu alte state implică, probleme foarte importante. Astfel, noi suntem dispuși (...) să depășim cele mai mari greutăți pentru a extinde gloria națiunii noastre în exterior și pentru a slăvi spiritul strămoșilor noștri."

(Ordin imperial)

1. Numiți, pe baza textului, reprezentantul puterii supreme în Japonia secolului al XIX-lea.

2. Prezentați, pe baza textului, viziunea imperială în interiorul și exteriorul Japoniei.

3. Menționați, pe baza textului, motivația conducerii imperiale de a depăși *„cele mai mari greutăți"*.

Primul Război Mondial. Evoluţia alianţelor. Fronturile de luptă (1914-1918)

1. Definiții

Blitzkrieg (din limba germană: *blitz = „război”* și *krieg = „fulger”*) = strategie militară specifică celor două conflicte mondiale, în care deplasarea rapidă de mari unități militare, în scopul obținerii unor victorii hotărâtoare, a fost completată de cooperarea între mari unități de blindate, sprijinite decisiv de către aviație și corpuri de infanterie, care au aplicat lovituri nimicitoare inamicului.
Tranșee = șanț îngust, dotat cu parapete și poziții de tragere pentru armamentul de infanterie. Reprezintă o componentă fundamentală a sistemelor de fortificații militare, rolul său fiind de a asigura protecția în fața înaintării inamicului sau de a oferi o bază de atac pentru unitățile de infanterie.

2. Cauze și caracteristici

a. Lupta pentru reîmpărţirea lumii și concurenţa politico-economică agresivă dintre marile puteri, care a stimulat cursa înarmărilor;
b. Imperialismul și naţionalismul statelor europene;
c. Război de propagandă: promovarea ideilor patriotice şi ura faţă de inamic;
d. Război de masă - 70 milioane de soldaţi: serviciul militar obligatoriu pentru bărbaţii între 18-45 ani;
e. Război economic: a câștigat conflictul tabăra care a produs şi a transportat pe front mai mult armament;
f. Război al populației civile: bombardarea oraşelor şi a fabricilor de armament, în care au lucrat bărbați, femei și copii;
g. Război tehnologic - noi arme: avionul (de bombardament și de vânătoare), tancul, gazele de luptă, submarinul, torpila;
h. Război naval-economic: ţinte au fost navele comerciale de transport produse și persoane.

3. Participanți

I. Tripla Alianță (Puterile Centrale): Germania, Imperiul Austro-Ungar, Imperiul Otoman (noiembrie 1914) și Bulgaria (septembrie 1915).
II. Tripla Înțelegere (Antanta): Regatul Unit, Franţa, Imperiul Rus, Japonia, Italia (mai 1915), România (august 1916) și S.U.A. (aprilie 1917).
III. Statele neutre: Spania, Andorra, Elveția, Luxemburg, Olanda, Danemarca, Suedia, Norvegia și Islanda.

4. Desfăşurarea războiului

1914 - Război-fulger
28 iunie - la Sarajevo, pretextul pentru declanșarea conflictului a fost asasinarea moştenitorului Imperiului Austro-Ungar, arhiducele Franz Ferdinand, de către studentul sârb bosniac Gavrilo Princip.
28 iulie - Imperiul Austro-Ungar a declarat război Serbiei, acuzând-o că a organizat atentatul.
Frontul de Vest:
1 și 3 august - Germania a declarat război Imperiului Rus și Franței.
3 august - Regatul Unit a declarat război Germaniei, care a răspuns prin atacul asupra Belgiei, încălcând neutralitatea acesteia, a pătruns în nord-estul Franței și a înaintat spre Paris (*Planul Schlieffen*), germanii folosind tactica ***blitzkrieg***.

23 august - Japonia a declarat război Germaniei.
6-12 septembrie - prima bătălie de pe Marna: francezii i-au obligat pe germani să se retragă ⇒ stabilizarea frontului până în luna noiembrie și începutul campaniei de uzură (războiul de **tranşee**).
Frontul de Est:
27-30 august - la Tannenberg, rușii au fost înfrânți de germani.
8-10 septembrie - în zona Lacurilor Mazuriene, forțele ruse au fost înfrânte de către cele germane ⇒ stabilizarea frontului până la sfârșitul anului și începutul campaniei de uzură (războiul de tranşee).

1915 - Război de poziții
Frontul de Vest:
10-13 martie - la Neuve Chapelle, ofensiva franco-britanică (scopul: ruperea liniilor germanilor) a eșuat.
22 aprilie-25 mai - cea de-a doua bătălie de la Ypres: atacul german asupra liniilor britanice a eșuat, în ciuda folosirii pentru prima dată a gazelor asfixiante (diclorură de sulf).
25 septembrie-8 octombrie - bătălia pentru Loos: ofensiva franco-britanică a eșuat în încercarea de a distruge apărarea germană din Champagne și Artois.
Frontul de Est:
2 ianuarie-12 aprilie - în Galiția, ofensiva rusă împotriva austro-ungarilor a eșuat, ca urmare a intervenției trupelor germane.
1 mai-22 iunie - Ofensiva Gorlice-Tarnow: atacul german în Galiţia, Ucraina şi Belarus a redus presiunea rusă asupra trupelor austro-ungare ⇒ prăbușirea totală a liniilor rusești și retragerea acestora din Polonia.
Frontul balcanic:
25 aprilie 1915-9 ianuarie 1916 - campania din Dardanele (bătălia de la Gallipoli): forțele Antantei au încercat să ocupe Istanbulul și să obțină ieșirea Imperiului Otoman din război, dar au eșuat.
Frontul italian:
23 iunie-7 iulie - prima bătălie de la Isonzo: s-a încheiat cu victoria italienilor asupra trupelor austro-ungare.

1916 - Război total
Frontul de Vest:
21 februarie-18 decembrie - bătălia de la Verdun (*„Abatorul”*): ofensiva germană a fost oprită cu mari costuri umane de către trupele franceze (aproximativ 700.000 de morți).
1 iulie-18 noiembrie - bătălia de pe Somme: contraofensiva franco-britanică a eșuat în a sparge apărarea germană (aproximativ 1.000.000 de morți).
Frontul de Est:
14 august - România a intrat în război de partea Antantei și a declarat război Puterilor Centrale.
27 august-sfârșitul lunii decembrie - ofensiva română în Transilvania a fost respinsă de trupele austro-germane ⇒ ocuparea a 2/3 din teritoriul României (inclusiv Bucureştiul) de către trupele Puterilor Centrale.

1917 - Război total
Frontul de Vest:
Ianuarie - Germania a declarat regiunea din jurul Arhipelagului Britanic zonă de război (*„război naval total”*) ⇒ atacarea tuturor navelor comerciale care s-au îndreptat spre porturile britanice.
6 aprilie - S.U.A. a declarat război Germaniei și a intrat în război de partea Antantei.
Frontul de Est:
Iulie-august - la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, ofensiva germană pe frontul românesc a fost oprită;
7 noiembrie - izbucnirea revoluţiei comuniste în Imperiul Rus (*Revoluția din Octombrie*) ⇒ prăbușirea Frontului Estic.
Frontul italian:
24 octombrie-19 noiembrie - a 12-a bătălie de la Isonzo: forțele austro-germane au înfrânt trupele italiene (*„dezastrul de la Caporetto”*).

Orientul Apropiat:
8 martie-23 aprilie - forțele britanice au ocupat Bagdadul și mare parte din Mesopotamia otomană.
17 noiembrie-30 decembrie - britanicii au intrat în Ierusalim.

1918 - Război total
3 martie - semnarea Păcii de la Brest-Litovsk între Rusia comunistă și Puterile Centrale ⇒ ieșirea puterii ruse din război.
21 martie - *Operațiunea Michael*: ofensiva germană a încercat să izoleze forțele franco-britanice.
24 aprilie - la Buftea-București, România a semnat cu Puterile Centrale un tratat de pace ⇒ ieșirea statului român din conflict.
15 iulie-6 august - a doua bătălie de pe Marna: a fost oprită ofensiva germană, iar Antanta a trecut la contraofensivă și, în scurt timp, a eliberat teritoriul Franței ⇒ retragerea trupelor germane de pe toate fronturile.
Aliații Germaniei au ieșit pe rând din război: Bulgaria (29 septembrie), Imperiul Otoman (30 octombrie) și Imperiul Austro-Ungar (3 noiembrie).
11 noiembrie - la Compiegne, Germania a semnat armistițiul care a pus capăt războiului.

5. Urmări

15-22 milioane morţi și 23 milioane răniţi (în cei patru ani de război au participat 28 de state, cu aproximativ 70 milioane de soldaţi).
Sfârşitul hegemoniei mondiale a Europei și afirmarea puterilor extra-europene (S.U.A. şi Japonia).
Dispariţia imperiilor multinaţionale (austro-ungar, rus, otoman și german) și apariţia de noi state naţionale în Europa.

Fişă de lucru: ***Primul Război Mondial. Evoluţia alianţelor. Fronturile de luptă (1914-1918)***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„La începutul pontificatului nostru, ororile războiului s-au abătut asupra Europei, însă noi ne-am propus să arătăm o perfectă imparțialitate față de toți beligeranții. (...) Noi, nu pentru interese politice particulare, nu datorită sugestiilor venite dinspre o anumită tabără, ci doar datorită conștiinței supreme că suntem copiii aceluiași Tată, ridicăm vocea umanității și rațiunii într-un călduros apel la pace adresat celor care țin în mâini destinele națiunilor.“*

(Papa Benedict al XV-lea, *Apel pentru pace*)

B. *„Articolul 1. Tratate de pace deschise, la care să se ajungă prin tratative deschise. (...)*
Articolul 4. Garanții adecvate că armamentele naționale vor fi reduse până la cel mai de jos nivel, compatibil cu securitatea internă.“

(Thomas Woodrow Wilson, *Cele 14 puncte*)

1. Menţionați, pe baza sursei A, care este argumentul suprem pentru pace al papei Benedict al XV-lea.

2. Precizați, pe baza sursei B, ce se înțelege prin *„tratate de pace deschise“*.

3. Explicați, pe baza sursei B, sensul articolului 4.

Studiu de caz: Revoluția Industrială și războiul

1. Războiul și Revoluția Industrială

Secolele XIX-XX - A Doua Revoluție Industrială, bazată pe electricitate și pe utilizarea carburanților derivați din petrol ⇒ schimbarea radicală a războiului, armele ajungând să fie mult mai distrugătoare și disponibile în cantități mai mari.
Principalii factori ai susținerii efortului de război au fost următorii:
a. Investițiile în cercetarea ştiinţifică: au dus la apariția de noi arme şi tactici în război;
b. Capacitatea industrială națională: reprezentată de fabricile din spatele frontului, care au produs în masă arme, piese de schimb standardizate și muniție;
c. Comunicațiile rapide: au fost realizate cu ajutorul telegrafului fără fir, a semnalelor luminoase, oglinzilor și curierilor;
d. Sistemul de căi ferate: a facilitat transportul a milioane de soldați, armament și tone de muniție.
Pe parcursul conflictului creșterea puterii de foc a armelor a făcut ca apărarea să fie aproape invincibilă, iar atacul aproape imposibil ⇒ apariția conflictului pozițional, de tranșee.

2. Noile tipuri de arme

I. Lupta pe uscat (a produs cele mai multe victime în rândul soldaților și populației civile):
a. Artileria (tunuri): folosirea mecanismelor de recul, creșterea puterii de foc, folosirea obuzelor cu putere mare de explozie și utilizarea tehnicii focului de baraj au amplificat efectul letal al acestui tip de arme, provocând cele mai multe victime și pagube;
b. Arma de infanterie (pușca și pistolul): apariția armei de foc cu acțiune și încărcarea rapidă cu muniție a crescut importanța rolului infanteriei;
c. Mitraliera: nu a mai permis efectuarea de manevre lente pe câmpul de luptă și a oprit atacurile inamice;
d. Sârma ghimpată: a încetinit atacul și viteza soldaților și a canalizat deplasarea acestora în fața mitralierelor;
e. Aruncătorul de flăcări: a avut rolul de a alunga inamicul din tranșee;
f. Grenada de mână: a fost folosită pentru atacul tranșeelor inamice;
g. Gazele de luptă (gazul de clor, iperita - gazul mușter și fosgenul): au ucis sau mutilat peste 1 milion de soldați din ambele tabere și au scăzut moralul trupelor. Acestea au fost combătute prin folosirea măștilor de gaze;
h. Tancul: a apărut ca soluție pentru străpungerea tranșeelor germane, inițial, fiind încă nu îndeajuns de performant. 15 septembrie 1916 - la Somme, britanicii au folosit tancul pentru prima dată pe câmpul de luptă (model Mark I). 1917 - francezii au lansat Renault-FT17, primul model cu turelă rotativă, motorul în spate și șoferul în față, precursorul tancului modern.
II. Conflictul pe apă:
a. Cuirasatul (clasa Dreadnought): navă de război de mare tonaj, înarmată cu artilerie grea, a cărei eficiență a fost determinată de calibrul și precizia tunurilor, precum și de blindaj;
b. Submarinul: navă subacvatică, a folosit torpila ca mijloc de distrugere a țintelor inamice, fiind utilizată de germani pentru a scufunda vapoarele care au aprovizionat Antanta. A fost combătută prin organizarea navelor comerciale în convoaie și prin folosirea armelor anti-submarin.
III. Războiul în aer:
a. Avionul: utilizat, initial, pentru comunicare și spionaj, apoi pentru distrugerea aeronavelor inamice, bombardamentul pozițiilor dușmane și a obiectivelor civile;
b. Dirijabilul (zeppelin): a fost folosit pentru recunoașterea liniilor inamice și pentru bombardament.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Revoluția Industrială și războiul***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„Primul Război Mondial a fost un război defensiv de uzură, în care contingente întregi de tineri, sub comanda unor generali școliți în mentalitatea strategică a secolului al XIX-lea de a folosi forța fără reținere, au fost secerați de mitraliere."

(Mary Kaldor, *Războaie noi și vechi*)

1. Enumerați, pe baza textului, câteva caracteristici ale Primului Război Mondial care justifică expresia *„…un război defensiv de uzură"*.

2. Conform textului, considerați că generalii au înțeles importanța și capacitatea noilor arme?

3. Menționați, pe baza textului, cine credeți că poartă vina pentru numărul mare de victime.

Studiu de caz: Viața în tranșee și *„frontul de acasă”*

1. Definiție

Obligațiuni de război = modalitate prin care un stat poate să capteze economii naționale pentru a le direcționa în zona efortului de război.

2. Viața în tranșee

Tranșeele au reprezentat spații destinate protecției trupelor, șanțuri adânci căptușite cu scânduri, saci de nisip și bârne din lemn (2.2 m adâncime și 1-3 m lățime), întărite cu garduri de sârmă ghimpată, pari ascuțiți, puncte de observație, cazemate și buncăre, fiind folosite pentru atacul sau respingerea inamicului.
Între tranșeele inamice a existat un spațiu presărat cu cratere, rețele de sârmă ghimpată și cadavre (oameni și cai) care nu au putut fi recuperate: *no man's land* (din limba engleză: *„ținutul nimănui”*).
Frigul și/sau arșița, lipsa unui sistem de canalizare și condițiile de igienă precare au făcut viața soldaților deosebit de grea: odihna dificilă (direct pe pământ sau pe saltele improvizate), dușurile au fost rare, iar hainele impregnate mereu cu mizerie.
În tranșee, printre soldați pregătiți de atac, răniți și morți au apărut puricii, păduchii și șobolanii ⇒ izbucnirea de boli (afecțiunea *„picior de tranșee“*, care a apărut pe pielea picioarelor expuse la umezeală și frig) și epidemii (holera, tifosul exantematic și gripa spaniolă au făcut ravagii atât în rândul forțelor armate, cât și a civililor).
Aprovizionarea cu hrană și apă a ridicat mari probleme tuturor statelor participante la conflict, aceastea fiind adesea insuficiente și de proastă calitate (au fost raportate cazuri de canibalism).
Alimentația soldaților a fost compusă din carne, pâine, biscuiți, ceai și apă, sub formă de conserve, sau preparate în bucătării de campanie, și distribuite soldaților direct în tranșee, în condiții de igienă precară.
Soldații, mereu în alertă, în puținele momente de timp liber din tranșee au scris mesaje familiei și persoanelor apropiate, s-au distrat practicând sporturi de echipă (fotbal și baseball), jocuri de noroc (cărți și zaruri) și au încercat să supraviețuiască într-o lume dominată de mizerie, boală, moarte și spaimă.

3. „Frontul de acasă”

Viața celor rămași acasă, în spatele frontului, a fost la fel de grea, precum cea a soldaților: copii, tineri, femei și bătrâni, precum și bărbații care din diverse motive au fost declarați inapți pentru a lupta, au fost cu toții mobilizați în susținerea efortului de război: producerea de armament, echipamente și hrană pentru cei aflați în tranșee.
Cele mai mari probleme cu care s-au confruntat cei rămași acasă au fost următoarele: epuizarea fizică, lipsa sau raționalizarea alimentelor, creșterea galopantă a prețurilor, bombardamentele aeriene, focarele de epidemie, teama spioni, de trădători, propaganda (a preamărit statul și a încercat să păstreze încrederea populației în victoria cu orice preț) și foametea ⇒ aproximativ 7 milioane de morți în rândul populației civile.
Femeile au avut un dublu rol: au activat pe frontul de luptă (infirmiere și asistente), organizând cantine şi spitale pentru răniţi, și acasă, devenind principala forță de muncă în agricultură și industrie (1918: în Germania, 55% din personalul angajat în fabrici și uzine a fost feminin).
Copiii, în ciuda privațiunilor generate de război (absența părinților, hrană insuficientă, igienă precară, epidemii sau distrugerea locuințelor) și a bombardamentelor inamice, au continuat să meargă la școală și au încercat să se bucure de copilărie.
Pentru a finanța efortul de război civilii au fost încurajați să împrumute statul prin cumpărarea de **obligațiuni de război**, făcându-se apel la patriotism și la conștiința cetățenească.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Viața în tranșee și „frontul de acasă”***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Exploziile de obuze din jurul nostru încetează brusc. Bombardamentul continuă, dar e îndreptat acum asupra pozițiilor din spate; tranșeea noastră e liberă. Luăm grenadele de mână, le aruncăm în fața adăpostului și sărim afară. Focul concentric a încetat, dar avem în schimb îndărătul nostru foc de baraj. A început atacul.“*

(Erich Maria Remarque, *Nimic nou pe Frontul de Vest*)

B. *„Pereții tranșeelor au fost teșiți și căptușiți cu lambriuri solide de lemn. De asemenea, au fost construite numeroase guri de apă, puțuri de scurgere și jgheaburi, așa că, treptat, am avut iarăși condiții suportabile. Deosebit de eficiente au fost puțurile de scurgere care au fost săpate prin învelișul de argilă impermeabil și au dirijat astfel scurgerea apei spre stratul de cretă permeabil.“*

(Ernst Junger, *În furtuni de oțel*)

1. Descrieți, pe baza sursei A, începerea unui atac pornit din tranșee.

2. Prezentați, pe baza surselor, interiorul unei tranșee.

3. Menționați, pe baza sursei B, cum au devenit condițiile de tranșee *„suportabile“*.

Studiu de caz: România şi Primul Război Mondial

1. România antebelică (1878-1916)

1878-1883 - după obținerea independenței statul român și-a sporit prestigiul pe plan internaţional, dar, în contextul înrăutăţirii relaţiilor cu Imperiul Rus, a fost nevoit să-şi caute aliați.
30 octombrie 1883 - România a aderat la Tripla Alianţă (Germania, Imperiul Austro-Ungar și Italia), un tratat secret, pur defensiv, aliaţii find obligaţi să se ajute numai dacă unul dintre semnatarii tratatului ar fi fost atacat ⇒ tratatul a fost unul benefic, deoarece a asigurat România împotriva Imperiului Rus.
1913 - Al Doilea Război Balcanic: Bulgaria a atacat Grecia și Serbia, iar România a intrat în război împotriva Bulgariei ⇒ încheierea Tratatului de pace de la Bucureşti, prin care România a primit Cadrilaterul (sudul Dobrogei).
28 iunie 1914 - izbucnirea Primului Război Mondial: la Sarajevo, asasinarea prințului moștenitor la tronul Imperiului Austro-Ungar, Franz Ferdinand, de către Gavrilo Princip ⇒ 28 iulie - Imperiul Austro-Ungar a declarat război Serbiei.
3 august 1914 - la Sinaia, Consiliul de Coroană a decis adoptarea neutralităţii României, cu pregătirea armatei pentru intrarea în război la momentul potrivit.
10 octombrie 1914 - după moartea lui Carol I, rege al României a fost ales Ferdinand I (1914-1927).
1914-1916 - pe parcursul perioadei neutralității României i s-au făcut oferte din partea ambelor blocuri politico-militare: Tripla Alianță (Puterile Centrale) a promis României Basarabia rusească, iar Tripla Înțelegere (Antanta) Transilvania austro-ungară.

2. România în Primul Război Mondial (1916-1918)

4 august 1916 - România a încheiat o convenție militară cu Antanta.
27 august 1916 - România a declarat război Imperiului Austro-Ungar și a înaintat spre Transilvania.
Septembrie-noiembrie 1916 - după înfrângerile de la Turtucaia și Bazargic (2-7 septembrie) și cucerirea Bucureștiului (23 octombrie) ⇒ 2/3 din România au fost ocupate de Puterile Centrale, iar capitala, familia regală și guvernul României au fost mutate la Iaşi.
Decembrie 1916-martie 1917 - armata s-a refăcut cu ajutorul Antantei, care a trimis o misiune militară, aflată sub comanda generalului francez Henri Mathias Berthelot, pentru a pregăti forțele românești pentru războiul de tranșee și tacticile de luptă specifice Primului Război Mondial.
11 iulie-9 august 1917 - în luptele de la Mărăști, Mărășești (s-a remarcat în luptă sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu) și Oituz trupele Puterilor Centrale au fost oprite de către cele române.
7 noiembrie 1917 - în condițiile izbucnirii revoluției bolșevice din Imperiul Rus și a ieșirii acesteia din război, România a rămas singură pe Frontul de Est ⇒ 24 aprilie 1918 - la Buftea-București, s-a încheiat un tratat de pace separat cu Puterile Centrale.
10 noiembrie 1918 - deoarece Tratatul de pace de la Buftea-Bucureşti nu a fost semnat de regele Ferdinand I, România a reintrat în război de partea Antantei.

3. Urmări

1919-1920 - în cadrul Conferinței de Pace de la Paris, România, aflată în tabăra învingătoare, a primit, în baza principiului autodeterminării popoarelor europene, teritoriile locuite de români din cadrul fostelor imperii multinaționale: Basarabia (Imperiul Rus), Bucovina, Transilvania și Banat (Imperiul Austro-Ungar) ⇒ România a devenit o putere regională.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: România şi Primul Război Mondial***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Acum, o grindină de obuze aruncă în aer bulgări de pământ și sporesc fumul care se înalță încet, ca un zid mișcător, sfâșiat întruna de licăriri repezi și roșiatice. Proiectilele artileriei dușmane, îndreptate de observatorul din balon, cad cu precizie asupra tranșeelor noastre. Încerc să deosebesc și focuri de pușcă.“*

(George Topîrceanu, Despre Bătălia de la Turtucaia)

B. *„Dumnezeu ne-a ascultat; ieri-seară, Vânătorii de Munte au răzbit la Cireșoaia. Vrăjmașul se retrage. Soarele biruinței a răsărit peste noi. Bateria întâia să schimbe poziția, sus, la creastă! Telefonul zbârnâie de nerăbdare. Înainte!“*

(Gheorghe I. Brătianu, Despre Bătălia de la Oituz)

1. Menționați cine a câștigat bătăliile despre care vorbește în cele două surse.

2. Precizați, pe baza sursei A, cum a fost reglat tirul artileriei.

3. Descrieți, pe baza sursei B, cum s-au transmis ordinele pe frontul de luptă.

Tratatele de pace și noua hartă a Europei

1. Definiție

Autodeterminare = principiu potrivit căruia o națiune are dreptul să-și aleagă singură statutul politic și calea de dezvoltare economică, socială și culturală.

2. Sistemul de la Versailles

1917-1918 - ultimii ani de război au fost marcaţi de crize profunde: dezertări, revolte și greve.
23 februarie-2 martie 1917 - la Petrograd (Sankt-Petersburg), s-a declanșat revoluția ⇒ înlăturarea țarului Nicolae al II-lea (1894-1917) și formarea unui guvern provizoriu.
7 noiembrie 1917 - comuniștii conduși de Vladimir Ilici Lenin au preluat puterea în Imperiul Rus ⇒ 3 martie 1918 - la Brest-Litovsk, semnarea unei păci separate cu Puterile Centrale.
1918-1919 - Revoluția Germană ⇒ căderea guvernului și abdicarea împăratului.
11 noiembrie 1918 - noul guvern german a cerut încheierea armistiţiului ⇒ Antanta a devenit tabăra câştigătoare, iar Germania marea perdantă.
18 ianuarie 1919-21 ianuarie 1920 - la Paris, puterile învingătoare au organizat Conferinţa de Pace, în cadrul căreia deciziile au fost luate de marile state învingătoare (S.U.A., Regatul Unit, Franța și Italia) și reprezentanții acestora, Cei Patru Mari, poziţia ţărilor mici nefiind luată în considerare.
Hotărârile care au fost adoptate şi înscrise în tratatele de pace încheiate cu ţările învinse s-au bazat pe programul preşedintelui american Thomas Woodrow Wilson (1913-1917; 1918-1921), „*Cele 14 puncte*”: s-a propus crearea de state în Europa pe criterii naționale, etnice, în baza principiului **autodeterminării** popoarelor și alegerea diplomației în dauna războiului.
În cadrul Conferinţei de Pace de la Paris s-a hotărât crearea Ligii (Societăţii) Naţiunilor, organism internaţional menit să apere securitatea şi graniţele trasate după război.
Teritoriile Imperiului Otoman au fost puse sub mandat britanic (Iraq, Palestina și Iordania) și francez (Siria și Liban).
28 iunie 1919-10 august 1920 - s-au semnat tratatele de pace cu statele înfrânte: Germania (28 iunie 1919: Versailles), Austria (10 septembrie 1919: Saint-Germain), Bulgaria (27 noiembrie 1919: Neuilly-Sur-Seine), Ungaria (4 iunie 1920: Trianon) și Turcia (10 august 1920: Sevres).
Țările învinse au fost obligate să plătească învingătorilor reparaţii de război (despăgubiri).
Cazul Germaniei:
a. A fost declarată vinovată pentru declanșarea Primului Război Mondial și obligată să plătească despăgubiri în valoare de 132 miliarde mărci aur;
b. A pierdut 12% din populație, 13% din teritoriu, provinciile Alsacia și Lorena au revenit Franței, 48% din minereurile de fier, iar coloniile extraeuropene au fost împărțite între Regatul Unit, Franța și Belgia (Rwanda și Burundi);
c. Armata a fost redusă la 100.000 de soldați și a fost desființat serviciul militar obligatoriu.

3. Noua hartă a Europei

După încheierea Primului Război Mondial au fost trasate noi graniţe în Europa:
a. Imperiile multinaţionale au dispărut de pe hartă: austro-ungar, rus, german și otoman;
b. Popoarele Europei au utilizat dreptul la autodeterminare și au format state naţionale independente: Cehoslovacia şi Regatul Sârbo-croato-sloven (1918) - din 1929: Iugoslavia; Austria, Ungaria și Polonia (1919); Turcia (1923);
c. România s-a unit cu următoarele teritorii: Basarabia, Bucovina și Transilvania (1918).

Fișă de lucru: ***Tratatele de pace și noua hartă a Europei***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Articolul 231: Guvernele aliate și asociate afirmă și Germania acceptă responsabilitatea pentru toate pagubele și pierderile cauzate puterilor aliate și asociate și cetățenilor lor din cauza războiului impus lor prin agresiunea Germaniei și a aliaților săi."*

(Tratatul de pace de la Versailles)

B. *„În 1919, pentru prima dată, Senatul (S.U.A.) a respins un tratat de pace. Prin 39 de voturi împotrivă și 55 pentru, în condițiile în care a fost nevoie de o majoritate de două treimi, Senatul nu și-a dat acordul pentru ratificarea Tratatului de Pace de la Versailles. (...) S.U.A. nu au ratificat niciodată acest tratat și nu s-au alăturat Ligii Națiunilor."*

(Despre Tratatul de pace de la Versailles)

1. Având în vedere cunoștințele din lecțiile anterioare, sunteți de acord cu conținutul articolului 231, care consideră Germania ca fiind singurul stat vinovat de izbucnirea războiului?

2. Cum apreciați decizia S.U.A. de a nu intra în Liga Națiunilor, apărută la inițiativa președintelui Thomas Woodrow Wilson?

3. Considerați că pacea impusă Germaniei a fost mult prea dură? Argumentați.

4. Credeți că decizia S.U.A. de a se izola de Europa a reprezentat una dintre cauzele eșecului Societăţii Națiunilor? Argumentați.

Test evaluare
Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Aceste minute sunt ultimele de viaţă pentru mulţi dintre noi. Ne temem, privindu-ne, că deja am devenit victime… Brusc, artileria tună zdrobitor, spintecător, înspăimântător. Totul urlă, trăsneşte, se mişcă. Aerul dispare. Suntem în mijlocul unui vârtej monstruos, bucăţi de cer se prăbuşesc, comete se întretaie şi se fărâmiţează cu sclipiri de scurtcircuit. Suntem prinşi de sfârşitul lumii.”*

(Gabriel Chevallier, *Frica*)

B. *„Primul Război Mondial a fost un război defensiv de uzură, în care contingente întregi de tineri, sub comanda unor generali școliți în mentalitatea strategică a secolului al XIX-lea de a folosi forța fără reținere, au fost seceraţi de mitraliere.”*

(Mary Kaldor, *Războaie noi și vechi*)

a. Identificați, pe baza sursei A, care a fost starea de spirit a soldaților de pe front. 6 puncte

b. Precizați, pe baza sursei B, dacă generalii au înțeles importanța și capacitatea noilor arme. 6 puncte

c. Descrieți, pe baza sursei A, atacul artileriei. 6 puncte

d. Numiți, pe baza sursei B, cine a purtat vina pentru numărul mare de victime. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. Franța a luptat în Primul Război Mondial pe frontul: 4 puncte
a. De Vest b. De Est c. Balcanic
2. În anul 1917 acest stat a intrat în război de partea Antantei: 4 puncte
a. Regatul Unit b. S.U.A. c. Norvegia
3. În 1917 România a obținut o serie de victorii la Mărăști, Mărășești și: 4 puncte
a. Argeș b. Oituz c. Turtucaia
4. Organizație internațională menită să asigure pacea după încheierea Primului Război Mondial: 4 puncte
a. Liga Sfântă b. Liga de la Delos c. Liga (Societatea) Națiunilor

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

1882	**28 iunie 1914**	**27 august 1916**	**11 noiembrie 1918**	**28 iunie 1919**

Lista evenimentelor: **Armistițiul de la Compiegne, Asasinatul de la Sarajevo, România a declarat război Imperiului Austro-Ungar, Tratatul de Pace de la Versailles** și **Constituirea Triplei Alianțe.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. Războiul a început atunci când Imperiul Rus a atacat Serbia ..... 2.5 puncte

b. Bătălia de la Verdun a avut loc pe Frontul de Est ..... 2.5 puncte

c. În timpul războiului un rol important în producția industrială l-au avut femeile ..... 2.5 puncte

d. Liga (Societatea) Națiunilor a menținut cu succes pacea după încheierea războiului ..... 2.5 puncte

II. 2. Alcătuiți o compunere de minim 200 cuvinte cu titlul *„Viața cotidiană în tranșee”*.
Compunerea va include următorii termeni: **grenadă, cafea, somn, pușcă, spălat, dor, povești, tanc, hrană** și **acasă**. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziției (introducere-cuprins-încheiere) și se vor utiliza în mod obligatoriu termenii ceruți.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Capitolul II: PERIOADA INTERBELICĂ - O LUME ÎN SCHIMBARE

Competențe generale:

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor şi reprezentărilor despre timp şi spaţiu.
2. Utilizarea critică şi reflexivă a limbajului de specialitate şi a surselor istorice.
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienţei istorice şi a diversităţii socio-culturale.
4. Folosirea autonomă şi responsabilă a instrumentelor necesare învăţării permanente.

Competențe specifice:

1.1. Utilizarea coordonatelor de timp şi spaţiu în prezentarea faptelor şi proceselor istorice.
1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală şi spaţială.
2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate şi schimbare în procesele istorice.
2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice.
3.1. Determinarea relaţiilor dintre personalităţile şi grupurile umane în desfăşurarea faptelor istorice.
3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate şi schimbare în evoluţia sistemului de valori.
4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia.
4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina şi perseverenţa.
4.3. Folosirea perspectivelor multiple şi a capacităţilor de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente şi dovezi pertinente.

Capitolul II: PERIOADA INTERBELICĂ - O LUME ÎN SCHIMBARE

1. Viața cotidiană: Lumea urbană și rurală.
Studii de caz:
a. Femeia în viața publică;
b. Cinematograful - Artă și industrie;
c. Crize economice.
Test evaluare.
2. Cetățean și stat în democrație și totalitarism.
Studii de caz:
a. Un model democratic - S.U.A.;
b. Comunismul;
c. Fascismul și nazismul.
Test evaluare.

Viața cotidiană: Lumea urbană și rurală

1. Urban și rural

După încheierea Primului Război Mondial agricultori, șomeri și imigranți au plecat spre zonele urbane atrași de locurile de muncă ⇒ suprapopulare și apariția unor noi cartiere muncitorești.
În perioada interbelică a avut loc dezvoltarea oraşelor sub aspectele utilităţii şi funcţionalităţii: modernizare prin generalizarea utilizării electricității, betonului, oțelului, sticlei și prin construcția de clădiri administrative, bănci, hoteluri, magazine, restaurante, stadioane, cinematografe și parcuri.
Arhitectura americană a fost dominată de *„zgârie-nori”* (Empire State Building) și firme luminoase.
Transportul public urban a fost îmbunătățit după introducerea tramvaielor şi a troleibuzelor electrice, iar distanțele s-au scurtat prin creșterea vitezei trenurilor, avioanelor și automobilelor personale.
În strânsă legătură cu evoluția zonelor urbane s-a aflat dezvoltarea clasei de mijloc: micii întreprinzători, comercianţii şi liber-profesioniştii (medici, avocaţi, profesori și jurnaliști), care au profitat de reducerea programului de lucru (8 h/zi) şi introducerea concediilor plătite.
În zonele rurale modernizarea a pătruns mai greu, fiind legată de aplicarea descoperirilor științifice din agricultură (răspândirea cunoștințelor de agronomie și zootehnie, utilizarea mașinilor, utilajelor și a îngrășămintelor chimice) și conectarea la rețeaua de transport și comunicații.

2. Invențiile și viața casnică

Igiena și confortul locuințelor s-au îmbunătăţit prin folosirea apei curente, a gazelor naturale, a electricității, a telefonului, radioului, automobilului personal și a electrocasnicelor (maşina de spălat, fierul de călcat, aspiratorul și frigiderul).
Progresul ştiinţific a dus la ameliorarea stării de sănătate și la prelungirea duratei de viață a populației, prin folosirea penicilinei (descoperită de Sir Alexander Fleming), iar în cazul diabeticilor a insulinei (descoperită de Nicolae Constantin Paulescu), practicarea de sporturi, excursii la mare sau la munte și vizite în stațiunile balneoclimaterice.

3. Cultura de masă

Divertismentul și cultura au ținut pasul cu transformările societății interbelice ⇒ apariția culturii de masă: cinematografele, teatrele, radioul, televiziunea, publicitatea, editurile și sportul au oferit producții accesibile tuturor, cu rol în formarea gustului public și uniformizarea statutului social.
1921-1930 - perioada *„anilor nebuni”* sau *„zgomotoşi”*: muzica a fost revoluționată de ritmurile influenţate de jazz (stil muzical), charleston (dans american) şi tango (dans argentinian).
2 noiembrie 1936 - în Regatul Unit, a apărut primul canal public de televiziune, BBC (British Broadcast Corporation).
Sportul a ajuns un fenomen de masă: fotbalul (1930: Uruguay - desfășurarea primului Campionat Mondial de Fotbal), boxul și Jocurile Olimpice au încurajat spiritul de competiție și de *fairplay* (din limba engleză: *„joc cinstit”*).
În perioada interbelică s-au manifestat numeroase curente artistice:
I. Dadaismul: a acordat întâmplării un rol în creația umană. Reprezentant: Tristan Tzara (literatură).
II. Expresionismul: a prezentat lumea dintr-o perspectivă strict subiectivă, distorsionată intenționat, pentru a transmite mai puternic emoții și idei. Reprezentanți: James Joyce, Franz Kafka și Karel Capek (literatură), Vasili Kandinski (pictură).
III. Suprarealismul: a proclamat libertatea totală de expresie. Reprezentanți: Paul Eluard și Andre Breton (literatură), Pablo Picasso și Salvador Dali (pictură).

Fișă de lucru: ***Viața cotidiană: Lumea urbană și rurală***

Sunteți un reporter în domeniul sporturilor și însoțiți echipa de fotbal a României la Campionatul Mondial din 1930. Scrieți un reportaj despre acest eveniment și despre prestația echipei României. Vă puteți inspira din surse on-line. Pentru a fi publicat într-un ziar, reportajul trebuie să aibă între 150 și 200 de cuvinte. Planul reportajului va fi următorul:
Introducere: cel puțin o informație geografică și una istorică despre țara gazdă.
Cuprins: atmosfera din tribune; interesul publicului; rezultate generale; călătoria echipei României; rezultatele echipei românești.
Încheiere: concluzii; reflecții despre acest sport și despre *„viitorul”* său.

Studiu de caz: Femeia în viaţa publică

1. Definiții

Emancipare = eliberare de restricții și prejudecăți; eliberare de sub o dominație.
Sufragetă (din limba latină: *suffragium* = *„vot”*) = femeie care a luptat pentru dreptul la vot.
Gerontologie = studiul aspectelor sociale, psihologice și biologice ale îmbătrânirii.

2. Mișcarea de emancipare a femeilor

1791 - mişcarea de **emancipare** feminină a debutat în perioada Revoluţiei Franceze, când a fost publicată lucrarea autoarei Olympe de Gouges, „*Declaraţia drepturilor femeii şi alecetăţenei”*, în care s-a susţinut egalitatea în drepturi pentru femei şi bărbaţi.
1897 - în Regatul Unit, Millicent Fawcett a fondat Uniunea Naţională a Societăţilor de Sufragiu Feminin, organizație care a militat pentru dreptul femeilor la vot, plata egală pentru aceeași muncă realizată de bărbați și de femei, concediu de maternitate și eliminarea violenței în familie.
10 octombrie 1903 - în Regatul Unit, Emmeline Pankhurst și fiicele sale, Christabel, Sylvia și Adela, au continuat lupta **sufragetelor**, prin fondarea Uniunii Sociale şi Politice a Femeilor.
Primul Război Mondial a scos în evidență rolul important pe care femeile l-au jucat în societate, fiindcă acestea au preluat rolul economic al bărbaților plecați pe front.
1913-1939 - în Europa, s-a deschis accesul femeilor la viața politică, prin adoptarea dreptului la vot în state precum Norvegia (1913), U.R.S.S. (1917), Germania (1918), Olanda (1919), Suedia (1919), Regatul Unit (1928), Spania (1931) și România (1939).
În perioada interbelică numeroase state au reformat legislaţia în domeniul educației, muncii şi a dreptului civil (căsătorie și divorţ) ⇒ accesul femeilor la educație universitară și la noi profesii.

3. Femeia în viața publică

După încheierea Primului Război Mondial s-a accelerat emanciparea femeilor: au condus mașini, au fumat, au participat la viața mondenă și, unele dintre ele, au devenit vedete muzicale și cinematografice.
1923-1924 - lansarea modei *femeii-flapper*, o generație de domnișoare și doamne active, moderne, aceastea alegând ţinute mai confortabile (au început să fie purtați pantalonii, un simbol al masculinității) şi coafuri cu părul scurt (moda *a la garconne*).
În perioada interbelică prejudecățile despre femei s-au menținut: accesul la funcții publice și politice a fost restricționat, au fost plătite cu salarii mai mici decât bărbaţii, pentru aceeşi muncă prestată, iar dreptul la vot nu a fost obținut în majoritatea statelor lumii (acest lucru s-a întâmplat după finalul celui de-al Doilea Război Mondial).
Femei celebre din secolul al XX-lea: Marie Curie (a descoperit elementele radiu și poloniu, pentru care a primit Premiile Nobel pentru Fizică și Chimie), Virginia Woolf (scriitoare), Amelia Earhart (prima femeie care a traversat Oceanul Atlantic într-un avion), Greta Garbo (primul star feminin din industria filmului), Frida Kahlo (pictoriță) și Sirimavo Bandaranaike (prima femeie prim-ministru).
1919-1939 - emanciparea femeilor din România s-a accentuat după Primul Război Mondial, acestea organizându-se într-o serie de asociații precum: Consiliul Național al Femeilor Române (1921), Societatea Scriitoarelor Române (1926) și Asociația pentru Protecția Mamei și a Copilului (1934).
Femei celebre din România secolului al XX-lea: Haricleea Hartulari-Darclee (soprană), Elena Văcărescu (scriitoare), Elena Negruzzi (prima femeie avocat din România), Cecilia Cuțescu-Storck (pictoriță), Elisa Leonida Zamfirescu (prima femeie inginer din Europa) și Ana Aslan (medic **gerontolog** de renume mondial).

Fișă de lucru: Studiu de caz: *Femeia în viața publică*

Scriitoarea britanică Agatha Christie (1890-1976) este, după toate indiciile, cel mai bine vândut autor din istoria literaturii. A scris peste 80 de romane, majoritatea polițiste, între care se remarcă *Crima din Orient Express* (1934). Imaginați-vă că sunteți un jurnalist și aveți șansa să-i luați un interviu, adresându-i următoarele întrebări:

1. Cum ați devenit scriitoare?

2. Cum v-a afectat faima viața?

3. De care dintre romanele dumneavoastră sunteți cel mai atașată?

4. Dar dintre personaje?

5. De ce ați ales să scrieți romane polițiste?

6. Ce sfaturi aveți pentru tinerele care aspiră la o carieră de scriitor?

Cum credeți că va răspunde? Documentați-vă cu ajutorul internetului.

Studiu de caz: Cinematograful - Artă și industrie

1. Repere ale industriei cinematografice

28 decembrie 1895 - la Paris, a avut loc prima proiecție cinematografică, *La Sortie de l'Usine Lumiere a Lyon* (din limba franceză: *„Ieșirea din Uzinele Lumiere din Lyon"*), cu aparatul creat de frații Auguste și Louis Lumiere ⇒ nașterea celei de *„a şaptea arte"* și a unei industrii profitabile.
I. Perioada filmului mut (1895-1927) - fără sunet, acompaniat de muzică live, peliculă alb-negru:
1895-1935 - au apărut primele studiouri cinematografice în Europa (1895: Gaumont Film Company; 1896: Pathe; 1904: Titanus; 1906: Nordisk Film; 1912: Babelsberg Studio) și S.U.A. (1912: Universal și Paramount; 1923: Warner Brothers; 1924: M.G.M. - Metro-Goldwyn-Mayer; 1935: 20th Century Fox), primele cinematografe (1900: Gaumont-Palace - Franța), primele dispozitive de proiecție cinematografică și primele aparate de filmat, acționate manual.
1903 - prima peliculă western din istoria cinematografiei, *The Great Train Robbery*.
1915 - primul film care s-a bucurat de succes la public și a avut încasări mari, *The Birth of a Nation*.
Primul Război Mondial a încetinit dezvoltarea cinematografiei europene, iar Hollywood-ul (S.U.A.) a devenit centrul cinematografiei mondiale, fiind produse 800 de filme anual.
Printre cei mai cunoscuți și apreciați actori ai perioadei filmului mut s-au numărat următorii: Douglas Fairbanks Sr., Sessue Hayakawa, Charlie Chaplin, Stanley Laurel, Oliver Hardy, Mary Pickford, Harold Lloyd, Rudolph Valentino, Buster Keaton, John Gilbert și Clara Bow.
II. Epoca filmului sonor (1927-prezent) - apariția coloanei sonore, peliculă color:
1927 - datorită dezvoltării electronicii a apărut primul film sonor, *The Jazz Singer*.
1929 - a apărut prima peliculă color, *On with the Show!*, și au debutat Premiile Oscar (un grup de 24 de premii decernate anual de Academia Americană de Film în domeniul cinematografiei).
1939 - premiera peliculei *Gone with the Wind*, unul dintre cele mai bine cotate filme din istorie.
Printre cei mai cunoscuți actori ai perioadei filmului sonor s-au numărat următorii: Humphrey Bogart, Clark Gable, Gary Cooper, Marlene Dietrich, Cary Grant, Greta Garbo, Josephine Baker, Katharine Hepburn, John Wayne, Errol Flynn, Gene Kelly, Burt Lancaster, Vivien Leigh, Anthony Quinn, Ingrid Bergman, Gregory Peck, Kirk Douglas, Robert Mitchum, Yul Brynner, Judy Garland, Marlon Brando, Richard Burton, Audrey Hepburn, Grace Kelly, James Dean și Sophia Loren.
În perioada interbelică cinematografia a devenit un mijloc de socializare, divertisment și reclamă comercială, dar și de propagandă politică ⇒ regimurile totalitare (U.R.S.S., Germania și Italia) și cele democratice (S.U.A., Franța și Regatul Unit) au folosit filmele pentru a cultiva în mintea oamenilor convingeri, comportamente și acțiuni: *Battleship Potemkin* (U.R.S.S., 1925), *Metropolis* (Germania, 1927), *Triumph of the Will* (Germania, 1935) și *La Grand Illusion* (Franța, 1937).

2. Filmul de animație

28 octombrie 1892 - la Paris, a avut loc prima proiecție a unui film de animație, *Pantomimes Lumineuses* (din limba franceză: *„Pantomime Luminoase"*), cu aparatul inventat de Charles-Emile Reynaud, praxinoscopul cu proiecție, bazat pe principiul oglinzilor rotative.
1928-1953 - epoca de aur a desenului animat, marcată de apariția galeriei de eroi legendari creați de compania lui Walter Elias Disney (Silly Symphonies, Mickey Mouse, Pluto, Donald Duck, Goofy, Figaro și Chip 'n' Dale) și Warner Brothers - universul *Looney Tunes* (Porky Pig, Daffy Duck, Elmer Fudd, Bugs Bunny, Tweety Bird, Yosemite Sam, Pepe Le Pew, Sylvester the Cat, Foghorn Leghorn, Marvin the Martian, Wile E. Coyote & Road Runner și Speedy Gonzales) și Tom & Jerry.

Fișă de lucru: Studiu de caz: *Cinematograful - Artă și industrie*

Concurs de scenarii! Realizați un scenariu de film după planul de idei de mai jos:

1. Stabiliți intriga.

2. Stabiliți personajele.

3. Definiți personajul pozitiv și pe cel negativ.

4. Dozați suspansul.

5. Realizați o listă cu actorii contemporani care ar trebui să joace în film.

6. Precizați cărui public ar trebui să i se adreseze filmul.

7. Estimați un buget aproximativ pentru filmul vostru.

8. Desenați un afiș de promovare.

La final, prezentați clasei rezultatele muncii voastre și votați cel mai bun scenariu.

Studiu de caz: Crize economice

1. Definiții

Criză economică = o perioadă de declin și scăderea activității economice naționale sau mondiale.
Inflație = un dezechilibru major prezent în economia oricărei țări, reprezentat de o creștere generalizată a prețurilor și de scăderea simultană a puterii de cumpărare a monedei naționale.
Recesiune = scădere a producției, o reducere a investițiilor și stagnarea temporară a afacerilor.

2. Ce este o criză economică?

1819-1929 - izbucnirea a 5 **crize economice** (1819-1821; 1837-1843; 1857-1859; 1873-1878; 1893-1897) manifestate prin șomaj, scăderea veniturilor populației, a producției de bunuri și falimentul băncilor, fabricilor și magazinelor, la nivel național sau mondial ⇒ **inflație** și **recesiune**.
Perioada interbelică, din punct de vedere economic, a fost împărțită în patru etape:
I. Reconstrucție postbelică (1918-1923): refacerea societății după finalul Primului Război Mondial.
II. Creștere economică (1923-1929): dezvoltare și prosperitate.
III. Marea Criză Economică (1929-1933): perioadă de declin la nivel mondial.
IV. Refacere postcriză (1933-1939): revenirea producției la nivelurile de înainte de criza economică.

3. Marea Criză Economică (1929-1933)

24 octombrie 1929 (*Joia Neagră* sau *Marele Crah bursier*) - la New York, s-a prăbușit Bursa, deoarece s-a încercat vânzarea unui număr mare de acțiuni, pentru care nu s-au găsit cumpărători.
29 octombrie 1929 (*Marțea Neagră*) - prăbușirea burselor americane ⇒ criză economică globală (cu excepția U.R.S.S., care a avut o economie centralizată, controlată de stat).
Principalele cauze ale izbucnirii Marii Crize Economice au fost următoarele:
a. Speculațiile bursiere și supraproducția (producția a depășit consumul populației);
b. Dispariția unor resurse umane și de producție;
c. Emiterea de bani fără acoperire.
Căderea bursei a determinat falimente în lanț ale băncilor și întreprinderilor, șomaj în rândul angajaților (1933: în S.U.A. au fost înregistrați peste 15 milioane de șomeri), scăderea veniturilor populației (mulți oameni și-au pierdut casele și mașinile pentru care au luat împrumuturi de la bănci), incapacitatea statului de a menține serviciile de sănătate, educație și ordine publică la un nivel satisfăcător, degradarea sănătății cetățenilor, creșterea infracționalității și apariția foametei.
Criza s-a răspândit la nivel global: în S.U.A. venitul național a scăzut cu aproximativ 30%, iar în Germania, Regatul Unit, Canada și Australia șomajul a ajuns la circa 30%.
1933-1939 - în S.U.A. criza a fost combătută prin intervenția statului, printr-o serie de programe economice adoptate în perioada președintelui Franklin Delano Roosevelt (1932-1945), *New Deal* (din limba engleză: „*Noua Învoială*”): investiții pentru crearea de locuri de muncă în industrie, agricultură și sistemul bancar, șomerii primind locuri de muncă în cadrul a numeroase proiecte de infrastructură (Autoritatea din Valea Tennessee: construcția de baraje și hidrocentrale pe valea râului Tennessee - 1933-prezent; barajul Hoover - 1935; Podul Golden Gate - 1937).

4. Urmări

Marea Criză Economică a dus la slăbirea statelor democratice (Regatul Unit și Franța), afirmarea liderilor statelor totalitare/autoritare în Europa (U.R.S.S.: Iosif Vissarionovici Stalin; Italia: Benito Mussolini; Germania: Adolf Hitler) și declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial (1939-1945).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Crize economice***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Este de ajuns să pomenim crizele comerciale, care, prin repetarea lor periodică, pun tot mai amenințător sub semnul întrebării existența întregii societăți burgheze. În timpul crizelor comerciale este distrusă regulat o mare parte nu numai a produselor create, ci și a forțelor de producție existente. În timpul crizelor izbucnește o epidemie socială, care ar fi părut o absurditate în toate epocile anterioare, epidemia supraproducției.“*

(Karl Marx și Friedrich Engels, *Manifestul Partidului Comunist*)

B. *„Capitalismul este convingerea de nestrămutat că omul cel mai rău va comite cele mai rele fapte întru folosul tuturor.“*

(John Maynard Keynes)

1. Descrieți, pe baza sursei A, crizele comerciale (ce distrug și ce produc)?

2. Menționați, pe baza sursei B, instinctele naturale ale omului puse în valoare de sistemul economic capitalist.

3. Pe ce considerați că se bazează superioritatea capitalismului față de comunism?

Test evaluare
Perioada interbelică - O lume în schimbare: Viața cotidiană

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Anunțurile și reclamele cele mai variate au dat naștere vastelor întreprinderi care își au centrul în New York. Privește paginile unuia dintre ziarele sau revistele cel mai puțin importante și vei fi uimit de reclamele lor. (...) în vitrine, pe străzi, pe drumuri de țară (oh, neasemănatele drumuri americane) vei vedea cele mai artistice exemple de anunțuri și reclame, pentru care America plătește milioane de dolari. New York mai este - cine ar crede! - și centru de cultură americană. Aci vin toate piesele de teatru, poeme, povești, eseuri - articole pentru ziare și tot felul de cărți scrise în America. Multe însă sunt refuzate. Aci vin pictori renumiți, actori și actrițe mondial cunoscute, aci este arta pe care Uncle Sam o poate plăti. Teatre somptuoase, cinematografe în care se perindă milioane de oameni și pe scenele cărora vezi realmente deseori actori atât de mult admirați în filme. Hotelurile sunt aici nu numai localuri în care poți dormi, mânca sau primi corespondența, ci adevărate orașe prin vinele cărora simți pulsul întregii Americi….”*

(Ana Almăjean, *Despre orașul New York*)

B. *„De-a lungul secolului al XIX-lea femeile au militat pentru drept de vot. Noua Zeelandă a fost prima țară din lume care a extins dreptul de vot și la femei, în 1893, urmată de Australia în 1902. (...) În 1918 femeile de peste 30 de ani care au deținut avere au primit drept de vot în Regatul Unit și, până în 1928, au putut vota în condiții de egalitate cu bărbații.”*

(Emma Marriott, *Istoria lumii în pilule*)

a. Descrieți, pe baza sursei A, rolul reclamelor în viața economică americană. 6 puncte

b. Precizați, pe baza sursei B, primul stat în care s-a acordat drept de vot femeilor. 6 puncte

c. Formulați, pe baza sursei A, o explicație a vieții culturale tumultuoase specifice New York-ului. 6 puncte

d. Numiți, pe baza sursei B, criteriile în baza cărora femeile au primit drept de vot în 1918. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. Stilul *„a la garconne”* s-a manifestat în: 4 puncte
a. Sport b. Muzică c. Moda vestimentară
2. Principalul mijloc de informare în masă, în perioada interbelică, a fost: 4 puncte
a. Radioul b. Televizorul c. Cărțile

3. Marea Criză Economică s-a declanșat la Bursa din: 4 puncte
a. Londra b. New York c. București
4. Primul Campionat Mondial de Fotbal, din 1930, a avut loc în: 4 puncte
a. Mexic b. Paraguay c. Uruguay

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

1927	**1930**	**1931**	**1933**	**1937**

Lista evenimentelor: **Sfârșitul Marii Crize Economice, Primul Campionat Mondial de Fotbal, Primul canal de televiziune: BBC, Finalizarea Empire State Building** și **Primul film sonor: *The Jazz Singer*.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. În perioada interbelică modernizarea la sate a pătruns ușor ..... 2.5 puncte

b. Reclamele luminoase au împânzit marile metropole americane ..... 2.5 puncte

c. Războiul a adus femeile în prim-planul vieții economice și sociale ..... 2.5 puncte

d. Progresul științific și tehnic a dus la ridicarea continuă a nivelului de trai al oamenilor ..... 2.5 puncte

II. 2. Jocurile Olimpice din anul 1936 s-au desfășurat la Berlin, în inima Germaniei naziste, care a dorit să scoată în evidență superioritatea așa-zisei *„rase ariene“*. Însă atletul afro-american Jesse Owens a câștigat patru medalii de aur sub privirile lui Adolf Hitler și ale unui public numeros, dovedind un adevăr incontestabil: că oamenii sunt minunați indiferent de rasă, naționalitate, credință, avere sau sex. Imaginați-vă că sunteți unul dintre jurnaliștii care relatează evenimentele din cadrul acestor jocuri olimpice și că aveți șansa de a îi lua un interviu lui Jesse Owens. Redactați o listă de 5 întrebări și 5 răspunsuri. **30 puncte**

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Cetățean și stat în democrație și totalitarism

1. Definiții

Lovitură de stat = act de încălcare a ordinii constituționale prin care puterea este preluată cu forța.
Stahanovism = mișcare impusă muncitorilor din U.R.S.S. în vederea creșterii productivității, inspirată de exemplul minerului ucrainean Aleksei Grigorievici Stahanov, care în noaptea de 30/31 august 1935 a depășit de 7 ori cota de cărbune cerută, extrăgând 102 t, față de norma de aproximativ 14 t/schimb.
Colectivizare = desființarea proprietății private agricole, transformată în proprietate comună.
Colhoz = cooperativă agricolă realizată prin punerea în comun a mijloacelor de producție: pământ, unelte și animale.
Sovhoz = fermă de stat în care lucrătorii agricoli au primit salarii pentru munca prestată.

2. Regimurile democratice

Democrația este o formă de organizare și conducere politică a societății în care puterea aparține poporului, care o exercită, în mod direct sau indirect, în cadrul unui sistem politic reprezentativ.
Caracteristicile regimurilor democratice:
a. Separația puterilor în stat: legislativă, executivă și judecătorească;
b. Pluralism politic și ideologic;
c. Alegeri libere: partidele ajung la putere în urma alegerilor bazate pe vot universal;
d. Respectarea drepturilor și libertăților cetățenești: dreptul la viață, proprietate, educație, vot, libertatea persoanei și a cuvântului.
Cele mai mari democrații liberale din perioada interbelică au fost S.U.A., Regatul Unit și Franța.
I. S.U.A.: republică federală, bazată pe principiul democratic al separației puterilor în stat, cu un sistem politic bipartit (Partidul Republican și Partidul Democrat au alternat la guvernare).
II. Regatul Unit: monarhie parlamentară, cu un sistem bipartit (Partidul Conservator și Partidul Laburist), fiind condusă de un rege constituțional și un prim-ministru ce au răspuns în fața Parlamentului pentru buna guvernare. Și-a menținut teritoriile de peste mări, fiind statul cu cel mai întins imperiu colonial (35.500.000 km^2).
III. Franța: regim republican și democratic. Deoarece rareori un partid a obținut mai mult de 50% din voturi, au fost realizate coaliții *„de dreapta”* (liberale) sau *„de stânga”* (socialiste) pentru buna exercitare a guvernării. Și-a menținut posesiunile de peste mări, fiind statul cu al doilea cel mai mare imperiu colonial (13.500.000 km^2).
Regimuri democratice au funcționat în numeroase alte părți ale Europei: Islanda, Irlanda, Belgia, Olanda, Luxemburg, Elveția, Austria, Cehoslovacia, Estonia, Letonia, Lituania, Danemarca, Norvegia, Suedia, Finlanda și România (1919-1938).

3. Sistemele politice autoritare

Autoritarismul este o formă de guvernare în care normele liberale și democratice nu sunt respectate, controlul statului asupra societății nu este total, justificându-și legitimitatea prin motive precum patriotism, naționalism, dezvoltare economică, *„justiție socială”* și necesitatea de a menține ordinea.
Caracteristicile sistemelor politice autoritare:
a. Prezența unui conducător cu puteri dictatoriale;
b. Monopartidism (existența unui singur partid politic);
c. Limitarea drepturilor și libertăților cetățenilor;
d. Impunerea, în politica statului, a ideologiei partidului aflat la putere;
e. Supravegherea populației de către poliția regimului (poliția politică).
Cel mai important stat autoritar din perioada interbelică a fost Italia fascistă.

Fascismul: mișcare autoritară de extremă dreapta ce a urmărit să obțină măreția statului prin expansiune teritorială pe seama altor țări, accentul fiind pus pe naționalism și pe restabilirea onoarei naționale. 1919 - Benito Mussolini (1922-1943) a pus bazele mișcării fasciste, a cărei idee centrală a fost renașterea gloriei Romei Antice. 22-29 octombrie 1922 - în Italia, fascismul a fost instaurat în urma *„Marșului asupra Romei”* ⇒ acapararea puterii de către Benito Mussolini. În fascism, apărut ca reacție la comunism, economia de piață a continuat să existe, dar statul a intervenit pentru a controla tensiunile sociale.
Regimuri dictatoriale cu nuanțe fasciste au existat în numeroase alte state din Europa interbelică: în Portugalia (regimul lui Antonio de Oliveira Salazar), Spania (dictatura generalului Francisco Franco), Ungaria (dictatura amiralului Miklos Horthy), Polonia (regimul mareșalului Jozef Pilsudski), Iugoslavia (regimul autoritar impus de regele Alexandru I), Grecia (regimul generalului Theodoros Pangalos), Bulgaria (regimul autoritar impus de regele Boris al III-lea), Albania (regimul autoritar impus de regele Zog I) și în România (1938-1940: regimul autoritar impus de regele Carol al II-lea).

4. Statele totalitare

Totalitarismul este un sistem politic caracterizat prin predominarea statului în raport cu individul, bazat pe primatul partidului unic și pe cultul personalității șefului statului. A desemnat regimuri de extremă stânga (comuniste) și de extremă dreapta (nazismul).
Caracteristicile statelor totalitare:
a. Instaurarea terorii asupra propriilor cetățeni;
b. Monopartidism;
c. Suprimarea drepturilor și libertăților cetățenilor;
d. Impunerea, în politica statului, a ideologiei partidului aflat la putere;
e. Lichidarea opoziției politice (sistemul de lagăre de muncă);
f. Supravegherea populației de către poliția regimului (poliția politică);
g. Controlul asupra economiei, învățământului și vieții sociale în general.
Cauzele instaurării regimurilor totalitare în perioada interbelică:
a. Nemulțumirea anumitor state față de prevederile tratatelor de pace încheiate la Paris, după sfârșitul Primului Război Mondial;
b. Incapacitatea partidelor tradiționale democratice de a rezolva problemele societății interbelice;
c. Marea Criză Economică (1929-1933).
Cele mai mari state totalitare din perioada interbelică au fost U.R.S.S. (Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste) și Germania.
I. Comunismul: mișcare de extremă stânga bazată pe ideologia marxist-leninistă: Karl Marx și Friedrich Engels, în lucrarea *Manifestul Partidului Comunist* (1848), iar mai târziu Vladimir Ilici Lenin, au emis ideea unei revoluții globale care să înlocuiască *„dictatura burgheziei”* cu *„dictatura proletariatului”*, cu scopul de a construi o nouă societate, cea comunistă, în care să nu mai existe inechități sociale, diferențieri după avere, clase sociale și proprietate privată. 7 noiembrie 1917 - în Rusia, comunismul a fost instaurat în urma revoluției bolșevice (**lovitură de stat**). Primii lideri au fost Vladimir Ilici Lenin (1917-1924) și Iosif Vissarionovici Stalin (1924-1953). În comunism economia de piață a fost distrusă; centralizarea economiei naționale prin planificare și planuri cincinale (ce și cât să se realizeze); industrializare forțată, accentul fiind pus pe industria grea (constructoare de mașini, metalurgie și sectorul energetic); **stahanovism** (mișcare declanșată de exemplul minerului Aleksei Grigorievici Stahanov); **colectivizarea** agriculturii, prin crearea de **colhozuri** și **sovhozuri**.
II. Nazismul (național-socialismul): mișcare de extremă dreapta, o variantă a fascismului. 30 ianuarie 1933 - în Germania, a fost instaurat nazismul, lider fiind Adolf Hitler (1933-1945). În nazism s-a accentuat rolul statului și supunerea indivizilor față de acesta, partidul unic N.S.D.A.P. (Partidul Național Socialist al Muncitorilor Germani) promovând o ideologie naționalistă, rasistă și antisemită.

Fișă de lucru: ***Cetățean și stat în democrație și totalitarism***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„...și că guvernarea poporului, de către popor, pentru popor, nu va dispărea de pe fața Pământului."*

(Abraham Lincoln, *Discursul de la Gettysburg*)

B. *„Nu ne interesează binele altora: ne interesează exclusiv PU-TE-REA. Nici bogăția, nici luxul, nici viața îndelungată, nici fericirea: puterea și-atât - puterea pură. (...) Puterea nu este un mijloc, puterea este un scop în sine. Nu instaurezi o dictatură ca să aperi o revoluție, ci revoluția o faci ca să instaurezi dictatura. Scopul persecuției este persecuția însăși. Scopul torturii este chiar tortura. Scopul puterii este puterea."*

(George Orwell, *O mie nouă sute optzeci și patru*)

1. Care dintre sursele de mai sus reprezintă o sursă istorică? Căutați detalii on-line.

2. Menţionați ce fel de regimuri descriu cele două surse.

3. Sintagma *„...guvernarea poporului, de către popor, pentru popor..."* este cea mai bună definiție pentru democrație? Puteți propune o altă definiție?

4. Conform sursei B, un regim totalitar este preocupat de soarta poporului?

Studiu de caz: Un model democratic - S.U.A.

1. Constituția S.U.A.

1787 - S.U.A. au devenit primul stat modern cu o Constituție scrisă, valabilă până în prezent.
1791-1992 - au fost adoptate 27 de amendamente constituționale, care au completat legea fundamentală și prin intermediul cărora s-au adăugat noi drepturi pentru cetăţenii americani.
1791 - primele 10 amendamente au fost reunite în *Bill of Rights* (din limba engleză: „*Legea Drepturilor”*), pentru a proteja și a acorda drepturi suplimentare populației S.U.A.: dreptul de a deține arme, de a fi percheziționat doar pe baza unui mandat și de a fi judecat de un juriu.

2. Sistemul politic american

S.U.A. sunt o republică federală, condusă de un președinte cu puteri sporite.
Democrația americană este caracterizată prin următoarele: dreptul de alege și de a fi ales, pluripartidism (Partidul Republican și Partidul Democrat), parlamentarism, alternanța la guvernare, libertatea presei, dreptul la liberă exprimare și liberă asociere.
Constituția din 1787 a prevăzut o organizare politică bazată pe principiul separației puterilor în stat:
a. Puterea executivă: este reprezentată de președinte și Guvern. Șeful statului are puteri sporite, este ales prin vot universal, având dreptul la un mandat de 4 ani (maxim două mandate, consecutive sau nu), și îndeplinește următoarele funcții: șeful armatei, diplomației, promulgă legi, drept de veto, acordă grațiere și convoacă Congresul în situații de excepție;
b. Puterea legislativă: este reprezentată de Congres, bicameral, format din Camera Reprezentanților și Senat. Congresul aprobă numirile în funcții, ratifică tratate internaționale și adoptă legi;
c. Puterea judecătorească: este formată din Curtea Supremă (judecători numiți pe viață de către președinte) și instanțele judecătorești.

3. S.U.A. în perioada interbelică

6 aprilie 1917-11 noiembrie 1918 - S.U.A. au participat la Primul Război Mondial, de partea Antantei.
1919 - S.U.A. au devenit lider mondial, iar dolarul valută forte ⇒ creșterea bunăstării populației.
În perioada interbelică, la conducerea S.U.A. s-au succedat următorii președinți: Thomas Woodrow Wilson (1913-1921), Warren Gamaliel Harding (1921-1923), John Calvin Coolidge Jr. (1923-1929), Herbert Clark Hoover (1929-1933) și Franklin Delano Roosevelt (1933-1945).
1919-1929 - perioada a fost marcată de obținerea dreptului femeilor la vot (1920), dezvoltarea industriei auto (apariția giganților auto Ford, General Motors și Chrysler) și a celei cinematografice (transformarea Hollywood-ului în centrul cinematografiei mondiale).
1920-1933 - implementarea Legii Prohibiției, o interdicție constituțională la nivel național asupra producției, importului, transportului și vânzării de băuturi alcoolice ⇒ răspândirea contrabandei cu alcool și preluarea controlului distribuției de către grupurile de crimă organizată (infractori precum Alphonse Gabriel *„Al”* Capone au făcut avere din contrabanda cu băuturi alcoolice).
1920-1933 - S.U.A. au adoptat o politică izolaționistă, Congresul refuzând ratificarea Tratatelor de Pace de la Paris și aderarea statului la Liga (Societatea) Națiunilor.
1929-1933 - statul american s-a confruntat cu efectele Marii Crize Economice.
1933-1939 - politica *New Deal,* adoptată în perioada mandatelor președintelui Franklin Delano Roosevelt, a ajutat redresarea economică a S.U.A.
5 septembrie 1939-7 decembrie 1941 - S.U.A. s-au menținut neutre și nu s-au implicat în Al Doilea Război Mondial.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Un model democratic - S.U.A.***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Deci, mai întâi de toate, dați-mi voie să evidențiez ferma mea convingere că singurul lucru de care trebuie să ne fie frică este... însăși frica - nenumită, iraţională, nejustificată, care paralizează eforturile necesare pentru a transforma retragerea în ofensivă. În fiecare oră de cumpănă a vieții noastre naționale, o conducere bazată pe sinceritate și vigoare s-a întâlnit cu înțelegerea și suportul popular, care este esențial pentru obținerea victoriei.“*

(Franklin Delano Roosevelt, *Discurs inaugural*)

B. *„Democrația este cea mai rea formă de guvernământ cu excepția tuturor celorlalte forme care au fost experimentate din timp în timp.“*

(Winston Churchill, Discurs ținut în fața Camerei Comunelor)

1. Menţionați, pe baza sursei A, care este singurul lucru de care trebuie să ne temem într-o democrație.

2. Interpretați, pe baza sursei B, afirmația lui Winston Churchill.

3. Precizați, pe baza sursei A, pe ce se bazează conducerea S.U.A.

Studiu de caz: Comunismul

1. Revoluțiile ruse

22 ianuarie 1905-16 iunie 1907 - Revoluția Rusă din 1905: apariția primelor partidelor politice, formarea parlamentului bicameral (Consiliul și Duma de Stat) și implicarea burgheziei în economie.
8-16 martie 1917 - *Revoluția din Februarie*: în capitală, la Petrograd (Sankt-Petersburg), s-au format sovietele muncitorești, iar la Pskov, țarul Nicolae al II-lea (1894-1917) a abdicat ⇒ sfârșitul monarhiei.
23 martie-7 noiembrie 1917 - statul a fost condus de un guvern provizoriu (lideri: Gheorghi Evghenievici Lvov și Aleksandr Kerenski), compus din liberali și social-democrați (menșevici, moderați, și bolșevici, radicali): s-au acordat drepturi cetățenești și s-a proclamat libertatea presei.
17 aprilie 1917 - Vladimir Ilici Lenin (1917-1924), liderul bolșevicilor, s-a întors din exil și a lansat *„tezele din aprilie”*: a cerut înfăptuirea unei *„revoluții totale”*, ce ar fi presupus preluarea puterii de către sovietele muncitorești (*„dictatura proletariatului”*) și ieșirea din război.
7 noiembrie 1917 - *Revoluția din Octombrie*: nemulțumiți de măsurile luate de guvernul provizoriu, bolșevicii au organizat o lovitură de stat și au preluat puterea în numele poporului.
7 noiembrie 1917-25 octombrie 1922 - desfășurarea războiului civil între *„Albi”* (partizanii monarhiei, conservatori, liberali și socialiști) și *„Roșii”* (adepții comunismului, revoluționari, conduși de Lev Davidovici Troțki, un apropiat al lui Lenin) ⇒ victoria Armatei Roșii.
3 martie 1918 - la Brest-Litovsk, Rusia a semnat pacea cu Germania și Puterile Centrale.
12 martie-2 noiembrie 1918 - consolidarea puterii noului regim condus de Lenin: instaurarea terorii cu ajutorul poliției politice, C.E.K.A. (Comisia Extraordinară pentru Întreaga Rusie); capitala a fost mutată la Moscova (12 martie); Congresul Sovietelor a adoptat o nouă Constituție: puterea executivă a revenit Consiliului Comisarilor Poporului (10 iulie); eliminarea sectorului privat (26 octombrie-2 noiembrie).
1919-1921 - desfășurarea războiului ruso-polonez ⇒ împărțirea zonelor disputate din Ucraina-Belarus.
Martie 1921 - Lenin a introdus N.E.P. (Noua Politică Economică), un sistem de reforme care a propus un compromis cu economia de piață, pentru a reface economia afectată de războiul civil.
29 decembrie 1922 - formarea U.R.S.S. (Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste).

2. Rusia comunistă

21 ianuarie 1924 - după moartea lui Lenin puterea a revenit lui Iosif Vissarionovici Stalin (1924-1953).
1925-1929 - Stalin, adeptul *„socialismului într-o singură țară”*, și-a eliminat adversarii politici: Troțki (1925: a dorit să declanșeze revoluții socialiste în statele Europei); Lev Borisovici Kamenev și Grigori Evseevici Zinoviev (1926: au dorit să declanșeze revoluția mondială); gruparea de dreapta Alexei Ivanovici Rîkov-Mihail Tomski (1929: s-a opus industrializării și colectivizării forțate).
1927-1939 - Stalin, prin represiune și propagandă, a trecut la aplicarea programului de restructurare a societății sovietice: lichidarea sectorului privat în economie; centralizarea economiei naționale prin planificare și planuri cincinale (ce și cât să se realizeze); industrializare forțată (constructoare de mașini, metalurgie și sectorul energetic) și stahanovism; colectivizarea agriculturii (1930-1932: 2 milioane de culaci - țărani bogați din Ucraina - au fost omorâți prin înfometare pentru că s-au opus colectivizării).
1936-1938 - *„Marea Epurare”* (1.4 milioane victime): pretextul invocat de Stalin a fost asasinarea revoluționarului Serghei Mironovici Kirov (1934) ⇒ lichidarea opoziției din Partidul Comunist (Procesele de la Moscova: Nikolai Ivanovici Buharin) și din armată (comandanții Armatei Roșii).
Pe plan intern, a fost creat un puternic sistem de represiune, partidul bolșevic a devenit partid unic, au fost îngrădite drepturile și libertățile cetățenești (cei care s-au opus au fost executați sau închiși în lagăre și colonii de muncă forțată: *gulag*), s-a impus cenzura și cultul personalității lui Stalin (*„tătucul”*).
Pe plan extern, U.R.S.S.-ul, pentru a ieși din izolarea diplomatică, s-a apropiat de Germania Republicii de la Weimar (1922-1933) și de regimul nazist instaurat de Adolf Hitler (1933-1941).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Comunismul***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„Niciodată viața nu a fost la fel de bună și înălțătoare,
Niciodată până în prezent iarba nu a fost atât de verde.
Deasupra întregului pământ, soarele trimite o lumină mai caldă,
Deoarece chipul lui Stalin îl face să strălucească mai tare,
Eu cânt pentru copilul meu ce mi se odihnește-n brațe,
Să crești precum o floare, fără să-ți fie teamă.
Tu vei cunoaște sursa soarelui ce ne scaldă țara,
Și mânuțele tale vor copia portretul lui Stalin.”

(Odă închinată lui Stalin)

1. Menționați, pe baza textului, care este *„sursa soarelui care ne scaldă țara”*.

2. Transcrieți, pe baza textului, fragmentul care i-a atribuit lui Stalin o putere supraomenească.

3. Scrieți pe caiet trei idei care se regăsesc în poezie, câte una pentru fiecare timp: trecut, prezent și viitor.

Studiu de caz: Fascismul și nazismul

1. Fascismul

1919-1939 - în Italia, nemulțumirile legate de tratatele de Pace de la Paris, dificultățile economice și problemele sociale au provocat ascensiunea forțelor extremiste de dreapta.
1919 - la Milano, Benito Mussolini (1922-1943) a înființat *„Fasciile italiene de luptă”*, organizație cu revendicări naționaliste (1921: mișcarea s-a transformat în Partidul Național Fascist).
22-29 octombrie 1922 - Mussolini a organizat *„Marșul asupra Romei”* (40.000 de cămăși negre) ⇒ regele Victor Emanuel al III-lea (1900-1946) l-a numit șef al guvernului.
1925-1926 - Benito Mussolini a instituit un regim autoritar prin *„legile fascistissime”*: instituțiile democratice au căpătat un rol decorativ, deputații opoziției au fost excluși din Parlament, partidele politice au fost interzise și a fost instituită cenzura; puterea executivă și cea legislativă au fost deținute de Mussolini (*Il Duce*), care s-a bazat pe poliția politică, OVRA, pentru a îndepărta dușmanii regimului.
Pe plan intern, statul a practicat autarhia, un sistem economic ce s-a bazat pe utilizarea exclusivă a resurselor naționale și din colonii, suprimând pe cât posibil importurile.
Pe plan extern, regimul lui Mussolini a dus o politică agresivă de expansiune teritorială cu ajutorul armatei (3 octombrie 1935-5 mai 1936: al doilea război italo-etiopian și transformarea Etiopiei în colonie; 7-12 aprilie 1939: invazia și ocupația Albaniei) și de apropiere de Germania lui Adolf Hitler și Japonia (1936-1937: Axa Berlin-Roma-Tokyo).

2. Nazismul

1918-1919 - desfășurarea Revoluției Germane ⇒ căderea guvernului, abdicarea împăratului Wilhelm al II-lea și instabilitate politică (revolta spartakistă), noua conducere cerând încheierea armistiţiului (11 noiembrie 1918) prin care s-a pus capăt Primului Război Mondial.
1920-1933 - Republica de la Weimar, o democrație parlamentară care a fost zguduită de instabilitate și polarizare socială, nu a reușit să relanseze economia, fiind afectată de Marea Criză Economică ⇒ ascensiunea extremei drepte.
1919-1933 - Partidul Național Socialist al Muncitorilor Germani (N.S.D.A.P., nazist), condus de Adolf Hitler (1933-1945), a atras sprijinul populației germane, prin promovarea unui discurs revanșard (prevederile păcii din 1919 trebuiau reconsiderate, iar teritoriile pierdute retrocedate Germaniei), naționalist, rasist, antisemit (atitudine ostilă față de evrei), anticomunist și anticlericalist.
8-9 noiembrie 1923 - a avut loc Puciul de la berărie: Adolf Hitler a încercat să ajungă în fruntea Germaniei printr-o lovitură de stat ⇒ Hitler a fost arestat, pe parcursul celor nouă luni de detenție a scris lucrarea de căpătâi a mișcării naziste, *Mein Kampf* (din limba germană: „*Lupta mea”*).
6 noiembrie 1932 - naziștii au câștigat alegerile parlamentare (33.1% din voturi), dar nu au obținut majoritatea ⇒ 30 ianuarie 1933 - cu ajutorul politicienilor, Hitler a devenit cancelarul Germaniei.
1933-1939 - Adolf Hitler (1934: *Fuhrer*, din limba germană: *„conducător”*) a luat măsuri pentru lichidarea democrației: folosirea poliției politice, Gestapo (1933); dizolvarea sindicatelor și a partidelor politice (cu excepția celui nazist); înlăturarea adversarilor politici din partid (30 iunie-2 iulie 1934 - *Noaptea cuțitelor lungi:* lichidarea opozanților din aripa paramilitară SA - *Sturmabteilung = „Batalioanele de asalt”* - și a liderului Ernst Julius Rohm); promovarea urii de rasă și persecutarea evreilor (1935: Legile de la Nurnberg; 9-10 noiembrie 1938: *Noaptea de Cristal*: mișcare violentă antisemită); îndoctrinarea germanilor (Tineretul Hitlerist și Liga Fetelor Germane).
Pe plan extern, regimul lui Hitler a urmărit distrugerea ordinii interbelice, militând pentru refacerea puterii armatei germane (1935-1936), anexarea Austriei - *Anschluss* (13 martie 1938), a Regiunii Sudete de la Cehoslovacia (29-30 septembrie 1938) și de apropiere de Italia lui Benito Mussolini, Japonia (1936-1937: Axa Berlin-Roma-Tokyo) și U.R.S.S.-ul lui Iosif Vissarionovici Stalin.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Fascismul și nazismul***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„1. Noi cerem unirea tuturor germanilor într-o Germanie Mare, conform cu dreptul popoarelor de a dispune de ele însele.*
2. Cerem egalitatea de drepturi pentru poporul german față de alte națiuni și anularea Tratatului de la Versailles și de la Saint-Germain.
3. Noi pretindem pământuri și un spațiu pentru a ne hrăni poporul și a răspunde excedentului nostru de populație. Nu pot fi cetățeni decât frații de rasă. Nu pot fi frați de rasă decât aceia care sunt din sânge german, fără deosebire de confesiune. Niciun evreu, deci, nu poate fi un frate de rasă (...).
5. Cine nu este cetățean, nu poate trăi în Germania decât ca oaspete și trebuie să fie supus reglementărilor asupra străinilor”.

(*Programul Partidului Național Socialist al Muncitorilor Germani*)

B. *„Articolul 1: Căsătoriile dintre evrei și supuși de sânge german sau asimilat sunt interzise. (...)*
Articolul 5: Infracțiunile la articolul 1 vor fi sancționate prin muncă silnică.”

(*Legile de la Nurnberg*)

1. Calculați perioada de timp care a trecut între producerea celor două surse.

2. Precizați, pe baza sursei A, două obiective ale partidului nazist.

3. Numiți, pe baza surselor, o categorie etnică.

4. Exprimați, pe baza sursei B, o opinie cu privire la prevederile specificate în document și drepturile încălcate.

Test evaluare
Perioada interbelică - O lume în schimbare: Cetățean și stat

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Alături de o extindere imensă a democrației care pentru prima dată devine democrația săracilor, democrația oamenilor și nu democrația celor bogați, dictatura proletariatului produce o serie de restricții ale libertății în cazul opresorilor, al exploatatorilor, al capitaliștilor. Noi trebuie să-i distrugem pentru a salva lumea de sclavia salarială; rezistența lor trebuie înfrântă cu forța."*

(Vladimir Ilici Lenin, *Statul și revoluția*)

B. *„Articolul 1: Căsătoriile dintre evrei și supuși de sânge german sau asimilat sunt interzise. (...)*
Articolul 5: Infracțiunile la articolul 1 vor fi sancționate prin muncă silnică."

(*Legile de la Nurnberg*)

a. Menționați, pe baza sursei A, tipul de democrație care va introduce o serie de restricții. 6 puncte

b. Numiți, pe baza sursei B, două categorii etnice. 6 puncte

c. Prezentați, pe baza sursei A, motivația lui Lenin pentru distrugerea capitaliștilor. 6 puncte

d. Descrieți, pe baza sursei B, ce drept al omului este încălcat. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. Primul stat comunist din istorie a fost: 4 puncte
a. Ungaria b. U.R.S.S. c. China
2. Benito Mussolini a creat: 4 puncte
a. Fascismul b. Nazismul c. Comunismul
3. Iosif Vissarionovici Stalin a preluat controlul U.R.S.S. de la: 4 puncte
a. Lev Davidovici Troțki b. Lev Borisovici Kamenev c. Vladimir Ilici Lenin
4. *Noaptea de Cristal* a fost: 4 puncte
a. O mișcare violentă antisemită b. O petrecere germană c. Anexarea Austriei

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

1917	1922	1933	1935	1938

Lista evenimentelor: **Regele Carol al II-lea a instaurat regimul autoritar în România, Adolf Hitler a devenit cancelarul Germaniei,** ***Marșul asupra Romei*****,** ***Revoluția din Octombrie*** și **Legile de la Nurnberg.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. Într-un stat democratic cetățenii sunt terorizați de către autorități ..... 2.5 puncte

b. Libertatea presei este o caracteristică a democrației ..... 2.5 puncte

c. Cultul personalității este practicat în statele democratice ..... 2.5 puncte

d. Totalitarismul funcționează pe principiul partidului unic ..... 2.5 puncte

II. 2. Imaginați-vă că sunteți un jurnalist în perioada interbelică. Aveți posibilitatea de a sta de vorbă cu cei trei mari lideri politici care au marcat istoria epocii: Stalin, Mussolini și Hitler. Redactați o listă de 3 întrebări și 3 răspunsuri pentru fiecare conducător în parte. **30 puncte**

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Capitolul III: LUMEA ÎN RĂZBOI

Competențe generale:

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor şi reprezentărilor despre timp şi spaţiu.
2. Utilizarea critică şi reflexivă a limbajului de specialitate şi a surselor istorice.
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienţei istorice şi a diversităţii socio-culturale.
4. Folosirea autonomă şi responsabilă a instrumentelor necesare învăţării permanente.

Competențe specifice:

1.1. Utilizarea coordonatelor de timp şi spaţiu în prezentarea faptelor şi proceselor istorice.
1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală şi spaţială.
2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate şi schimbare în procesele istorice.
2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice.
3.1. Determinarea relaţiilor dintre personalităţile şi grupurile umane în desfăşurarea faptelor istorice.
3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate şi schimbare în evoluţia sistemului de valori.
4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia.
4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina şi perseverenţa.
4.3. Folosirea perspectivelor multiple şi a capacităţilor de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente şi dovezi pertinente.

Capitolul III: LUMEA ÎN RĂZBOI

1. Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare.
2. Al Doilea Război Mondial: Alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945).
3. Conferința de pace și organizarea lumii postbelice.
Studii de caz:
a. România și Al Doilea Război Mondial;
b. Noile mijloace de distrugere în masă;
c. Viața pe front și *frontul de acasă*;
d. Holocaustul.
Test evaluare.

Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare

1. Definiții

Revizionism = atitudine sau acțiune care urmărește revizuirea și modificarea unei legi, a unui tratat și/sau a unei concepții.
Conciliatorism = politică de cedare promovată de Regatul Unit și Franța față de Germania în perioada interbelică, în vederea preîntâmpinării războiului.
Sferă de influență = regiune de influență politică care înconjoară o țară, sau o regiune de influență economică din jurul unui oraș.

2. Inițiative de menținere a păcii

1919-1939 - s-au depus eforturi considerabile pentru păstrarea păcii şi a securităţii la nivel global:
a. 1919 - și-a început activitatea Liga (Societatea) Naţiunilor;
b. 12 noiembrie 1921-6 februarie 1922 - desfășurarea Conferinței de la Washington: s-au stabilit proporțiile dintre cele mai mari cinci puteri maritime pe baza unor coeficienți (S.U.A. și Regatul Unit = 5; Japonia = 3; Franța și Italia = 1,75); menținerea *status quo*-ului în Oceanul Pacific; Japonia și-a menținut concesiunile miniere și feroviare în Manciuria;
c. 1921-1934 - s-au semnat tratate de alianţă între statele mici ale Europei, cu scopul de a păstra ordinea interbelică: 1921 - Mica Înțelegere (state membre: Cehoslovacia, Iugoslavia și România), creată pentru a contracara pretențiile teritoriale ale Ungariei; 9 februarie 1934 - Înțelegerea Balcanică (state membre: Iugoslavia, România, Grecia și Turcia), creată pentru a contracara pretențiile teritoriale ale Bulgariei;
d. 1 decembrie 1925 - la Londra, semnarea Pactului de la Locarno: o serie de tratate prin care Germania şi vecinii săi vestici (Belgia și Franța) și-au garantat frontierele, dar Berlinul nu a recunoscut granițele cu Cehoslovacia și Polonia;
e. 27 august 1928 - încheierea Pactului Briand-Kellogg: Franţa şi S.U.A. au propus eliminarea războiului din relaţiile internaţionale, tratat semnat mai apoi de alte 63 de state;
f. 22 iunie-21 iulie 1936 - la Montreaux, a avut loc conferința privind regimul strâmtorilor Mării Negre ⇒ Turcia a obținut controlul asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele și dreptul de a militariza zona în caz de conflict armat.

3. Crize și tensiuni interbelice

Mai 1919-11 octombrie 1922 - desfășurarea războiului greco-turc: grecii, alături de aliații lor (armenii și francezii), au invadat teritoriul Imperiului Otoman ⇒ 24 iulie 1923 - semnarea Tratatului de pace de la Lausanne: grecii au fost nevoiți să cedeze toate câștigurile teritoriale obținute prin Tratatul de pace de la Sevres (10 august 1920) și să accepte schimburi de populație cu Republica Turcă, iar Marile Puteri au recunoscut independența statului turc și suveranitatea acestuia asupra Traciei Răsăritene și a Anatoliei.
16 aprilie 1922 - la Rapallo, Germania și Rusia comunistă au semnat un tratat prin care fiecare a renunțat la pretențiile teritoriale și financiare stabilite prin Tratatul de la Brest-Litovsk (3 martie 1918) ⇒ apropiere între cele două state, ambele nemulțumite de prevederile Sistemului de la Versailles (politică **revizionistă**).
11 ianuarie 1923-25 august 1925 - Franța și Belgia au ocupat bazinul carbonifer Ruhr, deoarece Germania nu și-a plătit reparațiile de război.
1924-1932 - S.U.A. și Regatul Unit au eșalonat datoria externă a Germaniei, prin planurile Dawes (1924) și Young (1929), și au acordat împrumuturi pentru relansarea economiei.
30 iunie 1930 - trupele britanice, franceze și belgiene au părăsit zona demilitarizată renană.
1931-1939 - pacea şi frontierele nu au putut fi păstrate, din cauza statelor revizioniste (Japonia, Italia, Germania, Ungaria și Bulgaria), care au declanşat acţiuni agresive de politică externă:

a. 18 septembrie 1931-28 februarie 1932 - Incidentul Mukden: Japonia a ocupat Manciuria, pentru a deține și exploata vastele resurse de cărbune și fier ⇒ crearea statului-marionetă Manciuko (1932-1945);
b. 27 martie 1933 - Japonia s-a retras din Liga Naţiunilor;
c. 14 octombrie 1933 - Germania s-a retras din Liga Naţiunilor;
d. 13 ianuarie 1935 - în regiunea Saar, separată de Germania după încheierea Primului Război Mondial, a avut loc un referendum cu privire la statutul teritorial ⇒ unirea cu Germania lui Hitler;
e. 16 martie 1935 - Germania a reintrodus serviciul militar obligatoriu și a creat o nouă armată (Wehrmacht);
f. 3 octombrie 1935-5 mai 1936 - desfășurarea celui de-al doilea război italo-etiopian: Italia a desfăşurat un război, în Africa, împotriva Abisiniei (Etiopia), pe care a ocupat-o și a transformat-o în colonia Africa Orientală Italiană;
g. 7 martie 1936 - remilitarizarea Renaniei: reocuparea de către armata germană a pozițiilor din zona Renaniei, pe care a fost obligată să le evacueze în urma Tratatului de la Versailles;
h. 17 iulie 1936-1 aprilie 1939 - desfășurarea războiului civil spaniol: forțele republicane, comuniste, s-au luptat cu cele naționaliste, fasciste ⇒ victoria generalului naționalist Francisco Franco (1939-1975) și instaurarea unui regim fascist;
i. 25 noiembrie 1936 - Germania și Japonia au semnat Pactul AntiComintern, îndreptat împotriva U.R.S.S.;
j. 7 iulie 1937-9 septembrie 1945 - desfășurarea celui de-al doilea război sino-japonez (Incidentul de la Podul Marco Polo): Japonia a invadat China, pentru a câștiga controlul asupra vastelor resurse de materii prime ale statului asiatic;
k. 6 noiembrie 1937 - Italia a aderat la Pactul AntiComintern ⇒ formarea Axei Berlin-Tokyo-Roma;
l. 11 decembrie 1937 - Italia s-a retras din Liga Națiunilor;
m. 13 martie 1938 - Germania a anexat Austria (*Anschluss*) ⇒ eşecul Societăţii Naţiunilor de menţinere a păcii şi securităţii în lume, **conciliatorismul** puterilor occidentale în faţa acţiunilor agresive, revizioniste, încurajându-l pe Hitler în realizarea planurilor sale de cucerire de noi teritorii;
n. 29-30 septembrie 1938 - prin Conferinţa de la Munchen, Regatul Unit, Franţa şi Italia au permis ca regiunea sudetă a Cehoslovaciei, locuită de etnici germani, să fie cedată Germaniei, considerând că astfel vor linişti pretenţiile lui Hitler;
o. 2 noiembrie 1938 - prin Dictatul de la Viena Ungaria a ocupat teritorii din Slovacia și Rutenia, iar Polonia a anexat orașul Tesin;
p. 14 martie 1939 - Slovacia s-a desprins de Cehia și și-a proclamat independența;
q. 15 martie 1939 - Germania a ocupat regiunile Boemia și Moravia, restul teritoriului ceh fiind preluat de Ungaria ⇒ dispariția Cehoslovaciei de pe harta Europei;
r. 7-12 aprilie 1939 - Italia a invadat și a ocupat Albania;
s. 23 august 1939 - Germania şi U.R.S.S. au semnat Pactul Ribbentrop-Molotov (după numele miniștrilor de Externe din Germania și U.R.S.S., Ulrich Friedrich-Wilhelm Joachim von Ribbentrop, respectiv Veaceslav Mihailovici Molotov), prin care Hitler şi Stalin și-au promis că nu se vor ataca reciproc ⇒ împărţirea **sferelor de influenţă** din estul Europei.

Fișă de lucru: ***Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Eu, Haile Selassie I, împărat al Etiopiei, sunt aici astăzi să cer dreptate pentru poporul meu și ajutorul promis cu opt luni în urmă, când cincizeci de națiuni au afirmat că s-a comis o agresiune prin violarea legilor internaționale. Este un fapt fără precedent ca un șef de stat să se adreseze în persoană acestei adunări. Dar fără precedent este și faptul ca un popor să fie victima unei asemenea injustiții și asupra sa să planeze pericolul de a fi abandonat în ghearele agresorului (Italia).“*

(Haile Selassie I, *Discursul ținut în fața Adunării Generale a Societății Națiunilor*)

B. *„Dacă repudierea unilaterală a tratatelor (de către Germania) ar putea fi acceptată fără consecințe, acesta ar fi sfârșitul și securității colective, și al Societății Națiunilor. Am intrat într-o lume din care ne credeam ieșiți pentru totdeauna și care nu ar fi guvernată de forța dreptului, ci de dreptul forței.“*

(Nicolae Titulescu, *Discursul ținut în cadrul Societății Națiunilor despre remilitarizarea Renaniei*)

1. Indicați, pe baza surselor, agresorii menționați.

2. Menționați, pe baza surselor, care este pericolul la care face referire împăratul Etiopiei și Nicolae Titulescu.

3. Cum interpretați afirmația diplomatului român Nicolae Titulescu *„…nu ar fi guvernată de forța dreptului, ci de dreptul forței“*?

Al Doilea Război Mondial: Alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945)

1. Definiții

Lebensraum (din limba germană: *„spațiu vital”*) = concept politic care a încercat să acrediteze ideea necesității expansiunii teritoriale a germanilor spre est, în lumea slavă.
Genocid = exterminarea metodică, totală sau parțială, a unui popor, a unei colectivități, a unui grup etnic sau național, prin uciderea membrilor săi, vătămarea integrității lor fizice sau psihice și impunerea unui regim foarte dur de muncă.
Holocaust = program sistematic, folosit de către naziști, pentru distrugerea populației evreiești din Germania și Europa ocupată în anii celui de-al Doilea Război Mondial (aproximativ 6 milioane de victime).

2. Cauze

a. Dorințele de expansiune ale Germaniei (***Lebensraum***), Italiei (crearea unui imperiu în jurul Mării Mediterane) și Japoniei (sub pretextul eliberării popoarelor asiatice și a formării unei *„sfere de coprosperitate”* a încercat să cucerească Asia de Sud-Est și insulele din Oceanul Pacific);
b. Nemulțumite de Tratatul de la Versailles (1919-1920), Germania, Italia, Ungaria și Bulgaria și-au dorit să recâștige prestigiul pierdut în urma Primului Război Mondial;
c. Dorința Japoniei de a deveni o putere mondială ⇒ intrarea în conflict cu China și S.U.A.;
d. Război ideologic: între sistemul totalitar și cel democratic;
e. Eșecul Ligii Națiunilor și politica conciliatoristă a Franței și a Regatului Unit.

3. Participanți

I. Axa: Germania, Italia, Japonia, Bulgaria, România, Ungaria, Slovacia, Croaţia şi Finlanda;
II. Aliații (Națiunile Unite): *„Cei trei mari”* - Regatul Unit (3 septembrie 1939), U.R.S.S. (iunie 1941) și S.U.A. (decembrie 1941); România, China, Australia, Belgia, Brazilia, Canada, Danemarca, Franţa, Grecia, Olanda, Noua Zeelandă, Norvegia, Iran, Filipine, Polonia, Thailanda şi Iugoslavia.
III. Statele neutre: Spania, Portugalia, Andorra, Lichtenstein, San Marino, Suedia, Irlanda, Elveția, Vatican, Turcia, Arabia Saudită, Yemen și Afghanistan.

4. Desfășurarea războiului

1939
1 septembrie - Germania a atacat Polonia (*Planul Alb*) ⇒ declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial.
17 septembrie - U.R.S.S. a invadat Polonia dinspre est, conform Pactului Ribbentrop-Molotov.
Septembrie 1939-10 mai 1940 - *Sitzkrieg* (din limba germană: *sitz = „ciudat”* și *krieg = „război”*): perioadă marcată de foarte puține operațiuni militare pe Frontul de Vest.
30 noiembrie 1939-13 martie 1940 - Războiul de Iarnă: conflict sovieto-finlandez câștigat de U.R.S.S.

1940
Germania a folosit tactica *Blitzkrieg* pentru a cuceri o mare parte din Europa:
a. 9 aprilie-10 iunie - Germania a ocupat Danemarca și Norvegia;
b. 10 mai-25 iunie - Germania a cucerit Belgia, Olanda, Luxemburg (*Planul Galben*) și Franța (*Planul Roșu*).

26 mai-4 iunie - la Dunkerque, trupele Aliate, încercuite de germani, au fost evacuate în Regatul Unit.
15-16 iunie - U.R.S.S. a anexat statele baltice (Lituania, Estonia și Letonia).
28 iunie-7 septembrie - România a fost obligată să cedeze teritorii U.R.S.S.-ului (Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța), Ungariei (nord-vestul Transilvaniei) și Bulgariei (Cadrilaterul) ⇒ dispariția României Mari;
10 iulie-31 octombrie - *Operațiunea Leul de Mare* (din cadrul Bătăliei Angliei): Germania a încercat să cucerească Regatul Unit ⇒ sfârșitul *Blitzkrieg-ului* și primul mare eșec militar german.
22-26 septembrie - forțele japoneze au invadat și au cucerit Indochina Franceză.
27 septembrie - la Berlin, a fost semnat Pactul Tripartit între Germania, Italia și Japonia ⇒ o alianță politico-militară care s-a opus Aliaților.
28 octombrie 1940-23 aprilie 1941 - forțele Axei au invadat și au cucerit Grecia.

1941
6-17 aprilie - *Operațiunea Unternehmen 25*: forțele Axei au invadat și au cucerit Iugoslavia.
22 iunie-5 decembrie - *Operațiunea Barbarossa*: Germania și aliații săi (Italia, Ungaria, România, Finlanda și Slovacia) au atacat U.R.S.S.-ul, numeroase orașe sovietice fiind asediate de către forțele Axei: Leningrad, Moscova (1941-1942), Kursk (1942), Stalingrad (1942-1943).
7 decembrie - *Operațiunea Hawaii*: forțele japoneze au bombardat baza navală americană de la Pearl Harbour, Hawaii ⇒ intrarea S.U.A. în război de partea Aliaților.
8 decembrie 1941-28 mai 1942 - japonezii au invadat și au cucerit Thailanda, Hong Kong, Indonezia, Filipine și Birmania.

1942
8-15 februarie - forțele japoneze au invadat și au cucerit colonia britanică Singapore.
4-8 mai - în bătălia din Marea Coralilor, forțele americane, deși înfrânte, au reușit să oprească avansul japonezilor.
4-7 iunie - la Midway, americanii au distrus 4 portavioane inamice (2/3 din portavioanele deținute de Japonia) ⇒ începutul ofensivei S.U.A. în Oceanul Pacific.
Conflicte între forțele britanice și cele germano-italiene pentru controlul Africii de Nord, în Maroc, Algeria, Tunisia și Egipt:
a. 23 octombrie-11 noiembrie - a doua bătălie de la El' Alamein ⇒ victoria Aliaților și îndepărtarea pericolului forțelor Axei asupra Egiptului și a Canalului Suez;
b. 8 noiembrie 1942-13 mai 1943 - *Operațiunea Torța*: forțele anglo-americane au ocupat Africa de Nord franceză ⇒ eliminarea forțelor Axei din Africa de Nord.

1943
7 august 1942-9 februarie 1943 - bătălia de la Guadalcanal: victorie decisivă americană.
23 august 1942-2 februarie 1943 - lupta pentru Stalingrad: victorie categorică sovietică ⇒ începutul ofensivei forțelor U.R.S.S.
5 iulie-23 august - la Kursk, germanii au fost înfrânți de sovietici în cea mai mare bătălie cu tancuri din istorie.
9 iulie-17 august - *Operațiunea Husky*: debarcarea Aliată în Sicilia ⇒ primul cap de pod în Europa germană.
8 septembrie - Italia a semnat armistițiul cu forțele Aliate.

1944
6 iunie - *Ziua Z*: debarcarea Aliată din Normandia (Franța).
22 iunie-19 august - *Operațiunea Bagration*: sovieticii au eliberat teritoriul Bielorusiei și al Poloniei răsăritene de trupele germane, una dintre cele mai grave înfrângeri ale Germaniei.
15 august - *Operațiunea Dragonul*: a doua debarcare Aliată în Franța, în Provence ⇒ eliberarea Franței până la sfârșitul lunii.

23 august - România a părăsit tabăra Axei și a trecut de partea puterilor Aliate.
17-25 septembrie - *Operațiunea Market Garden*: încercarea eșuată a forțelor Aliate de a cuceri și a apăra o serie de poduri peste principalele râuri din Olanda ocupată de germani.

1945
28 aprilie - Benito Mussolini a fost asasinat de către forțele de partizani italieni.
30 aprilie - Adolf Hitler și soția sa, Eva Braun, s-au sinucis.
8 mai - Germania a capitulat necondiționat în fața trupelor aliate ⇒ sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în Europa.
6 și 9 august - bombardamentele atomice americane asupra orașelor japoneze Hiroshima și Nagasaki.
2 septembrie - capitularea necondiționată a Japoniei ⇒ sfârșitul războiului în Asia și încheierea celui de-al Doilea Război Mondial.

5. Urmări

75 milioane de morți și 35 milioane de răniți și mutilați.
Genocid și **Holocaust**: încercarea Germaniei naziste de exterminare a polonezilor, rușilor, rromilor, precum și alte grupuri umane considerate indezirabile și/sau inferioare - infirmi și homosexuali (genocid), și a evreilor (Holocaust).
Dispariția Europei ca mare putere și afirmarea a două noi superputeri, U.R.S.S. si S.U.A., care și-au împărțit lumea în sfere ideologice de influență ⇒ declanșarea Războiului Rece (1947-1991).

Fișă de lucru: ***Al Doilea Război Mondial: Alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945)***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Articolul 2: În eventualitatea unor modificări politice și teritoriale în regiunile ce aparțin Poloniei, sferele de influență ale Germaniei și ale U.R.S.S. vor fi delimitate de linia formată de râurile Narev, Vistula și San. Chestiunea privind modul în care interesele ambelor părți vor permite existența unui stat polonez independent și cum anume vor arăta frontierele acestuia se va stabili prin viitoare negocieri. În orice caz, ambele guverne vor rezolva problema printr-un acord amiabil."*

(Protocolul secret al Pactului de neagresiune germano-sovietic)

B. *„În primul rând, țările noastre nu urmăresc nici un fel de mărire, teritorială sau de alt fel. În al doilea rând, nu dorim să vedem nici o schimbare teritorială care nu a izvorât din dorința liber exprimată a locuitorilor pe care-i afectează. În al treilea rând, respectăm dreptul tuturor popoarelor de a fi conduse de forma de guvernământ pe care o doresc..."*

(*Carta Atlanticului*)

1. Conform sursei A, a fost importantă voința poporului polonez pentru Germania și U.R.S.S.?

2. Menţionați, pe baza sursei B, ce atitudine au avut S.U.A. și Regatul Unit vizavi de schimbările teritoriale.

3. Stabiliți, pe baza celor două surse, care dintre următoarele state - S.U.A., U.R.S.S., Regatul Unit, Germania - au dorit anexarea unor teritorii și care nu.

4. Precizați ce sursă exprimă un punct de vedere democratic. Dar unul expansionist?

Conferința de pace și organizarea lumii postbelice

1. Conferințele interaliate

August 1941 - a fost semnată *„Carta Atlanticului”*, prin care S.U.A. și Regatul Unit au stabilit principiile organizării lumii postbelice.
1 ianuarie 1942 - Declarația Națiunilor Unite: 26 de state s-au angajat să înfrângă puterile Axei.
1943-1945 - victoriile Aliaților împotriva Axei i-au determinat pe *„cei trei mari”*, președintele american Franklin D. Roosevelt, liderul sovietic Iosif V. Stalin și prim-ministrul britanic Winston Churchill, să organizeze conferințe pentru organizarea lumii postbelice:
I. Conferința de la Teheran - Iran (28 noiembrie-1 decembrie 1943): s-a hotărât deschiderea unui nou front de luptă în Europa de Vest, determinarea regimului politic al țărilor eliberate și trasarea frontierelor acestora: împărțirea Germaniei în 5 state independente; rezolvarea problemei poloneze prin împingerea frontierelor spre vest, astfel încât U.R.S.S. să primească estul statului; renunțarea Finlandei la o serie de teritorii în favoarea Uniunii Sovietice.
II. Conferința de la Moscova - U.R.S.S. (9-17 octombrie 1944): întâlnire Churchill-Stalin, s-a încheiat *„acordul procentajelor”*, prin care s-a stabilit influența sovietică postbelică în Europa.
III. Conferința de la Ialta - U.R.S.S. (4-11 februarie 1945): s-a hotărât împărțirea Germaniei și a Berlinului în 4 zone de ocupație (americane, britanice, franceze și sovietice); înființarea unei Comisii Aliate de Control la Berlin, pentru administrarea și conducerea Germaniei; s-a stabilit suma totală a reparațiilor de război (20 miliarde de dolari, din care U.R.S.S. a primit 50%); intervenția U.R.S.S. în Extremul Orient, împotriva Japoniei; U.R.S.S. a anexat țările baltice (Estonia, Letonia și Lituania), nordul Prusiei Orientale (teritoriu german), teritorii din Polonia (estul), Finlanda (provincia Petsamo), Cehoslovacia și România (Basarabia și nordul Bucovinei).
IV. Conferința de la San Francisco - S.U.A. (26 iunie 1945): fondarea O.N.U. (Organizația Națiunilor Unite) ⇒ S.U.A. s-a implicat în noua ordine mondială și a devenit o superputere.
V. Conferința de la Potsdam - Germania (17 iulie-2 august 1945): împărțirea Germaniei și a Berlinului în patru zone de ocupație; demilitarizarea și dezarmarea statului german; suprimarea forțelor armate germane și a Gestapo-ului; constituirea unui Tribunal Militar Internațional (20 noiembrie 1945-1 octombrie 1946: Procesele de la Nurnberg) pentru judecarea criminalilor de război naziști.

2. Conferința de Pace de la Paris

Al Doilea Război Mondial a lăsat în urma sa o Europă ruinată (orașe distruse, milioane de oameni fără adăpost și economii naționale nefuncționale), dominată de S.U.A. şi U.R.S.S.
29 iulie-15 octombrie 1946 - la Paris, s-a desfășurat Conferința de Pace (26 de state participante): s-au definit despăgubirile de război, drepturile minorităților și au fost retrasate granițele statelor din Europa (Finlanda, Germania, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, România și Bulgaria).
10 februarie 1947 - s-au semnat tratatele de pace cu România, Bulgaria, Finlanda, Ungaria și Italia.
1951 și 1955 - semnarea tratatelor de pace cu Japonia și Austria.

3. Urmări

Statele din Europa Centrală și de Est (1947: Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, România, Bulgaria, Iugoslavia și Albania; 1949: Germania de Est) au intrat în sfera de influență a U.R.S.S.-ului.
Lumea s-a împărțit în două sisteme politico-economice diametral opuse: statele democratice, capitaliste, reprezentate de S.U.A., și cele comuniste, cu economii centralizate, conduse de U.R.S.S.

Fișă de lucru: ***Conferinţa de pace și organizarea lumii postbelice***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„Cei 3 mari, Roosevelt, Stalin și Churchill, liderii națiunilor aliate, s-au întâlnit doar de două ori în decursul celui de Al Doilea Război Mondial (...). După Conferința de la Teheran, cei 3 lideri au decis să se reîntâlnească, ceea ce a dus la Conferința de la Ialta, din februarie 1945.
Fiecare dintre cele trei superputeri a avut obiective aparte. Regatul Unit a dorit să-și mențină imperiul colonial iar Uniunea Sovietică a dorit să obțină mai mult teritoriu și să-și consolideze poziția în teritoriile cucerite. Roosevelt a sperat să obțină din partea lui Stalin conlucrarea în cadrul Organizației Națiunilor Unite (...).
Primul punct pe agenda Uniunii Sovietice a fost Polonia. (...) Stalin a subliniat faptul că unele dintre dorințele sale în privința Poloniei nu au fost negociabile: U.R.S.S. a păstrat estul Poloniei, iar aceasta a fost compensată prin extinderea graniței de vest și mutarea forțată a milioane de germani. Liderii au ratificat înțelegerile anterioare privind divizarea Germaniei: urmau să fie formate patru zone de ocupație, una pentru fiecare din cele trei națiuni dominante, plus una pentru Franța. Capitala Berlin urma să fie împărțită tot în patru sectoare, deși s-a aflat în zona sovietică de ocupație. Orașul a devenit un simbol major al Războiului Rece din cauza divizării acestuia prin ridicarea zidului Berlinului (1961), construit și menținut de guvernul est-german, sprijinit de sovietici.”

(Paul Johnson, *O istorie a lumii moderne*)

1. Identificaţi, pe baza textului, liderii și statele care au participat la Conferința de la Ialta.

2. Precizaţi, pe baza textului, cerințele lui Stalin cu privire la Polonia.

3. Descrieți, pe baza textului, prevederile Conferinței referitoare la Germania postbelică.

Studiu de caz: România și Al Doilea Război Mondial

1. România interbelică

1919-1939 - democrația românească s-a maturizat: adoptarea unei constituții moderne (1923) ce a prevăzut votul universal (masculin), separația puterilor în stat, presă liberă și pluripartidism.
15 octombrie 1922 - la Alba Iulia, Ferdinand I a fost încoronat rege al României Mari.
1927-1930 - perioada regenței: deoarece prințul moștenitor Carol a renunțat la tron (1925), rege a devenit Mihai I (1927-1930; 1940-1947), nepotul lui Ferdinand I și fiul lui Carol, în vârstă de 6 ani.
1930 - Carol s-a întors în România și a fost numit rege, Carol al II-lea (1930-1940), apoi a început să submineze democrația românească ⇒ 1938-1940 - pregătirea terenului pentru regimul autoritar.
Pe plan extern, România a obținut garanții politice din partea Franței și a Regatului Unit, și a devenit membru fondator în două alianțe regionale: Mica Înțelegere (1921) și Înțelegerea Balcanică (1934).
6 septembrie 1939 - în contextul declanșării celui de-al Doilea Război Mondial, Consiliul de Coroană de la Cotroceni a proclamat neutralitatea României.
26 iunie-7 septembrie 1940 - România a fost obligată să cedeze teritorii U.R.S.S.-ului (Basarabia și nordul Bucovinei), Ungariei (Nord-vestul Transilvaniei) și Bulgariei (Cadrilaterul).

2. România în Al Doilea Război Mondial

6 septembrie 1940 - Carol al II-lea a abdicat în favoarea lui Mihai I ⇒ comanda guvernului a fost încredințată generalului Ion Antonescu, care a orientat România spre Germania lui Adolf Hitler.
14 septembrie 1940 - România a devenit stat național-legionar, după ce Antonescu i-a cooptat la guvernare pe legionarii conduși de Horia Sima (partid de extrema-dreaptă, apropiat Germaniei).
23 noiembrie 1940 - România a aderat la Pactul Tripartit, format din Germania, Italia și Japonia.
21-23 ianuarie 1941 - desfășurarea rebeliunii legionare ⇒ Antonescu i-a lichidat pe legionari.
22 iunie-26 iulie 1941 - cu scopul de a elibera Basarabia și Bucovina de Nord România a participat, alături de forțele Axei, la *Operațiunea Barbarossa* (invazia U.R.S.S.-ului).
17-19 iulie 1941 - în speranța recuperării nord-vestului Transilvaniei de la Ungaria, Antonescu a acceptat cererea lui Hitler de continuare a războiului dincolo de Nistru ⇒ 19 august 1941-29 ianuarie 1944 - invazia și ocupația teritoriului sovietic (Transnistria) și declanșarea conflictului cu Aliații.
22 august 1941 - Ion Antonescu a devenit mareșal al României.
1942-1943 - armata română, alături de cea germană, a cucerit Peninsula Crimeea (octombrie 1941-iunie 1942), a participat la luptele din Kuban, Munții Caucaz, bătălia pentru Cotul Donului (19-25 noiembrie 1942) și Stalingrad (23 august 1942-2 februarie 1943).
2 februarie 1943 - armata germană a fost înfrântă în bătălia pentru Stalingrad ⇒ începutul contraofensivei Armatei Roșii.
1943 - România a început discuții secrete cu Aliații pentru încheierea unui armistițiu.
23 august 1944 - mareșalul Ion Antonescu a fost arestat și România s-a alăturat forțelor Aliate ⇒ 30 august 1944 - în București, au intrat trupele sovietice.
25 octombrie 1944-8 mai 1945 - forțele românești s-au luptat cu cele germane în Ungaria, Cehoslovacia și Austria ⇒ 170.000 de soldați morți și 1 miliard de dolari pierderi.
10 februarie 1947 - la Paris, s-au semnat tratatele de pace care au pus capăt războiului: României i s-a returnat partea de Nord-vest a Transilvaniei, ocupată de maghiari (1940-1944).

3. Urmări

România a pierdut aproximativ 19% din teritoriu și 20.44% populație și a intrat în sfera de influență a U.R.S.S. (30 decembrie 1947-25 decembrie 1989).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: România și Al Doilea Război Mondial***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„În anul 1918, România, folosindu-se de slăbiciunea militară a Rusiei, a desfăcut de la Uniunea Sovietică (Rusia) o parte din teritoriul ei, Basarabia, călcând prin aceasta unitatea seculară a Basarabiei, populată în principal cu ucraineni, cu Republica Sovietică Ucraineană.“*

(Ultimatumul sovietic adresat României la 26 iunie 1940)

B. *„Articolul 1: Cu începere de la 23 august 1944, ora 4 după-amiază, România a încetat cu totul operațiunile militare împotriva U.R.S.S., pe toate teatrele de război, s-a retras din războiul purtat împotriva Națiunilor Unite, a rupt relațiile cu Germania și cu sateliții acesteia, a intrat în război și îl va continua alături de Puterile Aliate împotriva Germaniei și Ungariei în scopul restaurării independenței și suveranității României, în care scop ea va contribui cu nu mai puțin de 12 divizii de infanterie, împreună cu serviciile tehnice auxiliare.“*

(Convenția de Armistițiu semnată de România cu Națiunile Unite)

1. Conform sursei A, având în vedere faptul că unirea Basarabiei cu România a fost decisă de Sfatul Țării, în mod democratic la 27 martie 1918, este adevărată afirmația potrivit căreia România s-a folosit de slăbiciunea militară a Rusiei?

2. Conform sursei B, cunoscând faptul că după 23 august 1944 România a fost ocupată de trupele sovietice, au fost restaurate independența și suveranitatea acesteia?

3. Conform sursei A, din moment ce U.R.S.S. a apărut în 1922, a putut România să *„desfacă“* un teritoriu de la un stat care nu a existat în anul 1918?

Studiu de caz: Noile mijloace de distrugere în masă

1. Războiul și progresul tehnologic

Cel de-al Doilea Război Mondial a provocat 75 de milioane victime (3% din populaţia globului). Numărul mare de victime a fost cauzat de progresul tehnologic, statele implicate în război investind sume mari de bani în cercetarea ştiinţifică şi în fabricarea de arme mai puternice.
Puterile Axei și Aliații au dorit să evite un nou război de uzură sau de tranșee, intenția fiecărei tabere fiind aceea de a dezvolta *„o armă secretă”* care să încline balanța în favoarea lor.
Cele mai importante progrese au vizat armamentul (nave, vehicule, avioane, rachete, piese de artilerie, arme de infanterie și bomba atomică), logistica militară (vehicule pentru transportul soldaților și al echipamentului), sistemele de comunicații, spionajul (echipamente de comunicații, navigație, criptare/decriptare mesaje și detectare) și medicina (tehnici chirurgicale și noi medicamente).

2. Noile arme de distrugere în masă

I. Lupta pe uscat (a produs cele mai multe victime în rândul soldaților și populației civile):
a. Artileria: a fost reprezentată de tunuri de asediu (M101A1, M3, M114 și M115 - S.U.A.; *Schwerer Gustav*, din limba germană: *„Gustav cel Greu”* - Germania), mortiere (M1 și M2 - S.U.A.) și lansatoare de rachete (T34 Calliope și T40/M17 Whizbang - S.U.A.);
b. Armele de infanterie (pușca și pistolul): a fost îmbunătățită manevrabilitatea și puterea de foc;
c. Tancurile: a crescut viteza și puterea de foc, remarcându-se modele precum Panzerkampfwagen, Tiger (Germania), T-34, KV (U.R.S.S.), Mk VIII Cromwell (Regatul Unit) și M4 Sherman (S.U.A.);
d. Armele antitanc: au apărut ca răspuns la îmbunătățirea eficienței tancurilor și la creșterea puterii de foc. Au fost dezvoltate tunuri (M1 - Regatul Unit; M3, M5 - S.U.A.), mine și arme de infanterie cu rază scurtă de acțiune (M1/M1A1/M9 sau Bazooka - S.U.A.);
e. Gazele toxice: au devenit armă de distrugere în masă (monoxidul de carbon, acidul cianhidric - cianură și Zyklon B - Germania) ⇒ exterminarea a peste 6 milioane de oameni în lagărele naziste;
f. Vehicule de transport: folosirea pe scară largă a camioanelor (M35 - S.U.A.), automobilelor (Willys MB Jeep - S.U.A.), motocicletelor (Zundapp KS 750 - Germania) și amfibiilor (DUKW - S.U.A.);
g. Sistemele de comunicații și detecție la distanță: mașina Enigma (creată de germani, folosită pentru criptarea și decriptarea de mesaje secrete) și stația radar (invenție britanică, folosită pentru detecția timpurie a bombardamentelor inamice și în navigația maritimă);
h. Bombele atomice: 13 august 1942-august 1945 - realizarea *„Proiectului Manhattan”*, numele de cod al creării primei bombe atomice de către S.U.A. Americanii au folosit bombele atomice asupra orașelor Hiroshima (6 august 1945) și Nagasaki (9 august 1945) pentru a forţa capitularea Japoniei (2 septembrie 1945) ⇒ 129.000-226.000 de oameni au murit din cauza radiațiilor, arsurilor și bolilor.
II. Conflictul pe apă:
a. Portavionul: costul de producție mic și posibilitatea unui blindaj mai redus au făcut din portavioane o armă cu eficiență sporită, mai ales în asigurarea protecției convoaielor și atacul teritoriului inamic. S.U.A., Regatul Unit și Japonia au folosit portavioanele pentru impunerea supremației navale;
b. Submarinele: folosite pe scară largă de Germania (U-boat), a fost îmbunătățită capacitatea ofensivă.
III. Războiul în aer:
a. Avioanele de vânătoare şi de bombardament: au efectuat transporturi de provizii, echipamente, personal și bombardamente strategice asupra localităților, a căilor de comunicație și a trupelor inamice (Messerschmitt Bf 109, Messerschmitt Me 262 și Junkers JU 87 - Germania; Mitsubishi A6M Zero - Japonia; Supermarine Spitfire - Regatul Unit; P-51 Mustang și B24 Liberator - S.U.A.);
b. Rachetele de croazieră și balistice: au fost dezvoltate de germani (V-1 și V-2), cu scopul de a bombarda orașele din tabăra Aliată ⇒ 2750 de morți și 6500 de răniți.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Noile mijloace de distrugere în masă***

Realizați o compunere cu tema *„A fost sau nu justificată folosirea bombei atomice împotriva Japoniei?“*.

Construiți-vă argumentația având în vedere următoarele aspecte:

1. Japonia a pornit războiul cu S.U.A. în 1941.

2. În 1945 Japonia a fost decisă să lupte până la ultimul om.

3. Americanii au dorit să cruțe viețile propriilor soldați.

4. Japonia ar fi fost oricum învinsă, cu sprijinul sovieticilor.

5. Noua armă a produs un număr mare de victime, mai ales în rândul civililor.

6. Radiațiile au afectat populația multă vreme după bombardament.

Studiu de caz: Viaţa pe front şi *frontul de acasă*

1. Definiție

Vivisecție = disecarea unei ființe vii pentru a studia un fenomen fiziologic.

1. Viaţa pe front

Al Doilea Război Mondial a durat 6 ani (2191 zile), au fost implicate 72 de țări, a afectat 80% din populația globului (au fost mobilizati 110 milioane de oameni, au murit peste 75 de milioane, aproximativ 35 de milioane fiind răniți sau mutilați), iar pierderile materiale s-au ridicat la peste 1500 de miliarde dolari.
Conflictul a fost unul de mișcare, bazat pe folosirea mijloacelor motorizate (tancuri, avioane, mașini blindate, motociclete, nave maritime și submarine), purtat pe mai multe fronturi, în condiții geografice și climatice deosebite: distanțe mari, relief accidentat, nămol şi vreme extremă (gerul năprasnic din U.R.S.S. și temperaturile deosebit de ridicate din nordul Africii și Asia de Sud-Est).
Mărturiile participanţilor la război au conturat o imagine sumbră a vieţii pe front: mitralierele, tunurile, durerea şi moartea au făcut parte din realitatea cotidiană pentru participanții la conflict.
Cu toate acestea, au existat şi momente de relaxare: soldaţii au redactat scrisori și jurnale, au jucat fotbal, box, cricket și hochei pe iarbă.
Viața soldaților s-a desfășurat în tabere militare (au dormit în corturi sau în case din zonele ocupate), cele mai importante probleme cu care s-au confruntat fiind asigurarea igienei personale și aprovizionarea cu hrană și apă potabilă.
Soldații capturați de inamic au devenit prizonieri de război și au fost închiși în lagăre de concentrare, fiind deseori tratați brutal: muncă forțată, experimente medicale, **vivisecții**, înfometare, bătăi aplicate pentru tentativele de evadare și execuții sumare (rata mortalității în lagărele de prizonieri a variat între 2-4% pentru cele germane și 20-35% pentru cele japoneze).
Un element de noutate a fost prezenţa femeilor pe front (aproximativ 2 milioane), cu roluri diverse: asistente medicale, piloţi de avioane sanitare, au adus hrană soldaților pe front, au interceptat convorbiri inamice sau au fost agenţi secreţi.

3. Frontul de acasă

Viaţa din spatele frontului a fost puternic marcată de război (milioane de refugiați au încercat să fugă din calea conflictului), toate resursele fiind direcţionate spre front, astfel că în numeroase state a apărut raţionalizarea produselor de bază (îmbrăcăminte, hrană și alte produse de primă necesitate).
Precum în perioada Primului Război Mondial femeile au preluat o parte din sarcinile bărbaţilor, la muncile din industrie și agricultură, fiind ajutate și de prizonierii inamici, care au muncit forțat.
Bombardamentele aeriene întreprinse de statele Axei și de Aliați au distrus numeroase centre urbane din Regatul Unit, Franța, Polonia, Iugoslavia, U.R.S.S., Germania, China și Japonia (aproximativ 2 milioane de victime), în momentul atacurilor aeriene locuitorii ascunzându-se în adăposturi subterane sau în galeriile de metrou.
În zonele de ocupaţie populaţia civilă a fost supusă la numeroase atrocităţi (evrei, polonezi, sovietici, iugoslavi și alte populații), fiind uciși peste 10 milioane de oameni, ca urmare a muncii silnice sau a condițiilor de încarcerare precare la care au fost supuși: masacrul de la Katyn (5 martie-mai 1940), comis de sovietici împotriva prizonierilor de război polonezi (22.500 victime); masacrul de la Fântâna Alba (1 aprilie 1941), comis de sovietici împotriva refugiaților români din Bucovina (3000 victime); masacrul din Odessa (22-24 octombrie 1941), comis de trupele românești împotriva populației sovietice, în special evrei (20.000 victime).

Fişă de lucru: ***Studiu de caz: Viaţa pe front şi frontul de acasă***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„În octombrie 1944, disperarea generată de inevitabilitatea pierderii războiului i-a determinat pe comandanții japonezi să recurgă la o soluție radicală, atacurile kamikaze. Piloții s-au izbit în mod intenționat de navele americane, pentru a garanta distrugerea acestora. Astfel, avionul a devenit o bombă pilotată de un individ, care s-a sinucis într-un război ce nu a putut fi câștigat. Termenul kamikaze (din limba japoneză: „vânt divin”) se referă la distrugerea flotelor mongole, care au încercat să invadeze Japonia, în secolul al XIII-lea, doar pentru a fi distruse de o serie de furtuni puternice. Salvarea miraculoasă de atunci a trebuit repetată de piloții kamikaze, dar care însă nu au putut întoarce soarta războiului.”

(Despre piloții kamikaze)

1. Care este, pe baza textului, originea termenului kamikaze?

2. Precizați, pe baza textului, cauza pentru care s-a recurs la această tactică de luptă.

3. Explicați, pe baza textului, dacă au reușit piloții kamikaze să schimbe soarta războiului din Pacific.

Studiu de caz: Holocaustul

1. Antisemitism

Antisemitismul a fost prezent în Europa încă din perioada Evului Mediu, evreii (denumiți *„semiți”* sau de *„rasă semitică”*), fiind considerați cauza sau țapul ispășitor pentru majoritatea problemelor epocii ⇒ prigoană și pogrom (atac violent, neprovocat, asupra evreilor, cu acordul autorităților).
Naziștii, adepții teoriei conspiraționiste a *„cuțitului înfipt în spate”*, au pus înfrângerea din Primul Război Mondial pe seama unui complot al comunității evreiești ⇒ antisemitismul a devenit o parte centrală a ideologiei regimului lui Adolf Hitler.
Conform doctrinei naziste, descrisă de Adolf Hitler în lucrarea *Mein Kampf*, rasa germană (sau ariană), pentru a se dezvolta, avea nevoie de *Lebensraum*, care putea fi obținut în Europa de Est, pe seama slavilor (considerați a fi subumani), persecutarea și exterminarea fizică a evreilor, rromilor, persoanelor cu dizabilități fizice și psihice, opozanților de stânga ai regimului, minorităților sexuale și religioase, și oricine a fost considerat o amenințare pentru *„puritatea rasială”* a poporului german.
15 septembrie 1935 - adoptarea Legilor de la Nurnberg, prin care evreilor li s-a retras cetățenia germană, fiind considerați semiți toți cei care au avut un bunic evreu (*„o picătură de sânge evreiesc”*), și interzicerea căsătoriilor între germani, evrei și rromi.
9-10 noiembrie 1938 - a avut loc *Kristallnacht* (din limba germană: „*Noaptea de Cristal”*): germani de rând și membri ai organizațiilor paramilitare naziste SA (*Sturmabteilung = „Batalioanele de asalt”*) și SS (*Schutzstaffel = „Eșalonul de protecție”*) au agresat evrei și au devastat magazinele acestora ⇒ 200 sinagogi distruse, 100 evrei uciși, iar 30.000 au fost trimiși în lagăre de concentrare.
20 ianuarie 1942 - în cadrul Conferinței de la Wansee, liderii naziști Reinhard Tristan Eugen Heydrich, Heinrich Luitpold Himmler și Otto Adolf Eichmann au adoptat *„soluția finală”*, exterminarea celor peste 7 milioane de evrei din Europa Centrală și de Est.

2. Holocaust

1933-1945 - naziștii au pus în aplicare politica antisemită: evreii au fost obligați să poarte un semn distinctiv (Steaua lui David), au fost închiși în lagăre de concentrare și de muncă forțată, au fost izolați în ghetouri (cartiere destinate exclusiv evreilor) și, în cele din urmă, trimiși în lagăre de exterminare:
I. Lagărele de concentrare - localizate în Germania și Europa ocupată de naziști, centre de detenție și de muncă forțată: Dachau (primul lagăr de concentrare, construit pentru opozanții politici *„de stânga”*, polonezi, ruși, imigranți africani și prizonieri de război), Lichtenburg, Oranienburg, Bergen-Belsen, Sachsenhausen, Buchenwald, Flossenburg, Neuengamme, Ravensbruck (lagăr pentru femei) și Mittelbau-Dora (Germania); Stutthof și Gross-Rosen (Polonia); Theresienstadt (Cehia); Westerbork (Olanda); Drancy (Franța).
II. Lagărele de muncă forţată - înfiinţate în statele ocupate de Germania, cu scopul de a exploata prizonierii de război: Natzweiler-Struthof (Franța); Mauthausen (Austria); Stutthof, Auschwitz-Birkenau, Gross-Rosen și Plaszow (Polonia); Riga-Kaiserwald (Letonia); Janowska (U.R.S.S.).
III. Ghetourile (peste 1000) - construite în Polonia și Europa de Est: Radomsko, Gorlice, Pabianice, Lowicz, Bedzin, Plock, Varșovia (cel mai mare ghetou, a găzduit peste 400.000 de evrei), Otwock, Tomaszow Mazowiecki, Zamosc și Brzesko (Polonia); Grodno și Pinsk (Belarus); Kovno (Lituania).
IV. Lagărele de exterminare - apărute după anul 1942 pe teritoriul Poloniei, moartea fiind cauzată de camerele de gazare (monoxid de carbon și Zyklon B), tortură, înfometare, boli, extenuare și experimente medicale efectuate pe deţinuţi (medicul Josef Rudolf Mengele, *„Îngerul Morții”* de la Auschwitz-Birkenau, a efectuat experimente medicale fără anestezie): Auschwitz-Birkenau (1.1 milioane victime), Treblinka (800.000 victime), Belzec (600.000 victime), Chelmno (320.000 victime), Sobibor (250.000 victime), Janowska (200.000 victime) și Majdanek (80.000 victime).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Holocaustul***

Anne Frank, o tânără de origine evreiască, a cunoscut ororile regimului nazist în patria sa adoptivă, Olanda, ocupată în 1940. Familia sa a fugit în Olanda, din Germania, tocmai pentru a scăpa de naziști. În intervalul 1942-1944, Anne Frank a ținut un jurnal, care ne dezvăluie adevărata față a nazismului. Ea și familia ei au fost arestați în august 1944, iar Anne a murit în lagărul de la Bergen-Belsen, la începutul anului 1945. Otto Frank, tatăl Annei, a supraviețuit războiului și a publicat în 1947 *Jurnalul Annei Frank*, carte care a cunoscut un succes rapid în întreaga lume și a fost ecranizată în 1959.

Citiți *Jurnalul Annei Frank* sau vizionați filmul cu același nume apărut în 1959 și răspundeți la următoarele cerințe:

1. Descrieți familia Annei Frank.

2. Prin ce încercări a trecut aceasta?

3. Descrieți crimele nazismului așa cum reies din carte.

4. De ce credeți că acest volum s-a bucurat de un mare succes?

Test evaluare
Lumea în război

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Contrar aparenţelor, sorţii războiului s-au jucat pe mare, nu pe frontul rusesc. După ce au suferit uriaşe pierderi în bătălia Atlanticului din cauza submarinelor germane, aliaţii au reuşit să răstoarne situaţia cu începere din primăvara anului 1943, apoi să îi convingă pe germani să abandoneze lupta pe acest front. Din acel moment, victoria nu mai a fost decât o chestiune de timp. Ofensiva împotriva Europei aflate sub dominaţia lui Hitler a fost realizată de anglo-americani pe cale aeriană şi Germania literalmente a fost zdrobită sub bombe şi printr-o serie de debarcări pe uscat.”*

(Jean Carpentier, *Istoria Europei*)

B. *„Pentru prima oară de la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, liderul U.R.S.S. Iosif Stalin, președintele S.U.A. Franklin D. Roosevelt și prim-ministrul Regatului Unit Winston Churchill s-au întâlnit la Conferinta de la Teheran (Iran), care a început la 28 noiembrie și s-a terminat la 1 decembrie 1943. <<Cei trei Granzi>> (...) au discutat probleme esențiale cu privire la deschiderea unui nou front împotriva lui Hitler și alte probleme postbelice. Istoricii subliniază că Stalin a fost cel care a dominat conferința, având în vedere relativ recenta victorie uriașă a U.R.S.S. în Bătălia de la Kursk (iulie-august 1943).”*

(Paul Ioan, *28 noiembrie 1943: Conferința de la Teheran*)

a. Identificați, pe baza sursei A, mediul care a hotărât *„sorții războiului”*. 6 puncte

b. Numiți, pe baza sursei B, *„Cei trei Granzi”*. 6 puncte

c. Descrieți, pe baza sursei A, cum a fost învinsă Germania. 6 puncte

d. Prezentați, pe baza sursei B, cum a reușit Stalin să domine Conferința. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. Al Doilea Război Mondial a avut loc între anii: 4 puncte
a. 1914-1918 b. 1929-1933 c. 1939-1945
2. Numele de cod al planului german de invazie a U.R.S.S. a fost: 4 puncte
a. *Planul Galben* b. *Operațiunea Barbarossa* c. *Operațiunea Leul de Mare*
3. Oraș sovietic situat pe fluviul Volga, asediat de forțele germane între 1942-1943: 4 puncte
a. Moscova b. Stalingrad c. Leningrad

4. Statul care a folosit bomba atomică împotriva Japoniei a fost: 4 puncte
a. S.U.A. b. U.R.S.S. c. Regatul Unit

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

23 august 1939	**1 septembrie 1939**	**7 decembrie 1941**	**6 iunie 1944**	**2 septembrie 1945**

Lista evenimentelor: **Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, Atacul de la Pearl Harbour, *Ziua Z*, Semnarea Pactului Ribbentrop-Molotov** și **Începutul celui de-al Doilea Război Mondial.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. Germania a colaborat cu Regatul Unit pentru a cuceri U.R.S.S.-ul ..... 2.5 puncte

b. La Kursk a avut loc cea mai mare bătălie cu tancuri din istorie ..... 2.5 puncte

c. *„Soluția finală“* a însemnat exterminarea românilor ..... 2.5 puncte

d. În cadrul Proceselor de la Nurnberg au fost judecați criminalii de război naziști ..... 2.5 puncte

II. 2. Alcătuiți o compunere de minim 100 cuvinte cu titlul *„Viața cotidiană pe frontul de acasă în perioada celui de-al Doilea Război Mondial”*.
Compunerea va include următorii termeni: **ruine, copii, teamă, bombardament, hrană, tancuri, avioane, radio, soldați** și **victorie**. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziţiei (introducere-cuprins-încheiere) și se vor utiliza în mod obligatoriu termenii ceruți.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Capitolul IV: LUMEA POSTBELICĂ

Competențe generale:

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor şi reprezentărilor despre timp şi spaţiu.
2. Utilizarea critică şi reflexivă a limbajului de specialitate şi a surselor istorice.
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienţei istorice şi a diversităţii socio-culturale.
4. Folosirea autonomă şi responsabilă a instrumentelor necesare învăţării permanente.

Competențe specifice:

1.1. Utilizarea coordonatelor de timp şi spaţiu în prezentarea faptelor şi proceselor istorice.
1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală şi spaţială.
2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate şi schimbare în procesele istorice.
2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice.
3.1. Determinarea relaţiilor dintre personalităţile şi grupurile umane în desfăşurarea faptelor istorice.
3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate şi schimbare în evoluţia sistemului de valori.
4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia.
4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina şi perseverenţa.
4.3. Folosirea perspectivelor multiple şi a capacităţilor de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente şi dovezi pertinente.

Capitolul IV: LUMEA POSTBELICĂ

1. Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice.
2. Viața cotidiană: De la dramele războiului la prosperitate.
Studii de caz:
a. Disparitia imperiilor coloniale;
b. *„Declarația Universală a Drepturilor Omului”*;
c. Protestul tinerei generații.
Test evaluare.
3. Democrație vs. comunism: Modele de organizare a statelor.
Studiu de caz:
China postbelică.
4. Războiul Rece (1947-1991).
Studii de caz:
a. Statul evreu și conflictele arabo-israeliene;
b. Cursa spațială.
Test evaluare.
5. Uniunea Europeană: Principii de organizare și funcționare.
Test evaluare.
6. Lumea contemporană: Globalizarea.
Studii de caz:
a. Noile forme de divertisment;
b. Terorismul;
c. Migrații în lumea contemporană.
Test evaluare.

Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice

1. Definiții

Austeritate = politică bazată pe economisirea resurselor, reducerea cheltuielilor și a consumului.
Economie de piață = formă de economie a cărei organizare și funcționare se realizează prin mecanismele pieței, ale cererii și ofertei.
Societate de consum = tip de societate în care sistemul economic stimulează consumul și creează nevoi în mod artificial, generând risipă.

2. Reconstrucția postbelică

1945-1949 - harta politică a Europei a suferit modificări importante:
a. În vestul continentului s-au menținut regimurile democratice (cu ajutorul S.U.A.);
b. În statele din centrul și estul continentului au fost instaurate regimuri comuniste (cu sprijinul U.R.S.S.): Iugoslavia, Albania, Bulgaria, Polonia, România, Cehoslovacia, Ungaria și Germania de Est (R.D.G.: Republica Democrată Germană).
1945-1950 - statele europene implicate în al Doilea Război Mondial s-au confruntat cu problemele reconstrucției: **austeritate**, refacerea obiectivelor economice majore distruse (electricitate, metalurgie, petrochimie, transporturi și agricultură), revenirea la producția de bunuri, relansarea comerțului, consolidarea monedelor naționale, șomaj, stoparea creșterii prețurilor, eforturi de achitare a datoriilor sau a despăgubirilor de război ⇒ dispariția Europei ca mare putere globală și afirmarea S.U.A., U.R.S.S., Germania de Vest (R.F.G.: Republica Federală Germană) și Japonia.
1948-1952 - adoptarea Planului Marshall (propus de secretarul de stat american George C. Marshall): S.U.A. a implementat un plan de ajutor economic prin care 16 state europene au primit 13.2 miliarde de dolari sub formă de produse industriale şi alimentare ⇒ refacerea economică a statelor din Europa Occidentală (cu condiția înlăturării barierelor protecționiste) și evitarea intrării acestora în sfera de influență sovietică.
1949 - Stalin le-a impus statelor comuniste din Europa de Est să refuze Planul Marshall și a creat C.A.E.R. (Consiliul de Ajutor Economic Reciproc) ⇒ organizarea economiilor naționale după modelul sovietic şi subordonarea acestora intereselor Moscovei.

3. Modele ale dezvoltării economice

1945-1989 - afirmarea a două modele de dezvoltare economică, diametral opuse:
a. Modelul capitalist (S.U.A., Canada, statele din Europa de Vest și Japonia): bazat pe **economia de piață** (cerere și ofertă) și **societatea de consum** (proprietate privată, liberă inițiativă și concurență);
b. Modelul socialist (U.R.S.S., statele din Europa Centrală și de Est, China, Cuba și Vietnam): bazat pe economia centralizată și dirijată de stat (proprietate comună și intervenția masivă a statului).
1950-1972 - perioada celei de-a Treia Revoluții Industriale: economia mondială s-a dezvoltat într-un ritm accelerat, ca urmare a creșterii interdependenței dintre statele lumii (globalizare economică) și a inovațiilor din domeniul electronicii, energiei nucleare și cel al informaticii.
Cauzele creșterii economice au fost următoarele: cercetarea ştiinţifică (au fost înregistrate progrese importante în producția de electrocasnice, mase plastice, cauciuc, detergenți și roboți industriali), industria automobilului, publicitatea, mass-media (folosirea pe scară largă a televizorului), informatica (apariția computerelor) și agricultura intensivă ⇒ expansiunea serviciilor.
1972-1973 și 1978-1979 - crize economice, cauzate de creșterea excesivă a prețului petrolului ⇒ orientarea spre alternative energetice precum cea nucleară, solară și eoliană.

Fișă de lucru: ***Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„Politica noastră nu este îndreptată împotriva nici unei țări sau doctrine, ci împotriva foametei, sărăciei, disperării și haosului. Scopul ei este reînnoirea unei economii active în lume, astfel încât să permită apariția condițiilor politice și sociale în care instituțiile libere pot exista.“

(George Marshall, *Despre Planul Marshall*)

1. Din moment ce politica S.U.A. a dorit promovarea *„instituțiilor libere“*, iar comunismul a promovat totalitarismul, considerați că este adevărată afirmația din debutul textului?

2. Precizați, pe baza textului, dacă Planul Marshall a ajutat la înlăturarea *„foametei, sărăciei, disperării și haosului“*.

3. Planul Marshall s-a aplicat în întreaga Europă?

Viața cotidiană: De la dramele războiului la properitate

1. Definiții

Refugiat = persoană care s-a retras undeva sau la cineva spre a se adăposti, spre a găsi sprijin sau ocrotire în fața unei primejdii, conflict armat și persecuție politică.
Suburbie = zonă de locuit așezată în afara centrului orașelor sau chiar în afara orașului, în care densitatea locuitorilor este mai redusă decât cea din interiorul orașului.
Stat al bunăstării sociale = sistem de organizare în care statul intervine substanțial în economie în vederea creșterii economice și a asigurării prosperității generale.

2. Imigrație, austeritate și șomaj

1939-1945 - în Europa, guvernele naționale au introdus măsuri restrictive pentru populația civilă, astfel încât să poată aloca resurse mai mari armatei ⇒ foamete și regim de austeritate.
1945-1950 - viaţa cotidiană în primii ani ai perioadei postbelice a fost caracterizată de mişcări de populaţie (**refugiați**, văduve, orfani, răniți de război și cei rămași fără locuință) şi şomaj.
1945-1952 - fabricile au trecut de la producția de armament și muniție (economia de război) la cea de bunuri de larg consum (economia de pace) ⇒ locurile de muncă au devenit insuficiente, iar mulți oameni au rămas fără venituri.
1948-1952 - statele europene au trecut de la etapa de reconstrucție postbelică la cea de stabilitate, creștere și prosperitate: majoritatea populației a obținut un serviciu stabil până la vârsta pensionării, o casă, un autoturism, bunuri de larg consum care au sporit confortul locuințelor (mașini de spălat, frigidere, aspiratoare, cuptoare cu microunde și televizoare) și produse considerate de lux (fructe tropicale, cafea, ceai și ciocolată).

3. Prosperitate și confort

1945-1970 - creșterea natalității (*„baby boom”*) și apariția și răspândirea suburbiilor (1947-1951: construcția primei **suburbii** americane, Levittown) ⇒ guvernele au fost obligate să asigure fonduri pentru bunăstarea populației.
În perioada postbelică economia statelor democratice s-a dezvoltat datorită cercetărilor ştiinţifice, publicităţii, expansiunii mass-mediei, telecomunicaţiilor şi informaticii ⇒ prosperitate și apariția societății de consum.
Prosperitatea postbelică fost însoțită de transformări importante în educație, sănătate, cultura de masă (bazată pe radio și televiziune) și petrecerea timpului liber ⇒ a crescut interesul pentru romanul-foileton, benzile desenate, literatura de ficţiune, cinematograf, televiziune și vacanțe în destinații exotice.
1945-1964 - S.U.A. au devenit cea mai bogată națiune din lume, perioada de prosperitate economică fiind bazată pe creșterea populației, dezvoltarea societății de consum, apariția companiilor multinaționale și lipsa concurenței pentru produsele americane la nivel mondial.
În statele din Europa de Nord (Norvegia, Suedia, Finlanda și Danemarca) a apărut conceptul de ***„stat al bunăstării sociale”***: intervenția masivă a statului în economie, generalizarea bunăstării, menținerea șomajului sub 2% și salarii egale pentru bărbați și femei.
În statele comuniste din Europa Centrală și de Est (Germania de Est, Cehoslovacia, Polonia, Ungaria, România, Bulgaria, Iugoslavia și Albania) viața oamenilor a fost marcată de intervenția masivă a statului, la care s-au adăugat o serie de neajunsuri și lipsuri precum cea a bunurilor de consum, frigul din case și îngrădirea drepturilor și libertăților cetățenești.

Fișă de lucru: ***Viața cotidiană: De la dramele războiului la properitate***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„A apărut moda hainelor de-a gata, a confecțiilor produse în serie mare, a îmbrăcămintii pentru fete tinere și femei sărace. Este moda „pe puncte" (hainele au fost făcute pe puncte, cele obținute pe cartelă). Pe puncte ți-ai putut cumpăra metraje, confecții sau încălțăminte ori un costum de haine cam o dată pe an. (...) A mai fost și vremea prefacerii hainelor vechi ori chiar a deșirării lor complete: dintr-un pulover s-au tricotat acum două; s-a tors și lâna din perne și s-au făcut poșete cu croșeta, s-au încropit pantofi din bucățele de piele recuperată. Femeile și-au lungit fuste și rochii. (...) În ziare au apărut sfaturi precum: (...) dintr-o rochiță care a rămas scurtă și dintr-o bluză pe care mama nu o poartă, fetița poate avea un costumaș nou. (...)
Sigur e că femeia eliberată de Uniunea Sovietică a trebuiet să-și simplifice treburile gospodărești, să-și obișnuiască soțul să nu fie un soț pretențios care a pretins să fie tot timpul servit - cel puțin, așa o îndeamnă presa oficială. Femeile salariate au trebuit să gătească mâncăruri care nu le-au cerut să stea ore întregi în bucătărie. Eleau trebuiet să-și împartă timpul în așa fel, încât să nu treacă o zi în care să nu citească ..."

(Dorin-Liviu Bitfoi, *Așa s-a născut omul nou. În România anilor '50*)

1. Cum credeți că a influențat moda hainelor *„de gata"* și a celor *„pe puncte"* stilul vestimentar al românilor în primii ani postbelici?

2. Comparați situația femeii în primii ani ai României postbelice cu cea a femeii în perioada interbelică și exprimați într-un scurt text (minim 5 rânduri) diferențele. Observați vreo îmbunătățire? Dar vreo înrăutățire?

Studiu de caz: Dispariția imperiilor coloniale

1. Colonii vs. imperii

1945-1999 - perioada postbelică a însemnat pentru Regatul Unit, Franța, Portugalia, Belgia, Olanda, Spania și S.U.A. renunțarea pe cale pașnică sau în urma unor conflicte armate la imperiile coloniale. Cauzele care au determinat dispariția imperiilor coloniale europene au fost următoarele:
a. Al Doilea Război Mondial a adus statele europene în incapacitatea de a menține imperii coloniale;
b. Dorința de autoguvernare și independență a coloniilor, bazată pe dezvoltarea sentimentelor naționale, apariția unei elite educate, creșterea populației și a nivelului de cultură;
c. Presiunea exercitată de opinia publică, prin intermediul S.U.A și U.R.S.S., anticolonialiste.
18-24 aprilie 1955 - în cadrul conferinței de la Bandung, 29 de state decolonizate, conduse de premierul chinez Zhou Enlai, premierul indian Jawaharlal Nehru și președintele egiptean Gamal Abdel Nasser, au adoptat o poziție de nealiniere față de S.U.A. și U.R.S.S. ⇒ formarea Lumii a treia.

2. Prăbușirea imperiilor coloniale

I. Imperiul colonial britanic (1946-1997): cel mai mare imperiu, prezent pe toate continentele. Următoarele colonii și-au căpătat independența pe cale pașnică: Iordania (1946); India și Pakistan (1947); Myanmar și Sri Lanka (1948); Sudan (1956); Malaysia și Ghana (1957); Cipru, Nigeria și Somalia (1960); Sierra Leone și Tanzania (1961); Uganda, Jamaica și Trinidad și Tobago (1962); Singapore și Kenya (1963); Malawi, Zambia și Malta (1964); Gambia și Maldive (1965); Bostwana, Lesotho, Barbados și Guyana (1966); Yemen (1967); Eswatini și Mauritius (1968); Fiji și Tonga (1970); Bahrain, Qatar și Emiratele Arabe Unite (1971); Bahamas (1973); Grenada (1974); Seychelles (1976); Dominica, Insulele Solomon și Tuvalu (1978); Kiribati, Sfânta Lucia, Sfântul Vincențiu și Grenadine (1979); Zimbabwe și Vanuatu (1980); Antigua și Barbuda și Belize (1981); Sfântul Kitts și Nevis (1983); Brunei (1984); Hong Kong (1997: către China). 28 aprilie 1949 - Regatul Unit a creat Commonwealth-ul Națiunilor, în care s-au integrat 56 dintre fostele colonii.
II. Imperiul colonial francez (1946-1977): cel mai întins imperiu din Africa. Următoarele colonii și-au căpătat independența pe cale pașnică: Siria (1946); Libia (1951); Maroc și Tunisia (1956); Guineea (1958); Mauritania, Senegal, Mali, Coasta de Fildeș, Burkina Faso, Togo, Benin, Niger, Ciad, Republica Centrafricană, Camerun, Gabon, Congo și Madagascar (1960); Comore (1975); Djibouti (1977). Primul Război din Indochina (1946-1954): Franța s-a luptat pentru controlul teritoriilor asiatice ⇒ 1954 - la Dien Bien Phu, înfrângerea Franței, obținerea independenței statelor Vietnamul de Nord (comunist), Vietnamul de Sud (democratic), Laos și Cambodgia. Războiul Algerian (1954-1962): conflictul pentru independența Algeriei.
III. Imperiul colonial portughez (1974-1999): Portugalia a acordat independența pe cale pașnică coloniilor Timorul de Est, Capul Verde și Sao Tome și Principe (1975); Macao (1999: către China). Războiul Colonial (1961-1974): portughezii s-au luptat pentru menținerea controlului asupra coloniilor africane Angola (1961-1974), Guineea-Bissau (1963-1974) și Mozambic (1964-1974).
IV. Imperiul colonial belgian (1960-1962): a fost obținută pe cale pașnică independența coloniilor africane Republica Democrată Congo (1960); Rwanda și Burundi (1962).
V. Imperiul colonial olandez (1949-1975): colonia asiatică Indonezia și-a obținut independența față de Olanda în urma unui conflict armat (1945-1949). Olanda a recunoscut independența Indoneziei în 1949. Pe cale pașnică și-a obținut independența colonia Surinam (1975).
VI. Imperiul colonial spaniol (1968-1976): Guineea Ecuatorială (1968) și Sahara de Vest (1976), ultimele colonii pe care Spania le-a menținut în Africa, și-au obținut independența pe cale pașnică.
VII. Imperiul colonial american (1946-1994): S.U.A. a acordat pe cale pașnică independența coloniilor Filipine (1946); Insulele Marshall și Micronezia (1986); Palau (1994).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Dispariția imperiilor coloniale***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„În 1945 au existat aproximativ 70 de state independente. 30 de ani mai târziu, în 1975, au fost mai mult de 170. În deceniile de după, majoritatea coloniilor europene rămase în Caraibe, Oceanul Indian și Pacific au devenit independente. Deși toate aceste țări sunt acum suverane tehnic vorbind, multe dintre ele sunt încă dominate, atât din punct de vedere politic, cât și economic, de Occident sau de puteri economice emergente, precum China. Unii susțin că epoca imperiilor încă nu a luat sfârșit.”

(Ian Crofton, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști: Istorie*)

1. Identificați, pe baza textului, câte state independente au existat la nivel global după încheierea celui de-al Doilea război Mondial.

2. Enumerați, pe baza textului, *„majoritatea coloniilor europene rămase”*.

3. Descrieți, pe baza textului, situația coloniilor devenite state independente după 1975.

Studiu de caz: *„Declaraţia Universală a Drepturilor Omului”*

1. O.N.U. și lupta pentru drepturile omului

După al Doilea Război Mondial, statele lumii s-au grupat în cadrul O.N.U. (Organizația Națiunilor Unite), cu scopul de a monitoriza și a preveni amenințările la adresa păcii și a stabilității la nivel global.
24 octombrie 1945 - 51 state au semnat Carta O.N.U. (193 de state până în anul 2022), unul dintre principalele scopuri ale organizației fiind promovarea și încurajarea *„respectului pentru drepturile omului şi libertăţile fundamentale, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie”*.
Statele membre O.N.U., pentru a combate discriminările rasiale, războiul și crimele împotriva civililor, au creat un standard al drepturilor omului, acestea fiind universale (toți oamenii le dețin) și naturale (toți oamenii se nasc cu ele, nu sunt oferite).
10 decembrie 1948 - la Paris, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat *„Declaraţia Universală a Drepturilor Omului”*, un document care conţine 30 de articole, în care sunt stipulate drepturi şi libertăţi cetăţeneşti.
Adunarea O.N.U. le-a cerut tuturor statelor membre să publice textul *„Declarației”*, care, ulterior, să fie *„distribuit, expus, citit și comentat în școli și alte instituții de învățământ, fără deosebiri ținând de condiția politică a țărilor sau teritoriilor”*.
În fiecare an, pe data de 10 decembrie, se sărbătorește la nivel internațional Ziua Drepturilor Omului.

2. „Declarația Universală a Drepturilor Omului”

„Declaraţia Universală a Drepturilor Omului” este cel mai important document oficial internaţional privind drepturile inalienabile şi inviolabile ale tuturor membrilor rasei umane, cerând fiecărei persoane şi organism al societăţii să promoveze respectul pentru drepturile omului şi să se lupte pentru recunoaşterea lor universală şi efectivă.
Documentul garantează următoarele categorii de drepturi:
I. Drepturi civile: dreptul la viață, libertatea și securitatea persoanei, viață privată și de familie, inviolabilitatea locuinței, secretul corespondenței, onoare și demnitate, libera circulație, căsătorie și întemeierea familiei și întrunire pașnică.
II. Drepturi politice: dreptul la azil, cetățenie și alegeri.
III. Drepturi economice: dreptul la proprietate și retribuție egală pentru munca prestată.
IV. Drepturi procedurale: dreptul de a fi un subiect de drept, dreptul la recurs efectiv și la un proces corect.
V. Drepturi sociale: asigurări sociale, muncă, dreptul de a înființa sindicate, dreptul la odihnă și timp liber, la un trai decent, asigurare în caz de boală, șomaj, văduvie, bătrânețe și dreptul la educație.
Nu toate statele semnatare au respectat prevederile *„Declaraţiei”*:
a. Statele democratice: respectarea drepturilor omului a fost importantă, fiind garanția dreptății și a echilibrului în societate;
b. Statele comuniste: au pus accentul pe drepturile colective, în dauna celor individuale. Drepturile civile (dreptul la viață, libertatea și securitatea persoanei), politice (dreptul la alegeri), economice (dreptul la proprietate), procedurale (dreptul la un proces corect) și sociale (dreptul la un trai decent) au fost des încălcate.
În prezent, următoarele state nu respectă drepturile omului în totalitate și/sau parțial: Coreea de Nord, Myanmar, Belarus, Ucraina, Turkmenistan, Uzbekistan, Siria, Yemen, Sudan, Sudanul de Sud, Etiopia, Eritreea, Somalia, Republica Centrafricană, Guineea Ecuatorială, Afghanistan, Libia, Arabia Saudită, Federația Rusă, China și Iran.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: „Declaraţia Universală a Drepturilor Omului”***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Articolul 1: Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității. (...)*
Articolul 3: Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale. (...)
Articolul 5: Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse și tratamente crude, inumane sau degradante.“

(*„Declaraţia Universală a Drepturilor Omului”*)

B. *„Ținând seama de faptul că un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate și să fie educat în spiritul idealurilor proclamate în Carta Națiunilor Unite și, în special, în spiritul păcii, demnității, libertății, toleranței, egalității și solidarității. (...) Recunoscând că în toate țările lumii există copii care trăiesc în condiții extrem de dificile și care au nevoie de o atenție deosebită...“*

(*Convenția O.N.U. cu privire la drepturile copilului*)

1. Enumerați, pe baza sursei A, drepturile de care se bucură toți oamenii.

2. Conform sursei B, de ce este nevoie de un document special care să stabilească drepturile copilului?

3. Considerați că sursele A și B fac trimitere la documente care se bazează pe valori diferite și sunt emise de organizații diferite?

Studiu de caz: Protestul tinerei generații

1. Copii vs. părinți

1945-1980 - stabilitatea politică și economică, creșterea accelerată a populației („*baby-boom”*), un nivel înalt de educație (liceu, școli tehice și/sau facultate) și amenințarea reprezentată de Războiul Rece au produs transformări importante în rândul tinerilor din Occident ⇒ protestul noii generații, care a dorit schimbări rapide şi profunde ale societăţii în care s-a manifestat.
Faţă de părinţii şi bunicii lor, conservatori, tinerii nu au cunoscut ororile războiului şi au avut o viziune liberală asupra vieţii ⇒ refuzul autorității părinților, bătrânilor, școlii și guvernelor, prin proteste, greve, nesupunere civică, petiţii și refuzul de a participa la conflicte armate (*„războaie decise de bătrâni, dar în care mor tinerii”*), la anumite evenimente și tradiţii.

2. Mișcarea Hippie

1950-1980 - în S.U.A., a apărut și s-a propagat mișcarea *Beatnik* - sau *Beat* (stil de viață antimaterialist), urmată de mișcarea *Hippie* (contracultură inspirată din filosofia hindusă), fenomene de masă ce au propovăduit libertatea absolută în comuniune cu natura, au militat pentru drepturile minorităților sexuale și împotriva oricăror discriminări bazate pe diferențe de rasă, s-au opus activității marilor companii multinaționale (bazată doar pe profit), s-au declarat împotriva armelor nucleare și oricăror forme de violență (războiul din Vietnam: 1955-1975).
Principalele sloganuri și simboluri ale mișcării *Hippie* au fost următoarele:
a. „*Make love not war*” (din limba engleză: „*Faceți dragoste, nu război*”): îndemn la nonviolență, armonie și acceptarea celorlalți;
b. „*Flower Power*“ (din limba engleză: „*Puterea Florilor*”): semnul păcii, expresie a aspirației către o lume pașnică, fără discriminare și război, originile acestui simbol fiind legate de momentul în care mai mulţi tineri americani mobilizați în războiul din Vietnam şi-au atașat flori la ţevile puştilor în semn de protest;
c. În plan vestimentar, tinerii s-au exprimat prin purtarea de flori în păr sau în barbă și de haine imprimate cu modele florale stridente.
Genul muzical Rock and roll a fost principala modalitate prin care tinerii și-au exprimat revolta față de o viață plină de constrângeri și pericole:
a. Interpreți reprezentativi: Chuck Berry, Little Richard, Bill Haley, Elvis Presley și Jerry Lee Lewis;
b. Trupe (sau formații) reprezentative: The Beatles, The Rolling Stones, The Who, Pink Floyd, The Grateful Dead, The Doors, Led Zeppelin, ZZ Top, Queen, Aerosmith, AC/DC, Iron Maiden, Motorhead, Metallica și U2;
c. 15-18 august 1969 - în S.U.A. (statul New York), s-a desfășurat Festivalul Woodstock, un eveniment muzical la care au participat 500.000 de tineri pasionați de muzica rock și/sau adepți ai mișcării *Hippie*.
1955-1965 - în S.U.A., tânăra generație, alături de lideri precum Malcom Little (Malcolm X: 1925-1965) și Martin Luther King Jr. (1929-1968), s-a implicat în mișcarea pentru drepturi civile și a reușit să oprească discriminarea la care au fost supuși afro-americanii.
1968 - în Franța, a izbucnit o serie amplă de proteste studențești, cauzată de conflictul dintre generații și războiul colonial din Algeria (1954-1962) ⇒ 28 aprilie 1969 - scăderea popularității președintelui Charles de Gaulle (1959-1969) și demisia acestuia.
1956-1987 - în statele comuniste din Europa Centrală și de Est (1956: Revoluția Ungară; 1968: *„Primăvara de la Praga”*), generația *Hippie* a contestat autoritatea partidului unic, lipsa drepturilor și libertăților cetățenești și prezența cenzurii ⇒ suprimarea violentă a protestelor de către U.R.S.S., forțele de ordine și armată.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Protestul tinerei generații***

Imaginați-vă un dialog între liderul de sindicat dintr-o fabrică și patronul fabricii. Primul încearcă să obțină o mărire de salariu pentru toți angajații, al doilea vrea să mențină salariile la același nivel. Fiecare aduce argumente în favoarea propriului punct de vedere. Redactați un posibil dialog, cu 5-6 replici de ambele părți.

Test evaluare
Lumea postbelică: Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Perspectiva americană a considerat oamenii ca fiind inerent raționali și înclinați spre un compromis pașnic, spre gândire rațională și spre echitate; prin urmare, răspândirea democrației a fost scopul ultim al ordinii internaționale. Piața liberă avea să înalțe conștiințele individuale, să îmbogățească societățile și să înlocuiască rivalitățile internaționale tradiționale cu interdependența economică."*

(Henry Kissinger, *Ordinea mondială*)

B. *„Există azi, pretutindeni în jurul nostru, dovezi incredibile ale consumului şi abundenţei, rezultate din multiplicarea obiectelor, a serviciilor, a bunurilor materiale, şi care reprezintă o mutaţie fundamentală în ecologia speciei umane. La drept vorbind, oamenii care duc o viaţă opulentă nu mai sunt înconjuraţi, ca până acum, de alţi oameni, ci de OBIECTE. (...)* ***Societatea de consum este totodată o societate în care consumul se învaţă, este o societate de dresaj colectiv în vederea consumului****."*

(Jean Baudrillard, *Societatea de consum. Mituri şi structuri*)

a. Prezentați, pe baza sursei A, perspectiva americană asupra scopului democrației. 6 puncte

b. Identificați, pe baza sursei B, schimbările produse în viața oamenilor de consum. 6 puncte

c. Descrieți, pe baza sursei A, importanța pieței libere. 6 puncte

d. Comentați partea evidențiată din sursa B. Sunteți de acord cu această afirmație? Argumentați. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. *„Baby-boom"* înseamnă: 4 puncte
a. Creșterea mortalității b. Creșterea natalității c. Fenomen muzical
2. În această regiune a apărut conceptul de *„stat al bunăstării sociale"*: 4 puncte
a. Europa de Nord b. America de Nord c. Orientul Apropiat
3. Ziua Drepturilor Omului se sărbătorește anual pe data de: 4 puncte
a. 10 august b. 10 decembrie c. 1 decembrie
4. *„Make love not war"* este un slogan al mișcării: 4 puncte
a. Dadaiste b. *Beatnik* c. *Hippie*

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

1945	1948	1949	1956	1968

Lista evenimentelor: **Desfășurarea protestelor studențești din Franța, Lansarea Planului Marshall, Semnarea Cartei O.N.U. (Organizația Națiunilor Unite), Crearea C.A.E.R. (Consiliul de Ajutor Economic Reciproc)** și **Revoluția Ungară.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. Reconstrucția Europei postbelice a implicat o perioadă de austeritate și șomaj ..... 2.5 puncte

b. Planul economic Marshall a fost implementat în Europa și U.R.S.S. ..... 2.5 puncte

c. Modelul capitalist s-a bazat pe economia centralizată și controlul pieței ..... 2.5 puncte

d. În perioada postbelică S.U.A. au devenit cea mai bogată națiune din lume ..... 2.5 puncte

II. 2. Alcătuiți o compunere de minim 100 cuvinte cu titlul *„Viața cotidiană în Europa postbelică”*. Compunerea va include următorii termeni: **șomaj, austeritate, locuințe, prosperitate, haine, familie, prosperitate, muncă**, **migrație** și **fabrică**. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziţiei (introducere-cuprins-încheiere) și se vor utiliza în mod obligatoriu termenii ceruți.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Democrație vs. comunism: Modele de organizare a statelor

1. Definiție

Sindicat = organizație profesională a lucrătorilor industriali, constituită în vederea apărării intereselor economice, îmbunătățirea condițiilor de viață, de muncă și obținerii unor salarii mai bune.

2. Lumea postbelică

1945-1949 - după victoria obţinută în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial U.R.S.S. a instaurat comunismul în statele aflate în sfera sa de influență: Polonia, România, Ungaria, Bulgaria, Iugoslavia, Albania, Cehoslovacia şi Germania de Est ⇒ democraţiile occidentale, alături de S.U.A., au depus eforturi de blocare a expansiunii comunismului.

3. Democrație vs. comunism

I. Gruparea statelor democratice: denumită şi *„lumea liberă“*, a continuat să funcționeze pe principiul separării puterilor, al suveranității națiunii, pluripartidismului și diversității ideologice, precum și al respectării drepturilor și libertăților cetățenești, modelul urmat fiind cel al S.U.A.
4 aprilie 1949 - constituirea N.A.T.O. (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord) în jurul S.U.A., Canada, Islanda, Norvegia, Danemarca, Regatul Unit, Franța, Olanda, Belgia, Luxemburg, Italia și Portugalia, pentru a contracara politico-militar răspândirea și influența comunismului.
1957-1991 - apropierea dintre Franța și Germania de Vest a pus bazele unității europene prin crearea C.E.C.O. (Comunitatea Economică a Cărbunelui și Oțelului) și a C.E.E. (Comunitatea Economică Europeană) ⇒ 1992 - apariția U.E. (Uniunea Europeană).
II. Gruparea statelor comuniste: caracterizată prin centralizare politică, partid unic, cenzură, poliție politică, drepturi și libertăți cetățenești îngrădite, controlul statului asupra vieții publice și private.
1944-1949 - teritoriile europene eliberate de Armata Roșie au intrat sub controlul U.R.S.S. și au devenit *„democrații populare”*: Polonia, Bulgaria, România, Cehoslovacia, Ungaria și Germania de Est (în Albania și Iugoslavia s-au instaurat regimuri comuniste prin forțe proprii).
1949 - stalinizarea Europei de Est: partid unic, naționalizarea întreprinderilor industriale, colectivizarea agriculturii, centralizarea economiei (planuri cincinale) și dezvoltarea industriei grele.
Pentru a realiza unitatea blocului comunist (controlul statelor-satelit) Stalin a creat două organisme:
a. 5-8 ianuarie 1949 - C.A.E.R. (Consiliul de Ajutor Economic Reciproc): control economic;
b. 14 mai 1955 - O.T.V. (Organizația Tratatului de la Varșovia): control militar.
5 martie 1953 - în contextul morții lui Stalin și a preluării conducerii de către Nikita Sergheevici Hrușciov (1953-1964) s-a înregistrat destalinizarea zonei comuniste: renunțarea la politica represivă, eliberarea deținuților politici și adoptarea unui set de reforme minore.
Moartea lui Stalin a marcat începutul unei lungi serii de crize interne: mișcarea anticomunistă din Ungaria condusă de Imre Nagy (23 octombrie-11 noiembrie 1956: Revoluția Ungară), Cehoslovacia condusă de Alexander Dubcek (5 ianuarie-21 august 1968: *„Primăvara de la Praga“*), Polonia (septembrie 1980: debutul mișcării **sindicaliste** *Solidaritatea*, condusă de Lech Walesa) și accentuarea mișcărilor disidente (de opoziție) în celelalte state din lagărul socialist.
1964-1991 - în perioada administrațiilor Leonid Ilici Brejnev (1964-1982), Iuri Vladimirovici Andropov (1982-1984), Konstantin Ustinovici Cernenko (1984-1985) și Mihail Sergheevici Gorbaciov (1985-1991), povara competiției cu S.U.A. în cursa înarmării a subminat performanțele economice, resursele fiind concentrate în armată și în industria grea, în defavoarea celei de consum ⇒ 1989-1991 - criză de produse, eșecul politicii comuniste și implozia sistemului sovietic.

Fișă de lucru: ***Democratie vs. comunism: Modele de organizare a statelor***

Citiți cu atenţie graficul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

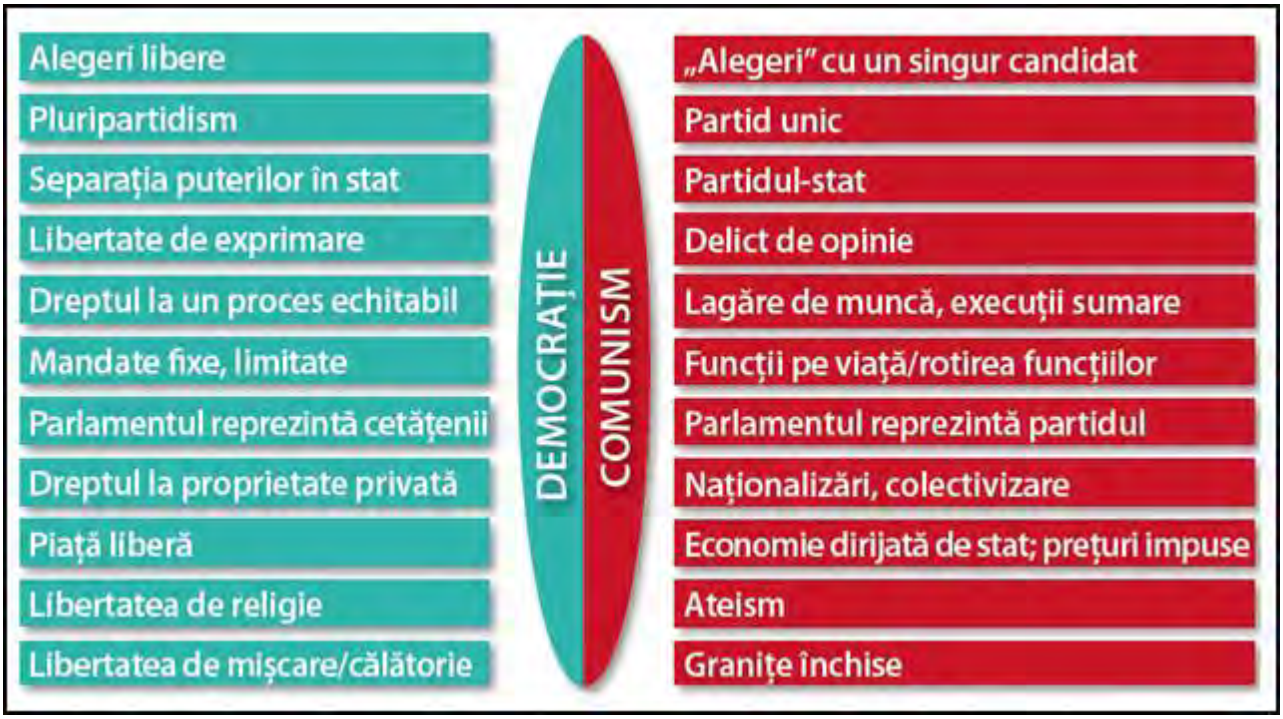

1. Comparați, pe baza graficului, tipurile de regimuri politice și alegeți 2-3 elemente pe care le considerați cele mai importante. Argumentați alegerea în scris, în 6-8 rânduri.

2. Identificați, pe baza graficului, 2-3 trăsături ce pot descrie un regim fascist/nazist și 1-2 trăsături ce pot descrie un regim monarhic absolutist.

Studiu de caz: China postbelică

1. Republica Chineză

1 ianuarie-10 martie 1912 - președintele naționalist Sun Iat-sen (1912-1925) a demarat programul de reformare a societății: a mutat capitala la Nanjing și a unificat facțiunile Guomindang.
10 martie 1912-6 iunie 1916 - generalul Yuan Shikai, noul președinte al Republicii Chineze, a mutat capitala la Beijing și a intrat în conflict cu forțele democrate conduse de Sun Iat-sen ⇒ înfrângerea Guomindangului, dispariția guvernului republican și proclamarea Imperiului Chinez (1915-1916).
1916 - moartea lui Yuan Shikai a creat un vid de putere ⇒ 1916-1927 - anarhie militară: o mare parte a Chinei a fost condusă de coaliții de lideri militari provinciali concurenți (seniorii războiului).
1919 - Mișcarea din 4 mai: proteste antiimperialiste împotriva hotărârilor Sistemului de la Versailles de a ceda teritoriile chineze deținute de Germania Japoniei.
1 iulie 1921 - la Shanghai, Chen Duxiu și Li Dazhao au fondat Partidul Comunist Chinez.
1921-1925 - Sun Iat-sen a demarat procesul de reunificare politică: a creat un centru de putere în Guangzhou (1921) și s-a aliat cu forțele comuniste (1923) pentru a elimina seniorii războiului.
1925 - după moartea lui Sun Iat-sen Chiang Kai-shek (1925-1975) a preluat puterea în Guomindang.
9 iulie 1926-29 decembrie 1928 - Expediția Nordică: Guomindand, cu sprijinul Partidului Comunist Chinez, a supus militar seniorii războiului din sudul, centrul și nordul Chinei.
1 august 1927-26 decembrie 1936 - desfășurarea războiului civil chinez: naționaliștii conduși de Chiang Kai-shek i-au alungat pe comuniști din bazele din sudul și centrul Chinei și au distrus Republica Sovietică Chineză din Jiangxi (1931-1934) ⇒ 1934-1936 - Marșul cel Lung: 80.000 de comuniști, conduși de Mao Zedong (1921-1976), s-au retras în provincia nordică Shaanxi, la Yan'an.
1932-1945 - Japonia a ocupat nordul Chinei, Manciuria, și a creat statul-marionetă Manciuko.
7 iulie 1937-2 septembrie 1945 - desfășurarea celui de-al doilea război sino-japonez: China a fost invadată de Japonia ⇒ naționaliștii și comuniștii chinezi s-au luptat cu forțele japoneze.
10 august 1945-7 decembrie 1949 - reluarea războiului civil: naționaliștii au fost învinși de comuniști ⇒ 1 octombrie 1949 - la Beijing, a fost proclamată Republica Populară Chineză.

2. Republica Populară Chineză

1949-prezent - regimul comunist, totalitar, a transformat China într-o mare putere mondială:
I. Mao Zedong (1949-1976): a întărit controlul Partidului Comunist Chinez asupra economiei și societății. Pe plan intern, a anexat Tibetul (1950), a demarat Marele Salt Înainte (1958-1961: modernizarea țării prin industrializare rapidă și colectivizarea agriculturii ⇒ moartea a 40 milioane chinezi), a modernizat armata (1964: testarea primei arme nucleare) și a lansat Revoluția culturală (1966-1976: epurare politică și culturală a societății chineze). Pe plan extern, s-a semnat un tratat de alianță cu U.R.S.S. (1950), s-a implicat în războiul din Coreea de partea forțelor comuniste (1950-1953) și a denunțat *„trădarea revizionistă"* a liderilor sovietici, care s-au distanțat de stalinism (1961).
II. Deng Xiaoping (1978-1989): pe plan intern, a pus bazele *„socialismului cu caracteristici chinezești"* și al *„economiei de piață socialiste"* (a adus China mai aproape de capitalism). Pe plan extern, a relansat relațiile diplomatice cu Japonia (1972), S.U.A. (1979) și U.R.S.S. (1989).
III. Jiang Zemin (1989-2002): a continuat reformele demarate în perioada lui Deng Xiaoping și a reprimat violent demonstrațiile prodemocratice din Piața Tienanmen din Beijing (1989).
IV. Hu Jintao (2002-2012): a crescut influența economică chineză în Africa și America Latină.
V. Xi Jinping (2012-prezent): pe plan intern, a luat măsuri pentru întărirea controlului partidului asupra economiei, împotriva corupției și a pandemiei COVID-19 (2019-2022). Pe plan extern, a urmărit transformarea Chinei într-o mare putere ⇒ conflict diplomatic cu S.U.A. și aliații săi.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: China postbelică***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„În 1937 comuniștii și naționaliștii au fost de acord să se alăture luptei împotriva japonezilor în al doilea război sino-japonez. Comuniștii au demonstrat forță de rezistență eficientă împotriva japonezilor și au continuat să își extindă influența, astfel încât, până la sfârșitul războiului, aproximativ 96 de milioane de chinezi au fost sub controlul comunist. Relansarea războiului civil dintre Guomindang și Partidul Comunist Chinez, în 1946, a dus la o victorie zdrobitoare a comuniștilor, iar în 1949 a fost proclamată Republica Populară Chineză, cu Mao ca șef de stat."

(Emma Marriott, *Istoria lumii în pilule*)

1. Numiți, pe baza textului, conflictul armat care i-a obligat pe naționaliști și comuniști să se alieze.

2. Descrieți, pe baza textului, modalitatea prin comuniștii au adus sub controlul lor politic milioane de chinezi.

3. Imaginați-vă că sunteți un jurnalist prezent în 1949 la proclamarea Republicii Populare Chineze și aveți posibilitatea să îi luați un scurt interviu lui Mao Zedong (minim cinci întrebări și cinci răspunsuri).

Războiul Rece (1947-1989)

1. Definiție

Război Rece = stare de încordare, de tensiune în relațiile internaționale, provocată de politica de ostilitate a unor state față de altele, care nu ia totuși forma unui conflict armat.

2. Împărțirea lumii

Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial nu a condus spre o pace durabilă, conflictul a continuat sub o altă formă, prin confruntarea dintre marile puteri S.U.A. și U.R.S.S., **Războiul Rece**.
O sintagmă folosită pentru a desemna linia de demarcație în Europa dintre Vest și Est, din perioada Războiului Rece, a fost cea de *„cortină de fier”*, termen intrat în uz curent ca urmare a discursului susținut de Winston Churchill în data de 5 martie 1946, la Universitatea din Fulton, S.U.A.
Războiul Rece s-a manifestat pe mai multe niveluri:
a. La nivel ideologico-politic: confruntare între democraţiile liberale și regimurile comuniste;
b. La nivel economic: confruntare între capitalism și socialism, economia de piaţă şi cea dirijistă;
c. La nivel politico-militar: confruntare între N.A.T.O. (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord) și O.T.V. (Organizația Tratatului de la Varșovia).

3. Strategii politico-militare

I. S.U.A.:
a. Telegrama Lungă (Doctrina Kennan): conform diplomatului american George F. Kenan ar fi fost necesară intervenția militară pentru a bloca orice agresiune comunistă la nivel global și accelerarea cursei înarmărilor nucleare;
b. Doctrina Truman: președintele american Harry S. Truman (1947-1953) a acordat sprijinit militar, politic şi economic Greciei şi Turciei, pentru a bloca flota sovietică în Marea Neagră;
c. Planul Marshall (*„exportul de prosperitate”*): S.U.A. au acordat sprijin financiar şi economic Europei Occidentale pentru a contracara propaganda și influența comunistă;
d. Nivelul M.A.D. (Doctrina Distrugerii Reciproce Asigurate): cursa înarmărilor a fost dusă până la nivelul la care ar fi putut să distrugă planeta ⇒ inutilitatea folosirii armelor nucleare.
II. U.R.S.S.:
a. Telegrama Novikov: conform diplomatului sovietic Nikolai V. Novikov S.U.A. ar fi dorit să obțină dominația globală, fapt posibil doar după declanșarea unui război mondial și distrugerea U.R.S.S.;
b. Ofensiva militară permanentă, oriunde în lume, cu scopul de a contracara extinderea influenței S.U.A.: Coreea de Sud, Vietnamul de Sud, Cuba, Cambodgia, Etiopia, Afghanistan și Angola;
c. *„Exportul de revoluţie”*: conform lui Iosif V. Stalin, prin propagandă, sprijin financiar şi militar acordat partidelor comuniste se puteau declanşa revoluţii locale pentru a se prelua controlul politic;
d. Război nuclear total.

4. Crizele Războiului Rece

a. Războiul arabo-israelian (15 mai 1948-20 iulie 1949): conflictul a izbucnit ca urmare a proclamării statului Israel (14 mai 1948). Cinci state arabe (Egiptul, Irakul, Iordania, Libanul și Siria) au atacat teritoriul cedat statului Israel ⇒ evreii au înfrânt coaliția națiunilor arabe;
b. Blocada Berlinului (24 iunie 1948-11 mai 1949): U.R.S.S. a blocat accesul rutier și feroviar către Berlinul de Vest timp de un an ⇒ eșecul blocadei, ca urmare a *Operațiunii Vittles* (ajutoarele americane, britanice și franceze au fost trimise în Berlinul de Vest pe calea aerului);
c. Războiul din Coreea (25 iunie 1950-27 iulie 1953): conflict între Nordul comunist (sprijinit de U.R.S.S. și China) și Sudul capitalist (sprijinit de S.U.A.) ⇒ semnarea armistițiului;

d. Criza Canalului Suez (29 octombrie-7 noiembrie 1956): război declanșat ca urmare directă a hotărârii conducătorului Egiptului, Gamal Abdel Nasser (1956-1970), de a naționaliza Canalul Suez (26 iulie 1956), proprietate franco-britanică aflată sub control egiptean și respingerea ofertei americano-britanice de a construi barajul de la Aswan de pe fluviul Nil ⇒ înfrângerea armatei egiptene de către forțele franco-britanico-israeliene și intervenția diplomatică a U.R.S.S. (a dat un ultimatum de retragere imediată a trupelor străine de pe teritoriul egiptean) și S.U.A. (i-a obligat pe britanici, francezi și israelieni să se retragă din Egipt) pentru a dezamorsa conflictul;
e. Criza Berlinului (4 iunie-9 noiembrie 1961): o barieră între Berlinul de Vest și Germania de Est, cu scopul de a stopa consecințele scurgerii de forță de muncă și pierderilor economice asociate cu migrația zilnică a unui mare număr de profesioniști și lucrători calificați între Est și Vest;
f. Criza rachetelor din Cuba (16-29 octombrie 1962): încercarea U.R.S.S. de a instala rachete balistice nucleare cu rază medie în Cuba condusă de Fidel Castro (1959-2011) a dus la încordarea relațiilor dintre Est și Vest ⇒ retragerea rachetelor sovietice din Cuba, a celor americane din Turcia și crearea unei linii telefonice directe (*„linia roșie”*) între Moscova și Washington D.C. pentru a evita războiul.
g. Al Doilea Război din Indochina - Războiul din Vietnam (1 noiembrie 1955-30 aprilie 1975): conflict între Nordul comunist, condus de Ho Și Min (1951-1969) - sprijinit de U.R.S.S. și China, și Sudul capitalist, condus de Ngo Dinh Diem (1955-1963) - sprijinit de S.U.A. ⇒ implicarea militară a S.U.A. în conflict (5 august 1964-30 aprilie 1975), înfrângerea acesteia (unul dintre marile eșecuri ale politicii externe americane) și reunificarea Vietnamului sub conducerea comunistă;
h. Războiul de Șase Zile (5-10 iunie 1967): Israelul a atacat alianța statelor arabe (Egipt, Iordania și Siria) ⇒ statul evreu a ocupat Fâșia Gaza, Peninsula Sinai, Platoul Golan și Cisiordania;
i. Semnarea acordurilor privind *S.A.L.T. - Strategic Armament Limitation Talks* (din limba engleză: *„Tratative asupra Reducerii Armamentelor Strategice”*) - 1969-1979: limitarea, și, mai apoi, reducerea armamentului nuclear strategic deținut de S.U.A. și U.R.S.S.;
j. Războiul de Iom Kipur (6-25 octombrie 1973): o coaliție de națiuni arabe condusă de Egipt și Siria a atacat Israelul ⇒ victoria statului evreu și intervenția O.N.U., care a mediat încheierea conflictului;
k. Acordurile de la Helsinki (30 iulie-1 august 1975): tentativă de îmbunătățire a relațiilor dintre statele europene din blocul comunist și Occident ⇒ statele comuniste și-au luat angajamentul de a respecta drepturile Omului, iar Occidentul a recunoscut statele din lagărul socialist;
l. Războiul din Afghanistan (27 decembrie 1979-5 februarie 1989): U.R.S.S. a invadat Afghanistanul, S.U.A. a acordat sprijin militar milițiilor islamice (mujahedini) ⇒ înfrângere militară pentru U.R.S.S., unul dintre marile eșecuri ale politicii externe sovietice;
m. Perioada administrației Mihail S. Gorbaciov (1985-1991): promovarea politicilor Perestroika (din limba rusă: *„reformă”, „reconstrucție”*) și Glasnost (din limba rusă: *„deschidere”*, *„transparență”*), cu scopul de a spori eficiența economică sovietică, respectiv reducerea corupției și moderarea abuzului de putere în administrația din cadrul U.R.S.S. ⇒ 26 decembrie 1991 - eșecul politicilor de reformă și dizolvarea U.R.S.S.-ului de către președintele rus Boris Nikolaievici Elțîn (1991-1999);
n. 9 martie 1989-27 aprilie 1992 - căderea Zidului Berlinului (9 noiembrie 1989), simbolul Războiului Rece, și prăbușirea statelor comuniste din Europa: Polonia, Ungaria, Germania de Est, Bulgaria, Cehoslovacia, România, Albania și Iugoslavia ⇒ instaurarea unor regimuri democratice, liberale, și adoptarea sistemului capitalist și a mecanismelor economiei de piață.

5. Urmări

1991 - implozia U.R.S.S. (principalul moștenitor a fost Federația Rusă) și destrămarea O.T.V. ⇒ dispariția lumii bipolare și afirmarea S.U.A. drept singura superputere globală (jandarmul planetei).
1990-2001 - apariția de noi state în Europa: reunificarea Germaniei (3 octombrie 1990); dezmembrarea Cehoslovaciei (1 ianuarie 1993 - apariția a două state: Cehia și Slovacia); destrămarea Iugoslaviei (1991-2001: desfășurarea războaielor iugoslave și apariția statelor Slovenia, Croația, Macedonia de Nord, Bosnia și Herțegovina, Serbia, Muntenegru și Kosovo).

Fișă de lucru: ***Războiul Rece (1947-1991)***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Articolul 5: Părțile convin că un atac împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord că, dacă are loc un asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la autoapărare individuală sau colectivă recunoscut prin articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini partea sau părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte părți, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, pentru restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice."*

(Tratatul de la Washington)

B. *„Articolul 4: În cazul unui atac armat în Europa din partea vreunui stat sau grup de state împotriva unuia sau mai multor state semnatare ale tratatului, fiecare stat semnatar al tratatului în cadrul exercitării dreptului la autoapărarea individuală sau colectivă, în conformitate cu articolul 51 al Cartei Organizației Națiunilor Unite, va acorda statului sau statelor care au fost supuse unui asemenea atac ajutor imediat, în mod individual, în înțelegere cu celelalte state semnatare ale tratatului prin toate mijloacele care i se par necesare, inclusiv folosirea forței armate."*

(Tratatul de la Varșovia)

1. Identificați, pe baza surselor, în ce regiuni ar fi trebuit să se producă atacul pentru ca N.A.T.O. să intervină.

2. Cum interpretați afirmația *„inclusiv folosirea forței armate"*, care se regăsește în ambele surse?

3. Cărui stat considerați că i-a revenit rolul principal în conducerea N.A.T.O.? Dar în cadrul Pactului de la Varșovia?

Studiu de caz: Statul evreu și conflictele arabo-israeliene

1. Mișcarea sionistă

Secolul al XIX-lea - în Europa, în contextul intensificării antisemitismului (1894: Afacerea Alfred Dreyfus), intelectualii Moses Hess, Leon Pinsker și Theodor Herzl au lansat mișcarea politică sionistă, cu scopul de a întemeia un stat evreu pe teritoriul Palestinei otomane.
29-31 august 1897 - la Basel, Theodor Herzl a convocat Primul Congres Sionist, cu scopul de a obține pe cale diplomatică *„un petic din scoarța pământească”* pe care să stabilească un stat evreu.
2 noiembrie 1917 - Declarația Balfour: secretarul de externe Arthur James Balfour a afirmat sprijinul britanic pentru *„înființarea în Palestina a unei patrii naționale pentru poporul evreu”*.
1921-1939 - Aliyah: în Palestina mandatară, administrată de Regatul Unit în numele Ligii Națiunilor (1923-1948), s-au stabilit 370.000 evrei, în kibuțuri (așezări agricole autosuficiente), în ciuda politicii britanice de limitare a migrației ⇒ confruntări violente cu populația autohtonă arabă.
1939-1945 - Holocaustul a determinat mulți evrei europeni să emigreze în Palestina.
1940-1947 - în Palestina, grupări de gherilă sioniste, precum Irgun (1937-1948) și Lehi (Banda Stern: 1940-1948), au desfășurat o campanie violentă împotriva britanicilor ⇒ 29 noiembrie 1947 - O.N.U. a votat pentru împărțirea Palestinei, plan aprobat de liderii evrei, dar refuzat de cei arabi.
14 mai 1948 - evreii din Palestina mandatară, sub conducerea lui David Ben-Gurion (1948-1963), au proclamat statul Israel, cu capitala la Tel Aviv (1948-1950) și apoi la Ierusalim (1950-prezent).

2. Conflictele arabo-israeliene

1948-prezent - tensiunile politice dintre arabi și statul Israel s-au transformat în conflicte armate:
a. Primul Război Arabo-Israelian (Războiul de Eliberare: 15 mai 1948-20 iulie 1949): conflictul a izbucnit ca urmare a proclamării statului Israel (14 mai 1948). Egipt, Irak, Iordania, Liban și Siria au atacat teritoriul teritoriul evreu ⇒ Israelul a înfrânt coaliția statelor arabe;
b. Al Doilea Război Arabo-Israelian (Criza Canalului Suez: 29 octombrie-7 noiembrie 1956): liderul egiptean Gamal Abdel Nasser a naționalizat Canalul Suez (26 iulie 1956), proprietate franco-britanică, și a blocat strâmtoarea Tiran, accesul la Marea Roșie. Israelienii, aliați cu britanicii și francezii, au ocupat Canalul Suez, dar s-au retras după intervenția diplomatică a U.R.S.S. și S.U.A.;
c. Al Treilea Război Arabo-Israelian (Războiul de Șase Zile: 5-10 iunie 1967): Israelul a atacat alianța statelor Egipt, Iordania și Siria, deoarece Egiptul a blocat strâmtoarea Tiran ⇒ armata israeliană a învins statele arabe și a ocupat Fâșia Gaza, Peninsula Sinai, Platoul Golan și Cisiordania;
d. Al Patrulea Război Arabo-Israelian (Războiul de Iom Kipur: 6-25 octombrie 1973): o coaliție condusă de Egipt și Siria a atacat Israelul de sărbătoarea Iom Kipur (din limba ebraică: *„Ziua Ispășirii”*) ⇒ victoria statului evreu și majorarea prețului petrolului de patru ori de producătorii arabi;
e. Războiul din Liban (6 iunie 1982-5 iunie 1985): Israelul a atacat organizația teroristă O.E.P. (Organizația pentru Eliberarea Palestinei) din Liban, condusă de Yasser Arafat (1969-2004);
f. Perioada Intifadelor (1987-1993 și 2000-2005): revolte arabe îndreptate împotriva ocupației israeliene a Cisiordaniei și Fâșiei Gaza ⇒ suprimarea violentă a revoltei de către armata israeliană;
h. Al doilea război din Liban (12 iulie-14 august 2006): organizația teroristă Hezbollah (din limba arabă: *„Partidul lui Dumnezeu”*) din Liban, sprijinită de Iran, a atacat armata israeliană;
i. Războiul din Gaza (27 decembrie 2008-18 ianuarie 2009): organizația teroristă Hamas (din limba arabă: *„Mișcarea de rezistență islamică”*), care a preluat controlul politic asupra Fâșiei Gaza (2007), sprijinită de Iran, a atacat sudul statului evreu ⇒ Israelul a invadat Fâșia Gaza;
j. Al Cincilea Război Arabo-Israelian (7 octombrie 2023-10 octombrie 2025): organizația teroristă Hamas a atacat cu rachete statul evreu ⇒ Israelul a invadat Fâșia Gaza pentru a lichida Hamas.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Statul evreu și conflictele arabo-israeliene***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„În iulie 1956, președintele Nasser al Egiptului, un naționalist înflăcărat, a naționalizat Canalul Suez, deținut în regim mixt de britanici și de francezi. Regatul Unit și Franța au ajuns la un acord secret cu Israelul, prin care ultimul urma să invadeze Sinaiul egiptean sub pretextul opririi raidurilor transfrontaliere, iar Regatul Unit și Franța urmau să intervină, evident pentru a proteja canalul. Campania a început în octombrie și a declanșat o condamnare internațională generalizată. S.U.A. au fost foarte revoltate, aplicând presiuni financiare considerabile asupra Regatului Unit și aranjând ca O.N.U. să ceară retragerea imediată a forței anglo-franceze. A fost sfârșitul pretențiilor pe care Regatul Unit le-a mai putut ridica în calitate de putere imperială - și un triumf pentru Nasser, care a devenit eroul lumii arabe.”

(Ian Crofton, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști: Istorie*)

1. Numiți, pe baza textului, motivul invocat de statul israelian pentru invadarea Egiptului.

2. Descrieți, pe baza textului, motivul retragerii imediate a forței anglo-franceze din Egipt.

3. Imaginați-vă că sunteți un reprezentant O.N.U. trimis să monitorizeze negocierea păcii între Regatul Unit, Franța, Israel și Egiptul președintelui Gamal Abdel Nasser. Descrieți în minim jumătate de pagină A4 discuțiile dintre participanți și motivele invocate de fiecare parte implicată în conflictul armat.

Studiu de caz: Cursa spațială

1. Explorarea spațiului cosmic

Secolul al XX-lea - oamenii de știință americani, sovietici și germani au dezvoltat rachete, folosite în scopuri militare (Al Doilea Război Mondial) și pentru cucerirea spațiului cosmic:
a. 1926 - americanul Robert Hutchings Goddard a dezvoltat prima rachetă cu combustibil lichid;
b. 1928 - sovieticii din cadrul Laboratorului de Dinamica Gazelor, conduși de Nikolai Ivanovici Tikhomirov, au dezvoltat prima rachetă cu combustibil solid, ce a atins altitudinea de 1300 m;
c. 1942-1945 - în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, germanii Hermann Julius Oberth și Wernher Magnus Maximilian Freiherr von Braun au dezvoltat racheta balistică Vergeltungswaffe 2 sau V2 (din limba germană: *„Arma răzbunării”*), primul obiect creat de om care a ajuns în spațiu;
d. 1947-1991 - în perioada Războiului Rece, S.U.A. și U.R.S.S. au intensificat lupta ideologică și științifică, prin programele de cercetare a spațiului cosmic conduse de Wernher Magnus Maximilian Freiherr von Braun, respectiv Sergei Pavlovici Korolev.

2. De la Pământ la Lună

2 august 1955-19 februarie 1986 - S.U.A. și U.R.S.S. au dezvoltat programe spațiale concurente, cu scopul de a lansa sateliți artificiali, nave spațiale, de a explora Luna și planetele din sistemul solar:
a. 29 iulie 1955 - S.U.A. și-au anunțat intenția de a lansa un satelit artificial în următorii 2-3 ani;
b. 4 octombrie 1957 - U.R.S.S. a lansat primul satelit artificial, Sputnik 1 (din limba rusă: *„Tovarăș de drum”*);
c. 3 noiembrie 1957 - capsula Sputnik 2 a lansat pe orbita Terrei primul mamifer, cățelușa Laika;
d. 29 iulie 1958 - formarea N.A.S.A. (Administrația Națională Aeronautică și Spațială), agenție independentă a guvernului S.U.A. responsabilă cu programul spațial civil și cercetarea aerospațială;
e. 1959 - sovieticii au lansat sonda spațială Luna 1, care a reușit să părăsească orbita Terrei și să se apropie de satelitul natural (2 ianuarie); U.R.S.S. a surprins primele imagini cu fața nevăzută a satelitului natural cu ajutorul sondei spațiale Luna 3 (7 octombrie);
f. 12 aprilie 1961 - astronautul sovietic Iuri Alekseevici Gagarin a devenit primul om care a ajuns în spațiu și pe orbita Terrei, la bordul navetei Vostok 1 (din limba rusă: *„Est”*);
g. 5 mai 1961 - astronautul american Alan Bartlett Shepard Jr. a devenit al doilea om care a ajuns în spațiu și pe orbita Pământului, la bordul navetei Mercury-Redstone 3 (Freedom 7);
h. 16 iunie 1963 - inginerul și astronautul sovietic Valentina Vladimirovna Tereșkova a devenit prima femeie care a ajuns în spațiu și pe orbita Terrei, la bordul navetei Vostok 6;
i. 21 decembrie 1968 - naveta americană Apollo 8 a realizat primul zbor cu echipaj în jurul Lunii;
j. 16-24 iulie 1969 - desfășurarea misiunii spațiale cu echipaj uman Apollo 11, lansată cu ajutorul unei rachete Saturn V: 21 iulie - astronauții americani Neil Alden Armstrong și Edwin Eugene “Buzz” Aldrin Jr. au devenit primii oameni care au pășit pe Lună (*„Un pas mic pentru om, un salt uriaș pentru omenire”*) și au adus mostre din solul selenar;
k. 15 decembrie 1970 - sonda spațială sovietică Venera 7 a aterizat pe planeta Venus;
l. 2 decembrie 1971 - sonda spațială sovietică Mars 3 a aterizat pe planeta Marte;
m. 3 martie 1972 - lansarea sondei spațiale americane Pioneer 10, primul vehicul care a părăsit sistemul solar (13 iunie 1983) și prima încercare de contact cu viața extraterestră (Plăcuțele Pioneer);
n. 19 februarie 1986 - debutul construcției stației spațiale sovietice Mir (din limba rusă: *„Pace”*).
1998-prezent - implicarea N.A.S.A., Roscosmos (Agenția Federală Spațială Rusă), E.S.A. (Agenția Spațială Europeană), J.A.X.A. (Agenţia Japoneză de Explorare Aerospaţială), C.N.S.A. (Administraţia Spaţială Naţională Chineză), I.S.R.O. (Organizația Indiană de Cercetare Spațială) și a unor companii private (SpaceX) în cercetarea Cosmosului ⇒ S.S.I. (Stația Spațială Internațională).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Cursa spațială***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„La 12 aprilie 1961, într-o rachetă numită Vostok 1, rusul Iuri Gagarin a fost primul om care a pătruns în marea întindere a spațiului cosmic. De când trăiește pe această planetă, omul a visat să plece pentru a explora cerurile de desupra lui. Acest vis a devenit realitate când nava lui Gagarin s-a ridicat la o altitudine de 327 km deasupra pământului, cu o viteză de peste 27.000 km/h. Zborul lui a reprezentat un jalon important în cursa pentru supremație spațială între Uniunea Sovietică și Statele Unite, care s-a accelerat odată cu lansarea de către ruși a primului satelit artificial, Sputnik 1, la 4 octombrie 1957. Privirea omului a fost ațintită acum asupra stelelor cu totul altfel decât înainte. La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial omenirea a fost legată încă de pământ. Acum întregul univers ne-a făcut cu ochiul.”

(Hendrik Willem van Loon, *Istoria omenirii*)

1. Numiți, pe baza textului, primul om care a ajuns în spațiul extraplanetar.

2. Explicați, pe baza textului, importanța primului zbor în spațiul extraplanetar.

3. Imaginați-vă că sunteți un jurnalist sovietic care are șansa de a îi lua un interviu astronautului Iuri Gagarin imediat după întoarcerea sa din călătoria în spațiu (scrieți un text de maxim jumătate de pagină A4).

Test evaluare
Lumea postberlică: Războiul Rece

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Finalul celui de-al Doilea Război Mondial a reprezentat și începutul unui conflict diferit (și mult mai lung). Acesta a ajuns să fie cunoscut drept Războiul Rece și a opus Vestul democrat-capitalist, condus de S.U.A., Estului comunist, condus de U.R.S.S. Ambele supraputeri au avut la dispoziție arme nucleare care, odată folosite, ar fi adus distrugerea mondială. Impulsionați de această rivalitate, și sovieticii, și americanii au format alianțe globale care au dus la crearea a două blocuri de putere. În loc să lupte una cu cealaltă, cele două tabere s-au văzut adesea implicate în războaiele altor state, fiecare susținându-și aliații, sperând să instaureze regimuri prietene în acele țări. Această luptă geopolitică și ideologică a împărțit Europa în două - de Est și de Vest, despărțite de așa-numita Cortină de Fier.”*

(Jacob F. Field, *Istoria Europei în pilule*)

B. *„De la Stettin, în Baltica, la Trieste, în Adriatica, o cortină de fier s-a lăsat peste Continent. În spatele acestei linii se află toate capitalele vechilor state din Europa Centrală și Răsăriteană. Varșovia, Berlin, Praga, Viena, Budapesta, Belgrad, București și Sofia, toate aceste orașe faimoase și populațiile din jurul lor se află în ceea ce eu trebuie să numesc sfera sovietică; și toate se află, într-o formă sau alta, nu numai sub influența sovietică, ci și sub un control foarte strict de la Moscova și, în multe cazuri, în creștere.”*

(Winston Churchill, *Discursul de la Fulton*)

a. Numiți, pe baza sursei A, părțile implicate în Războiul Rece. 6 puncte

b. Precizați, pe baza sursei B, limitele geografice ale Cortinei de Fier. 6 puncte

c. Prezentați, pe baza sursei A, rivalitatea dintre U.R.S.S. și S.U.A. 6 puncte

d. Identificați, pe baza sursei B, patru centre urbane din Europa Centrală și de Est. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. Oraș german traversat de un zid pe parcursul Războiului Rece: 4 puncte
a. Dresda b. Munchen c. Berlin
2. Unul dintre marile eșecuri ale politicii externe americane a fost războiul din: 4 puncte
a. Vietnam b. Cuba c. Israel
3. Războiul de Iom Kipur s-a încheiat cu victoria: 4 puncte
a. Siriei b. Israelului c. Egiptului

4. Acest lider sovietic a promovat politicile Perestroika și Glasnost: 4 puncte
a. Iosif V. Stalin b. Mihail S. Gorbaciov c. Vladimir V. Putin

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

4 aprilie 1949	**14 mai 1955**	**16-29 octombrie 1962**	**5-10 iunie 1967**	**9 noiembrie 1989**

Lista evenimentelor: **Criza rachetelor din Cuba, Formarea O.T.V. (Organizația Tratatului de la Varșovia), Căderea Zidului Berlinului, Constituirea N.A.T.O. (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord)** și **Războiul de Șase Zile.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. N.A.T.O. a contracarat politico-militar răspândirea și influența democrației ..... 2.5 puncte

b. Primul conflict arabo-israelian (1948-1949) s-a încheiat cu înfrângerea statului evreu ..... 2.5 puncte

c. Războiul din Afghanistan (1979-1989) s-a încheiat cu înfrângerea U.R.S.S. ..... 2.5 puncte

d. Anul 1989 a marcat prăbușirea regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Est ..... 2.5 puncte

II. 2. Alcătuiți o compunere de minim 100 cuvinte cu titlul *„Pot fi evitate războaiele sau vor fi mereu folosite de regimuri politice?”*.
Compunerea va include următorii termeni: **conflict, distrugere, comerț, politică, corupție, națiuni, oameni, resurse, economie** și **societate**. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziției (introducere-cuprins-încheiere) și se vor utiliza în mod obligatoriu termenii ceruți.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Uniunea Europeană: Principii de organizare şi funcţionare

1. Definiții

Integrare = reuniunea mai multor părți într-un singur tot; includere; înglobare.
Acquis comunitar = ansamblul de drepturi și obligații asumate de statele membre ale Uniunii Europene, normele juridice ce reglementează activitatea Comunităților Europene și a instituțiilor.
Uniune vamală = acord încheiat între mai multe state, în vederea creării unui teritoriu vamal comun, scutit de taxe pentru circulația bunurilor.

2. Ce este U.E.?

U.E. (Uniunea Europeană), cu o suprafață de 4.233.262 km^2 și o populație de aproximativ 447 milioane, este o uniune politică și economică formată din 27 de state din Europa.
Pentru a se pune capăt numărului mare de războaie europene, care au culminat cu cel de-al Doilea Război Mondial, a fost creată U.E., rezultatul unui proces de **integrare** a statelor într-un ansamblu coerent politic, economic, juridic și cultural.
Acest proces a presupus adoptarea unor principii și valori comune (economia de piață, respectul pentru demnitatea umană, libertate, democraţie, egalitate, stat de drept și respectarea drepturilor omului), a unor norme și reglementări unitare și realizarea unui cadru instituțional (**acquis-ul comunitar**), care să asigure o conducere comună tuturor statelor europene (2022: 27 state membre).

3. Uniunea Europeană: scurt istoric

5 mai 1949 - la Londra, a luat naștere Consiliul Europei, cu rolul de a îmbunătăți relațiile dintre statele de pe continent.
9 mai 1950 - la Paris, ministrul de externe francez Jean-Baptiste Nicolas Robert Schuman a propus crearea unei Europe organizate, bazată pe apropierea franco-germană, indispensabilă menținerii unor relații pașnice (*„Declarația Schuman”*).
1951 - la inițiativa reprezentanților Franței (Jean Omer Marie Gabriel Monnet și Jean-Baptiste Nicolas Robert Schuman), Germania de Vest (Konrad Hermann Joseph Adenauer și Walter Hallstein), Regatului Unit (Winston Churchill), Belgiei (Paul-Henri Charles Spaak), Olandei (Sicco Leendert Mansholt și Johan Willem “Wim” Beyen), Luxemburgului (Joseph Bech) și Italiei (Alcide Amedeo Francesco De Gasperi și Altiero Spinelli) s-a semnat tratatul C.E.C.O. (Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului), cu scopul de a crea o **uniune vamală** pentru aceste resurse.
25 martie 1957 - la Roma, statele membre C.E.C.O. au semnat alte două tratate ce au prevăzut înființarea C.E.E.A. (Comunitatea Europeană a Energiei Atomice sau Euratom) și a C.E.E. (Comunitatea Economică Europeană), cu scopul de a desființa treptat taxele vamale pentru toate produsele (*„piața comună”*).
14 iunie 1985 - la Luxemburg, s-a semnat Acordul Schengen, prin care s-au suprimat controalele la frontierele dintre majoritatea statelor membre, s-a consolidat cooperarea între serviciile de poliție naționale și au devenit mai stricte verificările la frontierele externe ale spațiului comunitar.
17 februarie 1986 - la Milano, a fost semnat Actul Unic European, un pas înainte spre formarea Uniunii Europene, prin eliminarea oricărui tip de control la frontierele dintre statele membre.
7 februarie 1992 - semnarea Tratatului de la Maastricht: C.E.E. s-a transformat în U.E., a fost definită *„cetățenia europeană”*, moneda unică comună (Euro) și s-a adăugat unității economice cea politică (s-au stabilit reguli clare pentru politica externă şi de securitate, precum şi pentru o cooperare mai strânsă în domeniul justiţiei şi al afacerilor interne). Tratatului i s-au adus modificări în anii 2004 (Tratatul de la Nisa) și 2007 (Tratatul de la Lisabona).

4. Instituții și simboluri

I. Funcționarea U.E. este asigurată de următoarele instituții:
a. Parlamentul European (sediul la Strasbourg, Bruxelles și Luxemburg): format din reprezentanții aleși ai cetățenilor U.E. (alegeri organizate o dată la 5 ani), asigură puterea legislativă și monitorizează respectarea drepturilor cetățenilor statelor membre;
b. Consiliul European (sediul la Bruxelles): format din șefii de stat și de guvern ai țărilor membre, definește direcția politicii generale și prioritățile Uniunii Europene;
c. Consiliul Uniunii Europene (sediul la Bruxelles și Strasbourg): format din miniștrii din fiecare stat membru, reprezintă guvernele statelor membre, răspunde de domeniul de politică supus discuțiilor, adoptă legislația europeană și coordonează politicile U.E.;
d. Comisia Europeană (sediul la Bruxelles): formată dintr-o echipă (*„colegiul”*) de comisari, câte unul din fiecare stat membru, apără interesul general al U.E., propunând acte legislative, asigurând respectarea acestora și implementând politicile și bugetul Uniunii;
e. Curtea de Justiţie a Uniunii Europene (sediul în Luxemburg): formată din câte trei judecători din fiecare stat membru, se asigură că legislația europeană este interpretată și aplicată în același mod și garantează că țările și instituțiile U.E. se supun dreptului european;
f. B.C.E. (Banca Centrală Europeană) - sediul în Frankfurt: formată din președintele și vicepreședintele B.C.E. și guvernatorii băncilor centrale din toate statele membre, gestionează moneda euro, menține stabilitatea prețurilor și trasează politica economică și monetară a U.E.;
g. Curtea Europeană de Conturi (sediul în Luxemburg): formată din câte un reprezentant din fiecare stat membru, verifică dacă fondurile U.E. sunt colectate și/sau utilizate corect și ajută la îmbunătățirea gestiunii financiare a Uniunii.
II. Structura suprastatală U.E. are următoarele simboluri:
a. Drapelul U.E.: o reprezentare pe fond albastru cu 12 stele galbene, dispuse în cerc, semnificând unitatea statelor europene și perfecțiunea;
b. Imnul U.E.: *„Oda bucuriei”*, un fragment din *Simfonia a IX-a* de Ludwig van Beethoven, pe versuri de Johann Christoph Friedrich Schiller;
c. Moneda unică: Euro. Zona Euro reprezintă cele 20 de state din cadrul U.E. (Austria, Belgia, Cipru, Croația, Finlanda, Estonia, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Spania, Slovenia și Slovacia) care au adoptat euro ca monedă unică și țările din afara U.E. care folosesc moneda europeană (Andorra, Monaco, San Marino și Vatican);
d. Deviza U.E.: *„Unitate în diversitate”*, adoptată în urma unui concurs organizat în septembrie 1999, la care au participat 80.000 de tineri cu vârste cuprinse între 10 și 20 de ani;
e. Ziua Europei: sărbătorită pe 9 mai, data la care Jean-Baptiste Nicolas Robert Schuman a propus formarea C.E.C.O. (1950), dar și ziua încheierii celui de-al Doilea Război Mondial în Europa (1945).

5. Extinderea U.E.

U.E. s-a extins în mai multe etape (valuri de aderare):
I. 1951: *„Europa celor șase”* (nucleul U.E.): Franța, R.F.G., Italia, Olanda, Belgia și Luxemburg.
II. 1973: prin aderarea Regatului Unit, Irlandei și Danemarcei *„Europa celor șase”* a devenit *„Europa celor nouă”*.
III. 1981: aderarea Greciei la blocul comunitar.
IV. 1986: integrarea Spaniei și Portugaliei în familia europeană.
V. 1995: prin aderarea Austriei, Suediei și Finlandei s-a format *„Europa celor 15”*.
VI. 2004: extinderea blocului în Europa Centrală, de Est și zona Mării Mediterane, prin aderarea Estoniei, Letoniei, Lituaniei, Poloniei, Cehiei, Slovaciei, Ungariei, Sloveniei, Ciprului și Maltei.
VII. 2007: familia europeană s-a extins prin aderarea României și a Bulgariei.
VIII. 2013: procesul de extinderea a U.E. în Peninsula Balcanică a continuat, prin aderarea Croației.
IX. 1 februarie 2021: Brexit - Regatul Unit a încheiat procesul de ieșire din blocul comunitar.

Fișă de lucru: ***Uniunea Europeană: Principii de organizare şi funcţionare***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„Prin prezentul tratat, Înaltele Părți Contractante instituie între ele o Uniune Europeană, denumită în continuare „Uniune”, căreia statele membre îi atribuie competențe pentru realizarea obiectivelor lor comune. (...)
În relaţiile sale cu restul comunităţii internaţionale, Uniunea îşi afirmă şi promovează valorile şi interesele şi contribuie la protecţia cetăţenilor săi. Aceasta contribuie la pacea, securitatea, dezvoltarea durabilă a planetei, solidaritatea şi respectul reciproc între popoare, comerţul liber şi echitabil, eliminarea sărăciei şi protecţia drepturilor omului şi, în special, a drepturilor copilului, precum şi la respectarea strictă şi dezvoltarea dreptului internaţional, inclusiv respectarea principiilor Cartei Organizaţiei Naţiunilor Unite. (...)
Uniunea respectă egalitatea statelor membre în raport cu tratatele, precum şi identitatea lor naţională, inerentă structurilor lor fundamentale politice şi constituţionale, inclusiv în ceea ce priveşte autonomia locală şi regională.”

(Tratatul consolidat al Uniunii Europene)

1. Transcrieți din text fragmentul care exprimă motivul formării Uniunii Europene.

2. Identificați, pe baza textului, cinci obiective ale Uniunii Europene la nivel internațional.

3. Prezentați un avantaj și un dezavantaj al eliminării granițelor dintre statele membre ale Uniunii Europene.

Test evaluare
Lumea postbelică: Uniunea Europeană

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Pacea mondială nu poate fi asigurată fără a face eforturi creatoare proporţionale cu pericolele care o ameninţă. Contribuţia pe care o poate aduce civilizaţiei o Europă organizată şi activă este indispensabilă pentru menţinerea unor relaţii paşnice. Asumându-şi, timp de mai bine de 20 de ani, rolul de campioană a unei Europe unite, Franţa şi-a pus dintotdeauna eforturile în slujba păcii. Nu am reuşit să realizăm o Europă unită şi ne-am confruntat cu războaie. Europa nu se va construi dintr-odată sau ca urmare a unui plan unic, ci prin realizări concrete care vor genera în primul rând o solidaritate de fapt.”*

(Jean-Baptiste Nicolas Robert Schuman, *Declarația Schuman*)

B. *„În iunie 1979 primele alegeri pentru Parlamentul European (...) au fost ținute în nouă țări ale C.E.E. (Comunitatea Economică Europeană), numărul de reprezentanți fiind determinat de populație (...). Acestea au fost primele alegeri internaționale, și, de atunci, s-au ținut o dată la cinci ani, deși prezența la vot a fost adesea scăzută - uneori coborând sub 50% în multe țări. Membrii Parlamentului European nu sunt grupați în funcție de țara de origine, ci în blocuri de partide europene. De la începuturile sale puterile Parlamentului European au crescut, având acum responsabilități în numeroase probleme legislative și bugetare.”*

(Jacob F. Field, *Istoria Europei în pilule*)

a. Menționați, pe baza sursei A, soluțiile pentru menținerea păcii. 6 puncte

b. Descrieți, pe baza sursei B, primele alegeri pentru Parlamentul European. 6 puncte

c. Prezentați, pe baza sursei A, cum vede liderul politic construirea Europei unite. 6 puncte

d. Identificați, pe baza sursei B, organizarea parlamentarilor și puterile Parlamentului European. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. În prezent, Uniunea Europeană este formată din: 4 puncte
a. 25 state b. 27 state c. 29 state
2. Deviza Uniunii Europene este: 4 puncte
a. *„Unitate în diversitate”* b. *„Prin noi înşine”* c. *„Politica paşilor mărunți”*
3. După forma de guvernământ, următorul stat din Uniunea Europeană este o monarhie: 4 puncte
a. Cehia b. Spania c. Norvegia

4. Aceste două state au refuzat aderarea la Uniunea Europeană: 4 puncte
a. Elveția și Austria b. Suedia și Finlanda c. Norvegia și Elveția

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

9 mai 1950	1951	14 iunie 1985	7 februarie 1992	1 februarie 2021

Lista evenimentelor: **Semnarea Acordului Schengen, Semnarea tratatului C.E.C.O. (Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului), Semnarea Tratatului de la Maastricht, *„Declarația Schumann”*** și **Brexit (ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană).**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. Imnul Uniunii Europene este *„Oda bucuriei”* ..... 2.5 puncte

b. Ziua Uniunii Europene se sărbătorește în fiecare an pe data de 10 mai ..... 2.5 puncte

c. Toate statele din cadrul Uniunii Europene folosesc moneda Euro ..... 2.5 puncte

d. România a aderat la Uniunea Europeană în anul 2007 ..... 2.5 puncte

II. 2. Alcătuiți o compunere de minim 100 cuvinte cu titlul *„Viața mea în Uniunea Europeană"*.Compunerea va include următorii termeni: **instituții, diversitate culturală, unitate, provocări, digitalizare, naționalism, legi, locuri de muncă, migrație** și **oportunități**. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziţiei (introducere-cuprins-încheiere) și se vor utiliza în mod obligatoriu termenii ceruți.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Lumea contemporană: Globalizarea

1. Lumea multipolară și globalizarea

1947-1991 - perioada Războiului Rece: o ordine globală, bipolară, dominată de S.U.A. şi U.R.S.S.
1991-prezent - în contextul încheierii Războiului Rece, competiția politică, economică și militară dintre state a creat numeroși *„poli de putere”* (multipolaritate): S.U.A. (și-au menținut statutul de superputere), iar China, Federația Rusă, India, Brazilia, Japonia și U.E. și-au sporit influența regională și mondială ⇒ accentuarea fenomenului globalizării.
Globalizarea este un proces complex care constă în schimburi comerciale și culturale masive, generalizate și fără bariere între societățile umane, în urma cărora unele elemente mai influente se impun în defavoarea altora: apariția unei culturi globale de consum, generalizarea rețelelor de telecomunicații, importul de sărbători specifice unor culturi străine (Halloween), creșterea influenței limbii engleze în raport cu celelalte limbi și apariția gastronomiei universale.
Factorii care au determinat apariția globalizării sunt următorii: îmbunătățirea transporturilor și a telecomunicațiilor, libertatea comerțului și dezvoltarea forței de muncă calificată.
Avantajele globalizării sunt următoarele: extinderea pieței libere, progresul tehnologic accelerat și creșterea confortului individual.
Dezavantajele globalizării sunt următoarele: consum excesiv; creşterea inegalităţilor pe plan intern şi extern, degradarea mediului înconjurător, răspândirea rapidă a unor epidemii, dispariția unor tradiții și/sau meserii și scăderea diversității culturale.

2. Societatea informațională

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial tehnologii precum televiziunea, sateliții, computerul personal, Internetul și telefoanele mobile au revoluționat modul în care lumea a interacționat și a comunicat ⇒ apariția societății informaționale.
Accelerarea procesului globalizării este strâns legată de societatea informațională: telecomunicațiile ne oferă informații despre întreaga planetă, în timp real ⇒ *„satul global“*.
Prin intermediul societății informaționale lumea multipolară a devenit mai interconectată ⇒ o nouă diversitate culturală, bazată pe cooperare, toleranță și solidaritate.
Factorii care au favorizat apariția societății informaționale sunt următorii:
a. Creșterea nevoii de comunicare între indivizi și/sau organizaţii;
b. A Patra Revoluție Industrială, prin intermediul computerului, a dus la îmbunătățirea comunicării om-mașină și creșterea avansului economic ⇒ digitalizare și apariția oportunităților/riscurilor reprezentate de tehnologia I.A. (inteligență artificială);
c. Dezvoltarea unor posibilități sporite de stocare și de transfer a informației.
Societatea informaţională generează noi comportamente ale oamenilor (modificarea modului de a gândi, de a învăţa, de a lucra și de a interacționa) și intensificarea schimbului de informații ⇒ factori de dezvoltare individuală şi colectivă, de progres rapid al cunoaşterii globale.
Aspectele negative ale societății informaționale sunt următoarele: frauda şi insecuritatea, apariția pirateriei și încălcarea drepturilor de autor, accentuarea inegalităţilor sociale între cei care s-au adaptat societății informaționale și cei care nu pot/nu doresc.
Secolul al XXI-lea este unul plin de provocări pentru societatea umană: prezența armelor de distrugere în masă, războaiele, poluarea, terorismul, criminalitatea transfrontalieră și crizele economice.
Globalizarea și societatea informațională, prin implicarea tuturor națiunilor și culturilor, pot rezolva toate aceste probleme sau le pot agrava.

Fișă de lucru: ***Lumea contemporană: Globalizarea***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Din 1945, comerțul global a crescut de cincisprezece ori, ridicând standardul de viață pe toate continentele. Libertatea s-a răspândit; pentru prima dată în istorie, peste jumătate dintre locuitorii planetei și-au ales liderii. Numărul oamenilor simpli care au acces la informații s-a mărit enorm. (...) Istoria secolului al XXI-lea poate fi minunată. Dar trebuie să scriem primul capitol."*

(Discursul președintelui american Bill Clinton despre relațiile internaționale)

B. *„Perspectiva americană a considerat oamenii ca fiind inerent raționali și înclinați spre un compromis pașnic, spre gândire rațională și spre echitate; prin urmare, răspândirea democrației a fost scopul ultim al ordinii internaționale. Piața liberă avea să înalțe conștiințele individuale, să îmbogățească societățile și să înlocuiască rivalitățile internaționale tradiționale cu interdependența economică."*

(Henry Kissinger, *Ordinea mondială*)

1. Precizați care dintre cele două surse exprimă un punct de vedere oficial și care unul personal.

2. Menţionați, pe baza sursei A, prin ce transformări a trecut lumea după 1945.

3. Descrieți, pe baza sursei B, oamenii.

4. Ce spune sursa A despre secolul al XXI-lea? Dar sursa B despre piața liberă?

Studiu de caz: Noile forme de divertisment

1. Definiție

Osciloscop = aparat electronic de măsură care servește la observarea și măsurarea unui semnal de tensiune electrică cu variație (frecvență) constantă, sau a mai multor semnale simultane de tensiune.

2. Tehnologia și jocurile

Jocurile video (pe computer sau pe consolă, on-line sau individuale) reprezintă un fenomen social de masă, un mijloc de divertisment utilizat de un număr mare de persoane din întreaga lume, majoritatea copii (aceștia sunt mult mai înclinați să învețe și să se distreze prin jocuri).
Produsele industriei jocurilor video au succes și se vând dacă sunt suficient de originale, accesibile ca preț și tehnologie, și stimulează curiozitatea, interesul și competitivitatea utilizatorilor.
1947 - Thomas Toliver Goldsmith Jr. şi Estle Ray Mann au creat un simulator de rachete.
1951-1958 - primele jocuri video au fost create pentru a fi folosite pe computere E.D.S.A.C. - Electronic Delay Storage Automatic Calculator (din limba engleză: *„Calculator Automat de Stocare Ulterioară Automată”*) și **osciloscoape**: *Nim* (1951), *OXO* (1952) și *Tennis for Two* (1958).
1962 - apariția jocului video *Spacewar!*, ce a permis ca doi jucători să simuleze o luptă spațială ⇒ popularizarea jocurilor video.
1971 - Nolan Kay Bushnell și Samuel Frederick “Ted” Dabney Jr. au realizat un aparat care a funcționat cu monede pentru a rula jocul video *Spacewar!* ⇒ apariția fenomenului jocurilor arcade, declanșat de lansarea titlurilor de succes *Computer Space* (1971), *Pong* (1972), *Space Invaders* (1978), *Missile Command* (1980), *Pac-Man* (1980) și *Donkey Kong* (1981).
1972 - Ralph Henry Baer, *„părintele”* industriei jocurilor video, a lansat prima consolă de jocuri pentru acasă, Magnavox Odyssey, pe care utilizatorii au putut simula un joc de tenis.
1974 - lansarea primului computer construit pentru a fi folosit de către consumatori, Altair 8800 ⇒ informaticienii au început să folosească puterea computerelor personale pentru a dezvolta jocuri video din ce în ce mai complexe, pentru un public din ce în ce mai larg.
2001-prezent - jocurile video în rețea pe computere personale, cele online pe console (Nintendo 3DS și Switch, Sony Playstation 5 și Microsoft Xbox X), și apoi cele prin intermediul telefoniei mobile, s-au bucurat de o mare diversificare și de popularizare la nivel global: acțiune, aventură, arcade, ocazionale, lupte, platformă, puzzle, curse, simulatoare, sport, strategie și shooter-e.
Titluri/serii de jocuri ale momentului: *Age of Empires*, *Assassin’s Creed*, *Borderlands*, *Call of Duty*, *Civilization*, *Counter-Strike*, *Fallout*, *Mass Effect*, *Minecraft*, *Mortal Kombat*, *Need for Speed*, *StarCraft*, *Super Mario* și *World of Warcraft*.

3. Jocurile video și sănătatea

2001-prezent - Internetul a permis apariția jocurilor on-line, care pot fi jucate de mai multe persoane, aflate la mare distanță ⇒ dependența de jocurile video, de tehnologie (telefoanele mobile inteligente și comunicarea impersonală prin intermediul rețelelor de socializare: Facebook, X, Instagram și TikTok), reducerea interacțiunii umane și dispariția interesului pentru lectură.
Timpul îndelungat alocat jocurilor video poate provoca probleme de sănătate grave: oculare, poziția defectuoasă a coloanei vertebrale, afecțiuni musculare și obezitate.
Efectele jocurilor video sunt studiate în facultăți și institute de cercetare, pentru că pot ajuta la descoperirea modului în care creierul uman gândește și se dezvoltă ⇒ apariția simulatoarelor (echipamente și programe care mimează o activitate), cu rol în stimularea imaginației, creativității și de a ”antrena” oamenii pentru diferite domenii și profesii (arhitect, inginer, constructor și șofer).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Noile forme de divertisment***

Descrieți în minim o jumătate de pagină un joc video imaginat de voi. Descrieți tema (strategie, simulator sport, simulator vehicul, simulator profesional și strategie), modul în care se joacă și scopul jocului. Prezentați ideile în fața clasei și votați cea mai originală idee.

Studiu de caz: Terorismul

1. Puterea terorii

Terorismul este o formă de luptă violentă folosită de un grup sau organizație politică pentru a crea, prin atentate, luare de ostatici și/sau atacuri armate, un climat de insecuritate și frică într-un stat.
Mișcarea teroristă s-a dezvoltat, în paralel, cu apariția primelor state din istoria umanității:
I. Zeloții (Israel, secolul I): în Iudeea, lupta zeloților evrei împotriva stăpânirii romane. Cunoscuţi romanilor drept sicari (din limba latină: *„pumnale mici”*), zeloţii, în timpul adunările publice au atacat forțele Imperiului Roman, amestecându-se apoi în mulțime pentru a scăpa nedetectați. 73-74 - romanii au cucerit fortăreața Masada, ultima redută a zeloţilor.
II. Ordinul Asasinilor (Orientul Mijlociu, 1090-1273): fondat de Hassan-i Sabbah, cu centrul de putere în zona Castelului Alamut. Gruparea a adoptat tactica de eliminare fizică a liderilor inamici (turci selgiucizi, cruciați, arabi și mongoli), un asasin singuratic, *fida'i* (din limba arabă: *„sacrificiu”*), fiind trimis pentru a ucide liderii din tabăra inamică. 1273 - cucerirea mongolă a Castelului Alamut și distrugerea Ordinului Asasinilor.
III. Teroarea iacobină (Franța, 1793-1794): în perioada Revoluției Franceze, guvernul a folosit ghilotina și tactici teroriste, precum asasinatele, pentru a înăbuși revoltele ⇒ 300.000-500.000 morți.
IV. Gruparea teroristă Narodnaya Volya - din limba rusă: *„Voința Poporului”* (Imperiul Rus, 1879-1887): organizație politică revoluționară ce a urmărit, prin intermediul asasinatelor, să înlocuiască conducerea statului rus. 1881 - gruparea l-a asasinat pe împăratul Alexandru al II-lea.
V. Grupările teroriste separatiste (Europa, 1961-2003): I.R.A. - Irish Republican Army (din limba engleză: *„Armata Republicană Irlandeză”*) a atacat administrația britanică care s-a opus unirii Irlandei de Nord cu Irlanda, iar E.T.A. - Euskadi Ta Askatasuna (din limba bască: *„Țara Bascilor și Libertate”*) s-a luptat cu autoritățile care s-au declarat împotriva separării Țării Bascilor de Spania.
VI. Gruparea teroristă Al-Qaida (1988-prezent): fondată de Osama bin Mohammed bin Awad bin Laden, cu scopul de uni lumea musulmană într-un nou Califat, principala barieră în calea unificării fiind Occidentul, reprezentat de S.U.A. 11 septembrie 2001 - Al-Qaida a deturnat patru avioane civile pe care le-a folosit pentru a ataca clădirile complexului World Trade Center şi Pentagonul ⇒ cca. 3000 de morți și declanșarea Războiului împotriva terorismului (2001-prezent).
VII. Atacuri teroriste (2002-2019): Bali (2002: 204 morți), Madrid (2004: 193 morți), Londra (2005: 56 morți), Mumbai (2008: 175 morți), Maiduguri (2014: 74 morți), Sinjar (2014: cca. 5000 morți), Paris (2015: 137 morți) și Colombo (2019: 269 morți).

2. Caracteristicile terorismului

Atacurile teroriste se desfășoară clandestin, pentru a fi evitată identificarea autorilor, fiind vizate ținte reprezentative pentru opinia publică (civilii sunt principalele victime ale terorii).
Tacticile folosite de teroriști sunt următoarele: atacuri armate, cu mașini, bombe sau substanțe letale împotriva unor mari aglomerări urbane și luări de ostatici în vederea obținerii de răscumpărări.
Adepții terorismului sunt recrutați din rândul persoanelor care se simt excluse din societate (copii și adulți), ușor influențabile, care caută un scop în viață, pregătite să își sacrifice viața.
În prezent, cele mai cunoscute grupări teroriste sunt următoarele: Al-Qaida (Orientul Mijlociu), S.I.I.L. - Statul Islamic din Irak și Levant (Orientul Mijlociu), N.A.P. - Noua Armată a Poporului (Filipine), Abu Sayyaf (Filipine), Boko Haram (Nigeria), Hamas (Israel), Hezbollah (Liban) și Al-Shabaab (Africa de Est).
Terorismul poate fi combătut prin următoarele măsuri: creșterea măsurilor de securitate, anihilarea organizațiilor teroriste (brigăzi antiteroriste), blocarea surselor de finanțare și eliminarea condițiilor favorabile apariției terorismului (educație în spiritul toleranței și al respectării drepturilor omului).

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Terorismul***

Citiți cu atenţie textele de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

A. *„Evenimentele care au avut loc pe 11 septembrie 2001 au făcut obiectul unei uriașe desfășurări mediatice. Din acest punct de vedere, al ecoului mediatic, autorii crimelor au obținut cel mai mare succes din istoria terorismului. Cu o investiție de câteva mii de dolari (500.000?), aceste atentate au dus la cheltuirea mai multor miliarde pentru prezentarea lor în presă."*

(Jean-Luc Marret, *Tehnicile terorismului*)

B. *„Națiunea este alături de minunații oameni din New York, și New Jersey, și Connecticut în timp ce deplângem moartea a mii dintre cetățenii noștri. Vă aud! Vă aud! Întreaga lume vă aude! Și cei care au doborât aceste turnuri ne vor auzi pe toți în curând."*

(Discursul președintelui american George W. Bush pe ruinele de la World Trade Center)

1. Precizați, pe baza sursei A, de ce reprezintă atentatul de la 11 septembrie 2001 cel mai răsunător succes din istoria terorismului.

2. Numiți, pe baza sursei A, cât a costat comiterea atentatului și ce cheltuieli a generat acesta.

3. Menţionați, pe baza sursei B, câte victime a produs atacul terorist de la 11 septembrie 2001.

4. Cum interpretați afirmația din sursa B: *„Și cei care au doborât aceste turnuri ne vor auzi pe toți în curând"*?

Studiu de caz: Migrații în lumea contemporană

1. Definiție

Migrație = deplasare în masă a unor grupuri de populație de pe un teritoriu pe altul, datorită unor factori economici (lipsa locurilor de muncă și sărăcie), social-politici (persecuție etnică și/sau război) sau naturali (inundații, alunecări de teren și/sau cutremure), cu scopul de a se stabili acolo.

2. Migrația contemporană

1948-2007 - la nivel global, manifestarea unui val de **migrație** de la sat la oraș, pentru a răspunde cererii crescute de forță de muncă în sectorul industrial și cel al serviciilor.
Principalele cauze ale migrației sunt următoarele:
a. Etnice: migrația celor vizați de persecuții rasiale sau etnice (emigrația evreiască din Germania nazistă: 1933-1940), intoleranță religioasă și discriminări;
b. Politice: ca urmare a persecuțiilor generate de convingerile politice (fostul lider tibetan, al XIV-lea Dalai Lama, Tenzin Gyatso, refugiat în India: 1959-prezent), aflate în contradicție cu cele ale autorităților, impactului războaielor (războiul civil din Siria: 2011-2024) și a modificărilor de granițe (războiul ruso-ucrainean: 2014-prezent);
c. Economico-profesionale: căutarea unor teritorii care să le ofere oamenilor șansa unui loc de muncă și a unui trai mai bun (1990-prezent: migrația românilor în statele din Europa de Vest și America de Nord);
d. Naturale: generate de inundații (uraganul Katrina a declanșat inundații masive în New Orleans, S.U.A.: 2005), cutremure (Haiti: 2010) sau schimbări de mediu;
e. Individuale: determinate de afinitățile pentru o anumită cultură și/sau țară, sau retragerea oamenilor în zone cu o climă mai blândă și cu un cost al vieții mai redus.

3. Clasificarea migrației

Tipurile de migrație pot fi clasificate în funcţie de următoarele criterii:
a. În raport cu teritoriul național: migrație internă (imigrație: totalitatea intrărilor într-o ţară) sau migrație externă (emigrație: totalitatea ieşirilor dintr-un stat);
b. După criteriul temporal: migrație temporară sau migrație definitivă;
c. În funcție de modul în care migrează: migraţie legală și migraţie ilegală (cu acte sau fără acte conforme legislaţiei internaţionale);
d. Alte tipuri de migrații: forțate sau voluntare, migrații economice, etnice sau virtuale.
Efectele negative ale migrațiilor implică lipsa forței de muncă specializate în țările care pierd populație, fenomenul *brain drain* (din limba engleză: *„exodul intelectualilor”*), precum și o competiție crescută pentru locuri de muncă sau locuințe în statele de destinație.
Adesea, imigranții s-au stabilit permanent în țara de destinație, și-au întemeiat familii și au devenit cetățeni ai statului respectiv ⇒ imigranții au devenit cetățeni europeni/asiatici și au contribuit la reconstrucția economică postbelică și prosperitatea statelor adoptive.
Statele din *„Lumea Nouă”* au fost constituite din imigranți și urmașii acestora din ultimele două-trei secole: S.U.A., Canada, Mexic, Columbia, Brazilia, Argentina, Africa de Sud, Singapore, Australia și Noua Zeelandă.
Majoritatea statelor de pe glob au semnat o serie de tratate și convenții internaționale prin care și-au luat angajamentul să protejeze și să respecte drepturile fundamentale ale Omului și refugiaților.

Fișă de lucru: ***Studiu de caz: Migrații în lumea contemporană***

Imaginați-vă că în localitatea voastră s-a stabilit un imigrant. Există stereotipii și prejudecăți legate de acesta? Scrieți cinci caracteristici pe care le-ați atribui persoanei respective. Realizați un interviu imaginar cu acest imigrant. Stabiliți 5-7 întrebări pe care le-ați pune, referitoare la dificultățile de adaptare și la motivele plecării din țara natală.

Test evaluare
Lumea postbelică: Lumea contemporană

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Din 1945 comerțul global a crescut de cincisprezece ori, ridicând standardul de viață pe toate continentele. Libertatea se răspândește; pentru prima dată în istorie peste jumătate dintre locuitorii planetei își aleg liderii. Numărul oamenilor simpli care au acces la informații s-a mărit enorm. (...)* ***Istoria secolului al XXI-lea poate fi minunată. Dar trebuie să scriem primul capitol.”***

(William Jefferson Clinton, *Despre relațiile internaționale*)

B. *„(...) diversitatea culturală este o caracteristică definitorie a umanității, constituind un patrimoniu comun al umanității ce trebuie ocrotită și păstrată în beneficiul tuturor,*
(...) diversitatea culturală creează o lume diversă, (...) principalul resort al dezvoltării comunităților,
(...) diversitatea culturală, înfloritoare în cadrul democrației, toleranței, justiției și respectului reciproc dintre popoare și culturi, este indispensabilă pentru pace și securitate la nivel național și internațional,
(...) diversitatea culturală este consolidată de libera circulație a ideilor și este alimentată de schimburile și interacțiunile constante dintre culturi,
(...) diversitatea expresiilor culturale (...) este un factor important care permite indivizilor și popoarelor să își exprime și să își împărtășească ideile și valorile,
(...) libertatea de gândire, exprimare și informare, precum și diversitatea media permit expresiilor culturale să înflorească în interiorul societăților,
(...) diversitatea lingvistică este un element fundamental al diversității culturale.”

(*Convenția asupra protecției și promovării diversității expresiei culturale*)

a. Menționați, pe baza sursei A, prin ce transformări a trecut lumea după 1945. 6 puncte

b. Identificați, pe baza sursei B, trei caracteristici ale diversității culturale. 6 puncte

c. Comentați partea evidențiată din sursa A. Sunteți de acord cu această afirmație? Argumentați. 6 puncte

d. Enumerați, pe baza sursei B, trei motive pentru care trebuie promovată diversitatea culturală. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. Globalizarea este favorizată de: 4 puncte
a. Armată și politicieni b. Terorism și extremism c. Comunicații și comerț

2. Acest titlu este considerat primul joc video arcade: 4 puncte
a. *Spacewar!* b. *OXO* c. *Pac-Man*
3. Grupările teroriste urmăresc crearea unei stări de panică în rândul: 4 puncte
a. Populației b. Militarilor c. Politicienilor
4. Organizație teroristă responsabilă pentru atacurile asupra S.U.A. din 11 septembrie 2001: 4 puncte
a. Hamas b. Al-Qaida c. Boko Haram

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

1972	**1991**	**11 septembrie 2001**	**2011**	**2014-prezent**

Lista evenimentelor: **Lansarea primei console de jocuri video, Atacurile teroriste din S.U.A., Sfârșitul Războiului Rece, Războiul ruso-ucrainean** și **Debutul celei de-a Patra Revoluții Industriale.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. Războiul Rece a impus o ordine globală bipolară, dominată de S.U.A. și U.R.S.S. ..... 2.5 puncte

b. Jocurile video reprezintă un fenomen social de masă și o formă de divertisment ..... 2.5 puncte

c. Terorismul este o formă legală de manifestare civică ..... 2.5 puncte

d. După 1948 a avut loc un fenomen global de migrație de la oraș la sat ..... 2.5 puncte

II. 2. Alcătuiți o compunere de minim 100 cuvinte cu titlul *„Cum influențează globalizarea viața noastră?”*. Compunerea va include următorii termeni: **conflicte, provocări, inteligență artificială, diversitate, digitalizare, comerț, jocuri video, terorism, migrație** și **oportunități**. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziției (introducere-cuprins-încheiere) și se vor utiliza în mod obligatoriu termenii ceruți.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Test
Evaluare finală

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Citiți cu atenție textele de mai jos și răspundeți întrebărilor: **24 puncte**

A. *„Primul Război Mondial s-a dovedit unul dintre cele mai letale conflicte din istoria lumii, cu 30 de milioane de victime civile și militare (aproximativ 8.5 milioane de morți). (...) Tratatul de la Versailles a făcut responsabilă Germania pentru izbucnirea războiului, forțând-o să plătească daune de război Aliaților pentru distrugerile provocate și i-a limitat strict forțele armate. Posesiunile coloniale germane, împreună cu cu teritorii europene cum ar fi Alsacia și Lorena, au fost cedate Franței, iar vestul Prusiei națiunii restaurate Polonia.”*

(Emma Marriott, *Istoria lumii în pilule*)

B. *„Europa s-a confruntat în 1945 cu adevărul dramatic. Un continent care în urmă cu 50 de ani în urmă a stăpânit încrezător o treime din populația lumii s-a făcut bucățele. A omorât 40 de milioane din proprii locuitori, și-a mutilat orașele istorice și și-a afundat jumătate din populație în foamete și sărăcie. Economiile țărilor combatante au revenit la nivelurile la care s-au aflat în 1900, ștergând astfel o jumătate de secol de progres. Europa nu a mai văzut ceva atât de vătămător pentru prosperitatea și cultura sa de la războaiele religioase din secolul al XVII-lea. Orgoliul a generat răzbunare.* ***În timp ce continentul s-a pus pe picioare același gând i-a măcinat pe toți, la fel ca la finalul conflictului din 1918 - să nu se mai întâmple niciodată.****”*

(Simon Jenkins, *Scurtă istorie a Europei: de la Pericle la Putin*)

a. Descrieți, pe baza sursei A, conflagrația mondială. 6 puncte

b. Enumerați, pe baza sursei B, două consecințe ale conflictului asupra populației europene. 6 puncte

c. Prezentați, pe baza sursei A, modificările teritoriale impuse Germaniei interbelice. 6 puncte

d. Identificați, pe baza părții evidențiate din sursa B, conflictul la care face trimitere autorul. 6 puncte

I. 2. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect: **16 puncte**

1. Aceste două blocuri politico-militare s-au confruntat în Primul Război Mondial: 4 puncte
a. Antanta și Axa b. Antanta și Puterile Centrale c. Axa și Puterile Centrale
2. Acest lider a preluat puterea în Rusia prin lovitură de stat: 4 puncte
a. Vladimir Ilici Lenin b. Karl Marx c. Iosif Vissarionovici Stalin

3. Axa a fost numele alianței dintre statele: 4 puncte
a. Germania, Spania și Franța b. Germania, Japonia și Italia c. U.R.S.S., Germania și Franța
4. Plan de ajutor economic propus de S.U.A. statelor europene în perioada postbelică: 4 puncte
a. Roosevelt b. Truman c. Marshall

I. 3. Completați axa cronologică de mai jos, așezând evenimentele date sub anul potrivit: **10 puncte**

11 noiembrie 1918	**29 octombrie 1929**	**1 septembrie 1939**	**16-25 decembrie 1989**	**7 februarie 1992**

Lista evenimentelor: **Transformarea C.E.E. (Comunitatea Economică Europeană) în U.E. (Uniunea Europeană), Marțea Neagră (Debutul Marii Crize Economice), Sfârșitul Primului Război Mondial, Desfășurarea Revoluției Române** și **Declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial.**

Partea a II-a (40 puncte)

II. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **10 puncte**

a. După Primul Război Mondial femeile au primit dreptul de a vota în numeroase state ..... 2.5 puncte

b. Benito Mussolini a condus Spania în perioada interbelică ..... 2.5 puncte

c. Bomba atomică a apărut în perioada celui de-al Doilea Război Mondial ..... 2.5 puncte

d. Războiul Rece a fost o confruntare militară între S.U.A. și U.R.S.S. ..... 2.5 puncte

II. 2. Cele două războaie mondiale au fost cele mai distrugătoare evenimente din istoria umanității. Credeți că un nou război mondial ar fi posibil? Poate fi acesta evitat? Cum s-ar putea face acest lucru? Exprimați-vă părerea într-o compunere de minim 100 cuvinte. **30 puncte**

ATENȚIE!!! Se va respecta structura compoziţiei (introducere-cuprins-încheiere).

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Dicționar

Acquis comunitar = ansamblul de drepturi și obligații asumate de statele membre ale Uniunii Europene, normele juridice ce reglementează activitatea Comunităților Europene și a instituțiilor.
Austeritate = politică bazată pe economisirea resurselor, reducerea cheltuielilor și a consumului. Autodeterminare = principiu potrivit căruia o națiune are dreptul să-și aleagă singură statutul politic și calea de dezvoltare economică, socială și culturală.
Blitzkrieg (din limba germană: *blitz = „război”* și *krieg = „fulger”*) = strategie militară specifică celor două conflicte mondiale, în care deplasarea rapidă de mari unități militare, în scopul obținerii unor victorii hotărâtoare, a fost completată de cooperarea între mari unități de blindate, sprijinite decisiv de către aviație și corpuri de infanterie, care au aplicat lovituri nimicitoare inamicului.
Colectivizare = desființarea proprietății private agricole, transformată în proprietate comună.
Colhoz = cooperativă agricolă realizată prin punerea în comun a mijloacelor de producție: pământ, unelte și animale.
Conciliatorism = politică de cedare promovată de Regatul Unit și Franța față de Germania în perioada interbelică, în vederea preîntâmpinării războiului.
Criză economică = o perioadă de declin și scăderea activității economice naționale sau mondiale.
Dominion = teritoriu care recunoaște suveranitatea Regatului Unit și se bucură de o largă autonomie.
Economie de piață = formă de economie a cărei organizare și funcționare se realizează prin mecanismele pieței, ale cererii și ofertei.
Emancipare = eliberare de restricții și prejudecăți; eliberare de sub o dominație.
Genocid = exterminarea metodică, totală sau parțială, a unui popor, a unei colectivități, a unui grup etnic sau național, prin uciderea membrilor săi, vătămarea integrității lor fizice sau psihice și impunerea unui regim foarte dur de muncă.
Gerontologie = studiul aspectelor sociale, psihologice și biologice ale îmbătrânirii.
Holocaust = program sistematic, folosit de către naziști, pentru distrugerea populației evreiești din Germania și Europa ocupată în anii celui de-al Doilea Război Mondial (aproximativ 6 milioane de victime).
Inflație = un dezechilibru major prezent în economia oricărei țări, reprezentat de o creștere generalizată a prețurilor și de scăderea simultană a puterii de cumpărare a monedei naționale.
Integrare = reuniunea mai multor părți într-un singur tot; includere; înglobare.
Lebensraum (din limba germană: *„spațiu vital”*) = concept politic care a încercat să acrediteze ideea necesității expansiunii teritoriale a germanilor spre est, în lumea slavă.
Lovitură de stat = act de încălcare a ordinii constituționale prin care puterea este preluată cu forța.
Migrație = deplasare în masă a unor grupuri de populație de pe un teritoriu pe altul, datorită unor factori economici (lipsa locurilor de muncă și sărăcie), social-politici (persecuție etnică și/sau război) sau naturali (inundații, alunecări de teren și/sau cutremure), cu scopul de a se stabili acolo.
Obligațiuni de război = modalitate prin care un stat poate să capteze economii naționale pentru a le direcționa în zona efortului de război.
Osciloscop = aparat electronic de măsură care servește la observarea și măsurarea unui semnal de tensiune electrică cu variație (frecvență) constantă, sau a mai multor semnale simultane de tensiune.
Război Rece = stare de încordare, de tensiune în relațiile internaționale, provocată de politica de ostilitate a unor state față de altele, care nu ia totuși forma unui conflict armat.
Realpolitik (din limba germană: *real = „practic”* și *politik = „politică”*) = politică realistă.
Recesiune = scădere a producției, o reducere a investițiilor și stagnarea temporară a afacerilor.
Refugiat = persoană care s-a retras undeva sau la cineva spre a se adăposti, spre a găsi sprijin sau ocrotire în fața unei primejdii, conflict armat și persecuție politică.
Revizionism = atitudine sau acțiune care urmărește revizuirea și modificarea unei legi, a unui tratat și/sau a unei concepții.
Sferă de influență = regiune de influență politică care înconjoară o țară, sau o regiune de influență economică din jurul unui oraș.
Sindicat = organizație profesională a lucrătorilor industriali, constituită în vederea apărării

ȘCOALA COOL
EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT

intereselor economice, îmbunătățirea condițiilor de viață, de muncă și obținerii unor salarii mai bune.
Societate de consum = tip de societate în care sistemul economic stimulează consumul și creează nevoi în mod artificial, generând risipă.
Sovhoz = fermă de stat în care lucrătorii agricoli au primit salarii pentru munca prestată.
Stahanovism = mișcare impusă muncitorilor din U.R.S.S. în vederea creșterii productivității, inspirată de exemplul minerului ucrainean Aleksei Grigorievici Stahanov, care în noaptea de 30/31 august 1935 a depășit de 7 ori cota de cărbune cerută, extrăgând 102 t, față de norma de aproximativ 14 t/schimb.
Stat al bunăstării sociale = sistem de organizare în care statul intervine substanțial în economie în vederea creșterii economice și a asigurării prosperității generale.
Suburbie = zonă de locuit așezată în afara centrului orașelor sau chiar în afara orașului, în care densitatea locuitorilor este mai redusă decât cea din interiorul orașului.
Sufragetă (din limba latină: *suffragium* = *„vot”*) = femeie care a luptat pentru dreptul la vot.
Șipai = soldați indieni înrolați în armata britanică și instruiți conform standardelor europene.
Tranșee = șanț îngust, dotat cu parapete și poziții de tragere pentru armamentul de infanterie. Reprezintă o componentă fundamentală a sistemelor de fortificații militare, rolul său fiind de a asigura protecția în fața înaintării inamicului sau de a oferi o bază de atac pentru unitățile de infanterie.
Uniune vamală = acord încheiat între mai multe state, în vederea creării unui teritoriu vamal comun, scutit de taxe pentru circulația bunurilor.
Vivisecție = disecarea unei ființe vii pentru a studia un fenomen fiziologic.
Weltpolitik (din limba germană: *welt* = *„lume”* și *politik* = *„politică”*) = politică germană imperială, obiectivul fiind transformarea statului într-o mare putere mondială.

ȘCOALA COOL
EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT

Bibliografie

I. Programa școlară pentru Istorie - clasa a VII-a, aprobată prin O.M.E.C. nr. 3393/28.02.2017.

II. Manuale aprobate de Ministerul Educației:
1. Gheorghe, Maria Mariana, Săvuță, Irina Ema, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura Litera, București, 2024.
2. Ghețău, Gheorghe Florin, Ghețău, Olenca Georgiana, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura Aramis, București, 2019.
3. Ochescu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura Art Klett, București, 2020.
4. Stoica, Stan, Becheru, Dragoș Sebastian, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura CD Press, București, 2019.

III. Lucrări generale și de specialitate:
1. Adams, James Truslow, *Istoria Americii*, Editura Națională Gheorghe Mecu, București, 1942.
2. Beevor, Antony, *Al Doilea Război Mondial*, Editura RAO, București, 2015.
3. Beevor, Antony, *Stalingrad*, Editura Litera, București, 2020.
4. Berghe, Yvan Vanden, *O istorie a războiului Rece (1917-1990)*, Editura Orizonturi, București, 2019.
5. Berstein, Serge, Milza, Pierre, *Istoria Europei*, Editura Institutul European, Iași, 1998.
6. Best, Nicholas, *Cea mai mare zi din istorie: cum a luat sfârșit, cu adevărat, Marele Război*, Editura Meteor Press, București, 2018.
7. Black, Jeremy, *Scurtă istoriei a Italiei*, Editura Litera, București, 2021.
8. Brandon, Vyvyen, *Primul Război Mondial: 1914-1918*, Editura ALL, București, 2018.
9. Budura, Anna Eva, *Diplomația chineză. Premise istorice și spiritualitate*, Editura Top Form, București, 2008.
10. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
11. Caplan, Jane (coordonator), *Istoria Germaniei naziste*, Editura Orizonturi, București, 2020.
12. Caraman-Fotea, Daniela, *Conexiuni rock*, Editura Muzicală, București, 1982.
13. Carol, Anne, Garrigues, Jean, Ivernel, Martin, *Dicționar de istorie a secolului XX*, Editura ALL Educațional, București, 2000.
14. Clark, Christopher, *Somnambulii: cum a intrat Europa în război în 1914*, Editura RAO, București, 2015.
15. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
16. Cordellier, Serge (coordonator), *Mondializarea dincolo de mituri*, Editura Trei, București, 2001.
17. Crofton, Ian, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști: Istorie*, Editura Litera, București, 2020.
18. d'Encausse, Helene Carrere, *Orgoliile Kremlinului. O istorie a Imperiului Rus de la 1552 până astăzi*, Editura Orizonturi, București, 2015.
19. Dehesa, Guillermo de la, *Învingători și învinși în globalizare*, Editura Historia, București, 2007.
20. Delay, Nelly, *Japonia. Eterna fascinație*, Editura Univers, București, 2007.
21. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
22. Field, Jacob F., *Istoria Europei în pilule*, Editura Litera, București, 2019.
23. Flores, Marcello, *Istoria ilustrată a comunismului*, Editura Enciclopedia RAO, București, 2007.
24. Fulbrook, Mary, *O scurtă istorie a Germaniei*, Editura Institutul European, Iași, 2002.
25. Gaddis, John Lewis, *Războiul Rece: înțelegerile, spionii, minciunile, adevărul*, Editura Polirom, Iași, 2021.
26. Gaillard, Jean-Michel, Rowley, Anthony, *Istoria continentului european (De la 1850 până la sfârșitul secolului al XX-lea)*, Editura Cartier, Chișinău, 2001.

27. Geiss, Imanuel, *Istoria lumii. Din preistorie până astăzi*, Editura ALL Educațional, București, 2013.
28. Hart, Michael H., *100 de personalități din toate timpurile care au influențat evoluția omenirii*, Editura Lider, București, 2020.
29. Hellemans, Alexander, Bunch, Bryan, *Istoria descoperirilor științifice*, Editura Orizonturi, București, 2007.
30. Henshall, Kenneth G., *O istorie a Japoniei*, Editura Artemis, București, 2002.
31. Hett, Benjamin Carter, *Cum moare democrația: Ascensiunea la putere a lui Hitler și prăbușirea Republicii de la Weimar*, Editura Polirom, Iași, 2021.
32. Jenkins, Philip, *O istorie a Statelor Unite*, Editura Artemis, București, 2002.
33. Jenkins, Simon, *Scurtă istorie a Europei: de la Pericle la Putin*, Editura Litera, București, 2019.
34. Johnson, Paul, *O istorie a evreilor*, Editura Humanitas, București, 2019.
35. Johnson, Paul, *O istorie a lumii moderne: 1920-2000*, Editura Humanitas, București, 2005.
36. Judt, Tony, *Epoca postbelică: o istorie a Europei de după 1945*, Editura Polirom, Iași, 2008.
37. Karsh, Efraim, *Războiul Arabo-Israelian (1948)*, Editura Corint, București, 2015.
38. Kershaw, Ian, *Drumul spre iad. Europa, 1914-1949*, Editura Litera, București, 2017.
39. Kershaw, Ian, *Un continent fracturat. Europa, 1950-2017*, Editura Litera, București, 2019.
40. Kruger, Rayne, *O istorie a Chinei*, Editura Artemis, București, 2005.
41. Law, Randall D., *Istoria terorismului: de la asirieni la jihadiști*, Editura Corint, București, 2017.
42. Layton, Geoff, *Germania: Al Treilea Reich, 1933-1945*, Editura ALL, București, 2001.
43. Loghin, Leonida, *Mari conferințe care au împărțit lumea (1939-1945)*, Editura Paul Editions, București, 2019.
44. Lombard, Denys, *China imperială*, Editura Corint, București, 2003.
45. Loon, Hendrik Willem van, *Istoria omenirii*, Editura Humanitas, București, 2017.
46. Lowe, Keith, *Continentul barbar. Europa și urmările celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Litera, București, 2019.
47. Lucker, Kerstin, Daenschel, Ute, *O istorie a lumii... cu femeile în prim-plan*, Editura Litera, București, 2021.
48. Lynch, Michael, *Reacțiune și revoluție: Rusia 1881-1924*, Editura ALL, București, 2000.
49. Lynch, Michael, *Republica Populară Chineză după 1949*, Editura ALL, București, 2004.
50. Marret, Jean-Luc, *Tehnicile terorismului*, Editura Corint, București, 2002.
51. Marriott, Emma, *Istoria lumii în pilule*, Editura Litera, București, 2019.
52. Massoulie, Francois, *Conflictele din Orientul Mijlociu*, Editura ALL, București, 2003.
53. Mazower, Mark, *Umbre peste Europa. Democrație și totalitarism în secolul XX*, Editura Litera, București, 2019.
54. McDonough, Frank, *Gestapo: Mit și realitate despre poliția secretă a lui Hitler*, Editura Trei, București, 2019.
55. Minerbi, Alessandra, *Istoria ilustrată a nazismului*, Editura Enciclopedia RAO, București, 2006.
56. Neiberg, Michael, *Potsdam: sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și refacerea Europei*, Editura Litera, București, 2018.
57. Overy, Richard, *1939 - Numărătoarea inversă. Europa înainte de Al Doilea Război Mondial*, Editura Litera, București, 2015.
58. Pop, Ioan-Aurel, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Litera, București, 2019.
59. Plohii, Serhii M., *Ialta: prețul păcii*, Editura Litera, București, 2020.
60. Priestland, David, *Steagul roșu. O istorie a comunismului*, Editura Litera, București, 2019.
61. Riasanovsky, Nicholas V., *O istorie a Rusiei*, Editura Institutul European, Iași, 2001.
62. Roberts, Andrew, *Furtuna războiului. O nouă istorie a celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Litera, București, 2020.
63. Stone, Norman, *Primul Război Mondial: o scurtă istorie*, Editura Litera, București, 2021.
64. Stone, Norman, *Al Doilea Război Mondial: o scurtă istorie*, Editura Litera, București, 2022.
65. Tacchi, Francesca, *Istoria ilustrată a fascismului*, Editura Enciclopedia RAO, București, 2006.
66. Taylor, A. J. P., *Originile celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Polirom, Iași, 1999.

67. Usherwood, Simon, Pinder, John, *Uniunea Europeană. O foarte scurtă introducere*, Editura Litera, București, 2020.

68. Weiner, Tim, *Nebunie și glorie. America, Rusia și războiul politic (1945-2020)*, Editura Litera, București, 2021.

69. Whittock, Martyn, *O istorie secretă: statul polițienesc al Rusiei sovietice - Cruzime, co-operare și compromis, 1917-1991*, Editura Publisol, București, 2020.

Pentru o mai bună înțelegere a domeniului studiat, acest manual se recomandă a fi folosit împreună cu siteul comunității scoalacool.ro, principala ta sursă de lecții multimedia și conținut interactiv.